

2019

Diagnoza zagrożeń społecznych na terenie szkół podstawowych i średnich w Suwałkach

Spis treści

1.	Wprowadzenie do badania.....	3
2.	Młodzież szkolna	4
	A. Opis badanej próby	
	B. Problem przemocy z perspektywy młodych mieszkańców gminy	
	C. Przemoc a relacje w rodzinie	
	D. Alkohol a młodzi mieszkańcy	
	E. Problem nikotynowy z perspektywy młodych mieszkańców	
	F. Problem narkotykowy	
	G. Dostępność używek oraz udział w działaniach profilaktycznych	
3.	Dzieci ze szkół podstawowych.....	39
	A. Opis badanej próby	
	B. Problem przemocy z perspektywy dzieci	
	C. Przemoc a relacje w rodzinie	
	D. Alkohol a dzieci	
	E. Problem nikotynowy z perspektywy dzieci	
	F. Problem narkotykowy	
	G. Dostępność używek oraz udział w działaniach profilaktycznych	
4.	Badanie nauczycieli szkół w Suwałkach.....	70

1. Wprowadzenie do badania

Niniejsze opracowanie ma na celu **prezentację wyników badań przeprowadzonych na terenie szkół średnich oraz szkół podstawowych w Suwałkach w maju - czerwcu 2019 roku**. Poniższa diagnoza opisuje zarówno rodzaj, jak i skalę występowania określonych problemów bądź najpoważniejszych zagrożeń społecznych dotyczących uczniów. Jej analiza może pozwolić na określenie kierunków działań związanych z rozwiązywaniem problemów wychowawczych, planowaniu profilaktyki i wszelkich działań mających na celu **ochronę oraz wsparcie zdrowego rozwoju dzieci i młodzieży szkolnej**.

Jako najistotniejsze kwestie, które powinny zostać poddane szczegółowym badaniom i analizom uznane zostały między innymi:

Sposób spędzania wolnego czasu
Poglądy dotyczące alkoholu i skala problemów alkoholowych
Problemy związane z narkotykami, dopalaczami
Korzystanie z papierosów i e-papierosów
Przemoc (w szczególności: przemoc w rodzinie oraz w szkole)
Zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu
Hazard
Oczekiwania uczniów względem przyszłych działań profilaktycznych
Sposób, w jaki uczniowie postrzegają środowisko szkolne

Diagnoza została opracowana przy pomocy **internetowych kwestionariuszy**. Metoda ta została uznana za najskuteczniejsze w tym przypadku narzędzie badawcze, ponieważ pozwoliła na zbadanie w krótkim czasie dużej próby badawczej. Przygotowany kwestionariusz składał się z **51 pytań** zdecydowana większość z nich stanowiły pytania zamknięte – jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru. Odpowiedzi udzieliło w sumie **1852 uczniów**. Respondentami byli uczniowie następujących szkół:

Szkoły średnie: I LO im. Marii Konopnickiej, Zespół Szkół Technicznych, Zespołu Szkół nr 1, Zespołu Szkół nr 4, Zespołu Szkół nr 6 im. Karola Brzostowskiego, Zespołu Szkół nr 2.

Szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa nr 9, Szkoła Podstawowa nr 2, Szkoła Podstawowa nr 4, Szkoła Podstawowa nr 5, Szkoła Podstawowa nr 6, Szkoła Podstawowa nr 7, Szkoła Podstawowa nr 10 oraz Szkoła Podstawowa nr 11.

Osobno poddani badaniu również nauczyciele z ww. szkół. W sumie **290 nauczycieli** pracujących w mieście Suwałki.

2. Młodzież szkolna

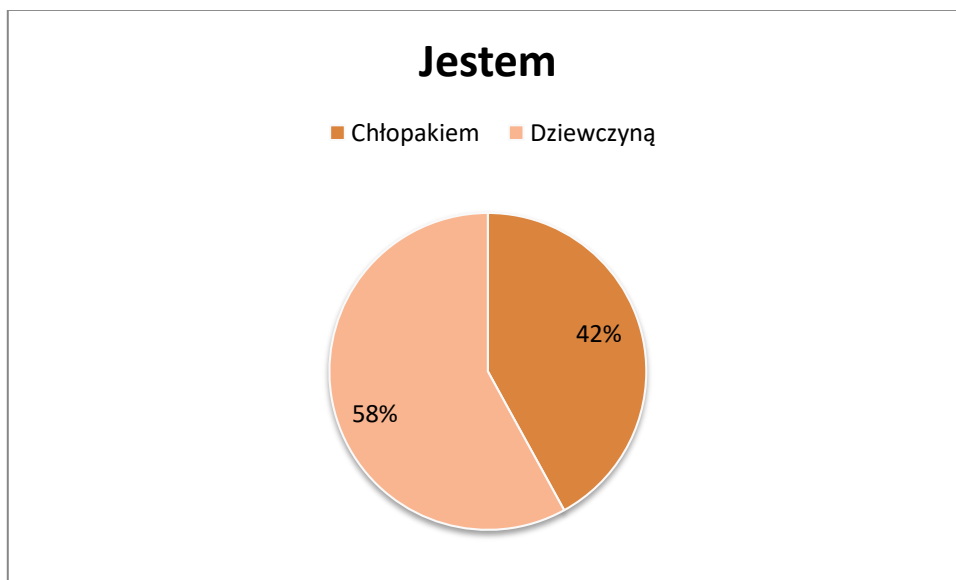
Created by mathieu dedebant
from Nicum Project

Podstawowym celem ankiety, która została przeprowadzona wśród uczniów szkół średnich w Suwałkach była analiza określonych problemów społecznych, do których należą m.in.:

- używanie przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych (alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze, energetyki),
- zagrożenia płynące z użytkowania komputera i Internetu (cyberprzemoc),
- problemy związane z przemocą i agresją w środowisku szkolnym oraz domowym,
- eksperymentowanie z hazardem,
- stopień integracji ze środowiskiem klasy i całej szkoły.

A. Opis badanej próby

Pierwsze pytania, jakie zadano badanej młodzieży miało na celu lepsze scharakteryzowanie badanej populacji.

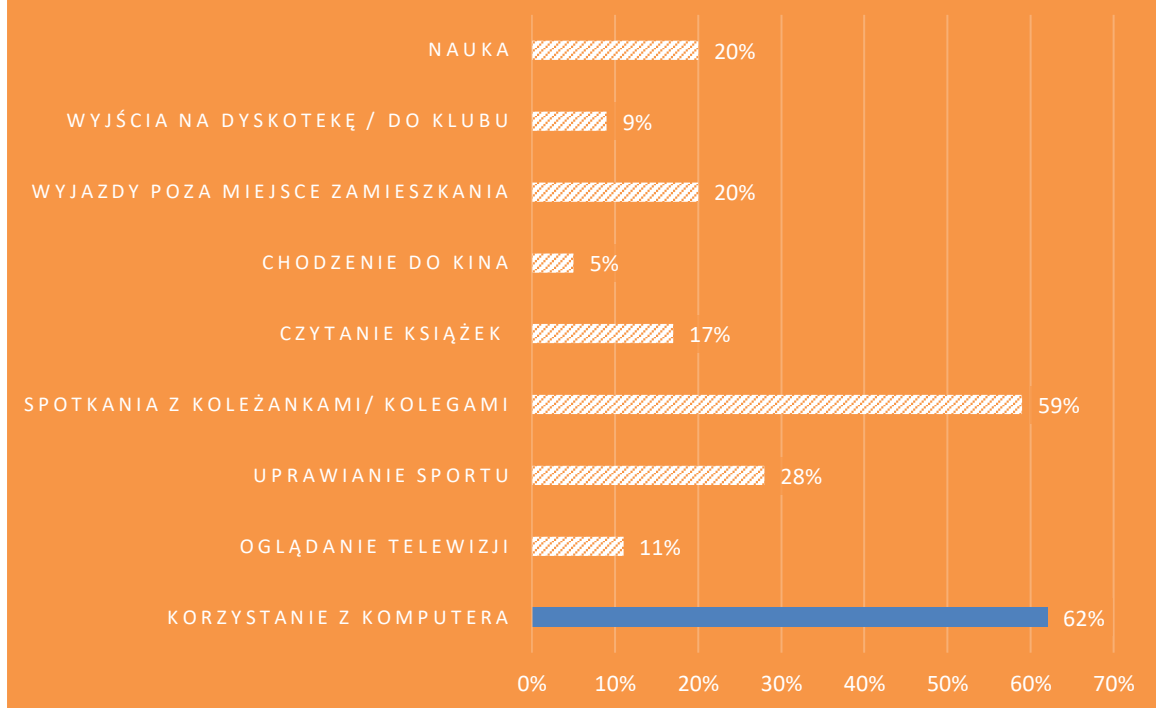

Wyk. A.1. Podział respondentów ze względu na płeć

Z pytania o płeć wynika, iż ankietę wypełniło **nieco mniej chłopców (42%) niż dziewcząt (58%)**. Jednak taka różnica nie powinna mieć znaczącego wpływu na otrzymane wyniki.

Kolejna część ankiety dotyczyła preferowanych sposobów spędzania wolnego czasu a także postrzegania środowiska w jakim żyją i uczą się respondenci.

ULUBIONA FORMA SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU.

Wyk. A.2. Ulubiona forma spędzania wolnego czasu

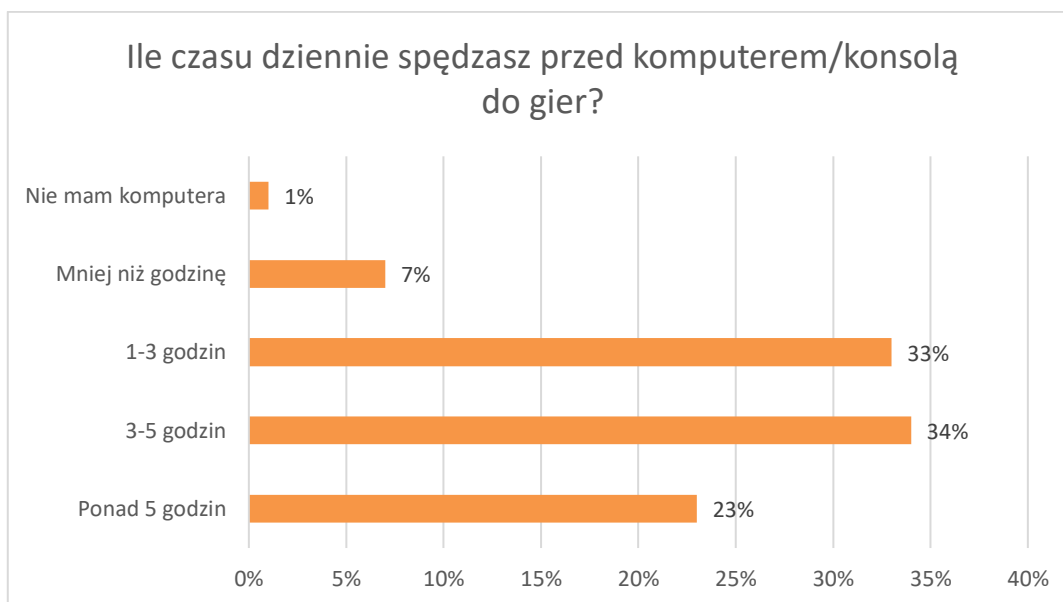
Wśród młodzieży uczącej się w szkołach średnich w Suwałkach zdecydowanie preferowanym sposobem spędzania wolnego czasu są **spotkania towarzyskie – 59% oraz korzystanie z komputera, smartfona i tym podobnych urządzeń - 62%**. Uczniowie często wybierają też bardzo chętnie sport (28%), nauka (20%) oraz wyjazdy (20%).

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. młodzież najczęściej spędzała czas przy komputerze (77%), spotkaniach towarzyskich (35%) oraz uprawiając sport (33%).

Wskazywane przez młodzież formy aktywności wydają się zrównoważone, jednak tak **częste wskazywanie na korzystanie z komputera, jako ulubionej formy spędzania wolnego czasu może być nieco niepokojące**. Komputery, tablety i funkcjonowanie młodzieży w sieci jest tematem dalszej części ankiety. Na początku spytaliśmy uczniów, ile czasu każdego dnia spędzają przed takimi urządzeniami jak komputer czy tablet.

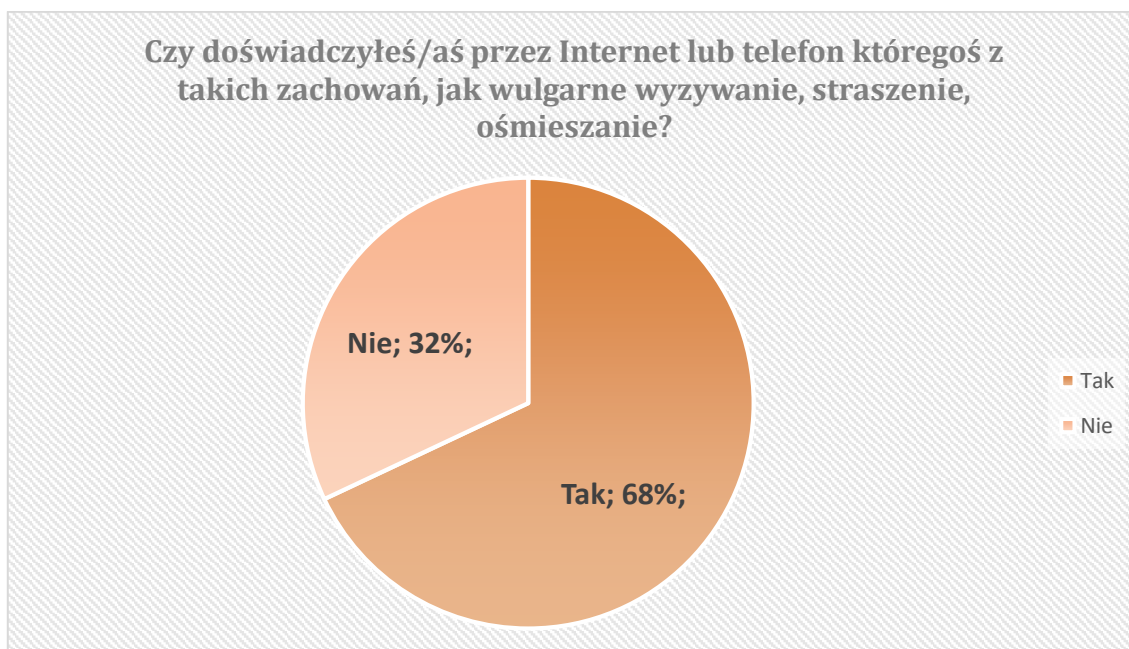

Wyk. A.3. Ilość czasu spędzanego przy komputerze

Okazuje się, że najczęściej są to od 3 do 5 godzin dziennie – 34%. Powyżej 1 godziny, ale mniej niż 3, korzysta z komputera 33% uczniów objętych badaniem. **Ponad 5 godzin spędza przed komputerem mniej, bo 23% badanych uczniów.**

Tak długi czas spędzony przed komputerem czy z tabletem w ręku jest zjawiskiem niepokojącym nawet, jeśli przyznaje się do niego tylko część badanych. Może być zwiastunem początków nawyków, które są bardzo trudne w zmianie. Dlatego ważna jest profilaktyka i zachęcanie młodzieży do rozwijania raczej zdolności społecznych w świecie realnym niż w wirtualnym.

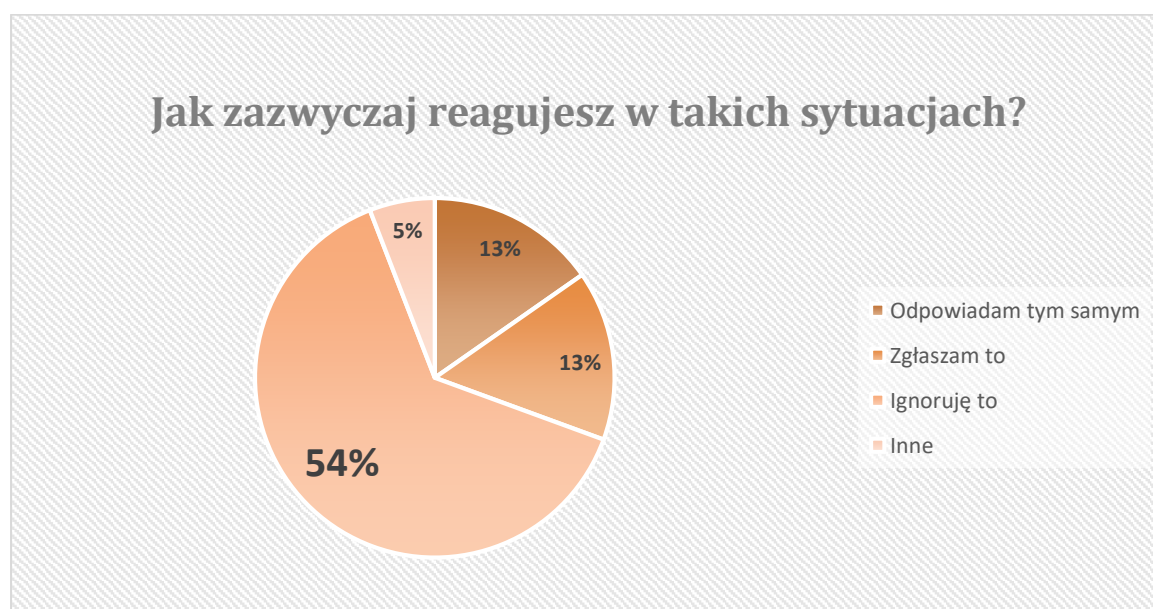
Takie zapomnienie o rzeczywistości, a także poczucie anonimowości w Internecie powodują bardzo często brak przestrzegania zasad, lekceważenie norm społecznych oraz dopuszczanie się zachowań, na jakie w realnym świecie większość nastolatków by sobie nie pozwoliła. Nie chodzi tu tylko o dostęp do pornografii, który dla większości rodziców wydaje się być największym zagrożeniem płynącym z sieci, ale o przemoc. **Przemoc w Internecie, pomimo iż ma charakter wirtualny, ma niestety jak najbardziej rzeczywiste skutki.** Internetowi „hejterzy” często nawet nie zdają sobie sprawy jak wielką krzywdę mogą komuś wyrządzić. Zjawisko cyberprzemocy istnieje i jest przedmiotem kolejnego pytania skierowanego do młodzieży.

Wyk. A.5. Cyberprzemoc

Wśród uczniów, którzy brali udział w badaniu ankietowym większość (68%) z nich doświadczyła takich zjawisk jak wyzywanie, straszenie czy ośmieszanie, za pomocą Internetu czy telefonu. Skala zjawiska jest więc spora i **należałoby podjąć stosowne działania a przede wszystkim uświadamić młodzież, że przemoc w sieci w dalszym ciągu jest przemocą i czasem może być tragiczna w skutkach**. Z pewnością należy podjąć działania, mające przygotować młodych ludzi do radzenia sobie także z tego typu wyzwaniem.

Zapytaliśmy następnie uczniów, jak zazwyczaj reagują jako świadkowie przemocy w sieci:

Zdecydowana większość młodzieży **ignoruje to zjawisko – 54% uczniów**, nie odpowiada na takie zachowania. Natomiast **tylko 13% je zgłasza** – jest tu duże pole do nauczenia młodzieży, jak radzić sobie z przemocą w Internecie: gdzie prosić o pomoc, w jaki sposób robić to skutecznie. 13% uczniów wchodzi również w konflikt z „hejterami”, odpowiadając tym samym tonem, którym zostały zaatakowane.

B. Problem przemocy z perspektywy młodych mieszkańców gminy

Kolejnym problemem społecznym, który znalazł się w badaniu diagnozującym zagrożenia społeczne była kwestia **przemocy szkolnej oraz domowej**. Proces przemocy domowej i proces przemocy rówieśniczej to jest to samo zjawisko, ten sam proces z identycznymi mechanizmami wewnętrznymi i o podobnym przebiegu, chociaż nieco inne zachowania uczestników tego procesu będziemy obserwować w szkole, a inne w domu.

Created by Adrien Coquet
from Noun Project

Przemoc to złożony i skomplikowany proces interakcji psychologicznych pomiędzy osobami, których funkcjonowanie bardziej określa nabyty w tym procesie zespół zachowań (tzw. role) niż ich indywidualne cechy. Proces ten, z natury długotrwały, jest czymś, czego w bezpośredniej obserwacji nie zauważamy. Obserwując jednak zachowania osób w nim uczestniczących i odnosząc te zachowania oraz powtarzające się wydarzenia do wiedzy o tym zjawisku, możemy stwierdzić, czy pojawiają się jego charakterystyczne cechy.

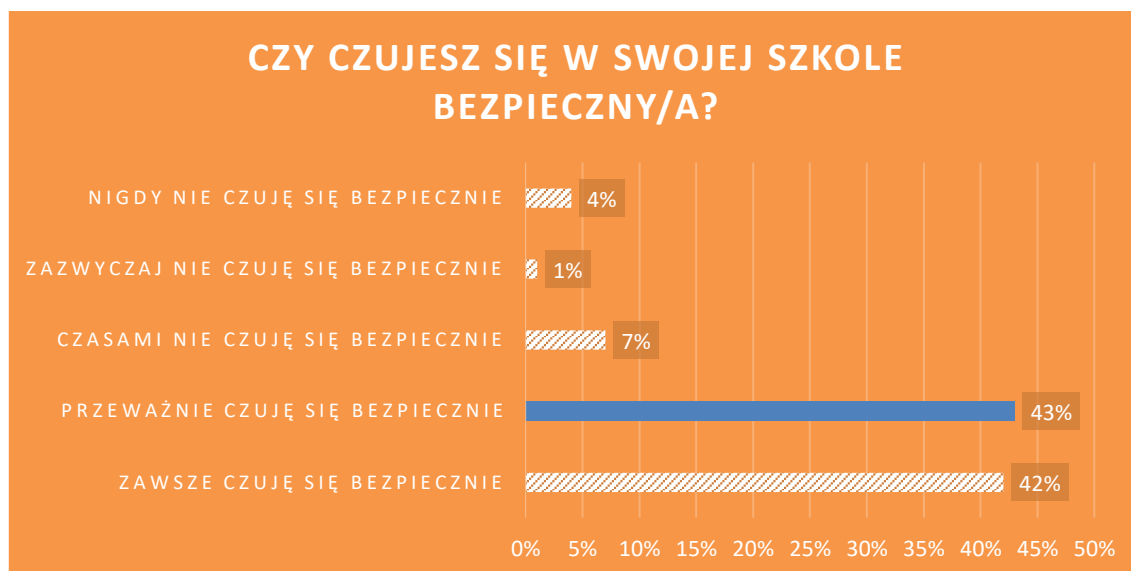
Warunki sprzyjające powstawaniu procesu przemocy:

- Gdy pewna ilość osób przebywa ze sobą przez dłuższy czas i jest niejako „skazana na siebie” oraz wtedy, gdy występuje wyodrębnienie tej grupy z szerszego otoczenia społecznego.
- Występują dysproporcje pomiędzy osobami lub grupami – pod jednym dachem przebywają więc osoby i grupy silniejsze, bardziej „wpływowe” oraz te słabsze, nieskore do agresji albo przestrzegające norm zachowania wykluczających agresję wobec innych osób.
- W relacjach pomiędzy jednostkami i grupami pojawia się dużo zachowań agresywnych, zarówno tych fizycznych, jak i werbalnych.
- Normy w grupie są „złe”, czyli wtedy, kiedy rzeczywiste normy grupowe dopuszczają i uznają za „normalne” używanie siły fizycznej i innych rodzajów przewagi wobec osób słabszych fizycznie i/lub mniej zaradnych psychicznie.

Zarówno rodzina, jak i klasa czy szkoła z natury rzeczy spełniają część tych warunków.

Przemoc, czy ta doświadczana w domu w relacjach z bliskimi, czy w środowisku rówieśniczym, to jeden z czynników w największym stopniu niszczących poczucie bezpieczeństwa i **negatywnie wpływającym na samoocenę i rozwój młodego człowieka**. Występowanie tego zjawiska oraz jego skala ma bardzo duże znaczenie dla kształtowania się osobowości młodych ludzi i może mieć negatywny wpływ na ich osiągnięcia życiowe. Dlatego też wszelkie sygnały o zachwianiu poczucia bezpieczeństwa, szczególnie w placówkach edukacyjno-wychowawczych powinny budzić czujność.

Zapytaliśmy ankietowanych, jak oceniają **poczucie bezpieczeństwa w swoich szkołach**.

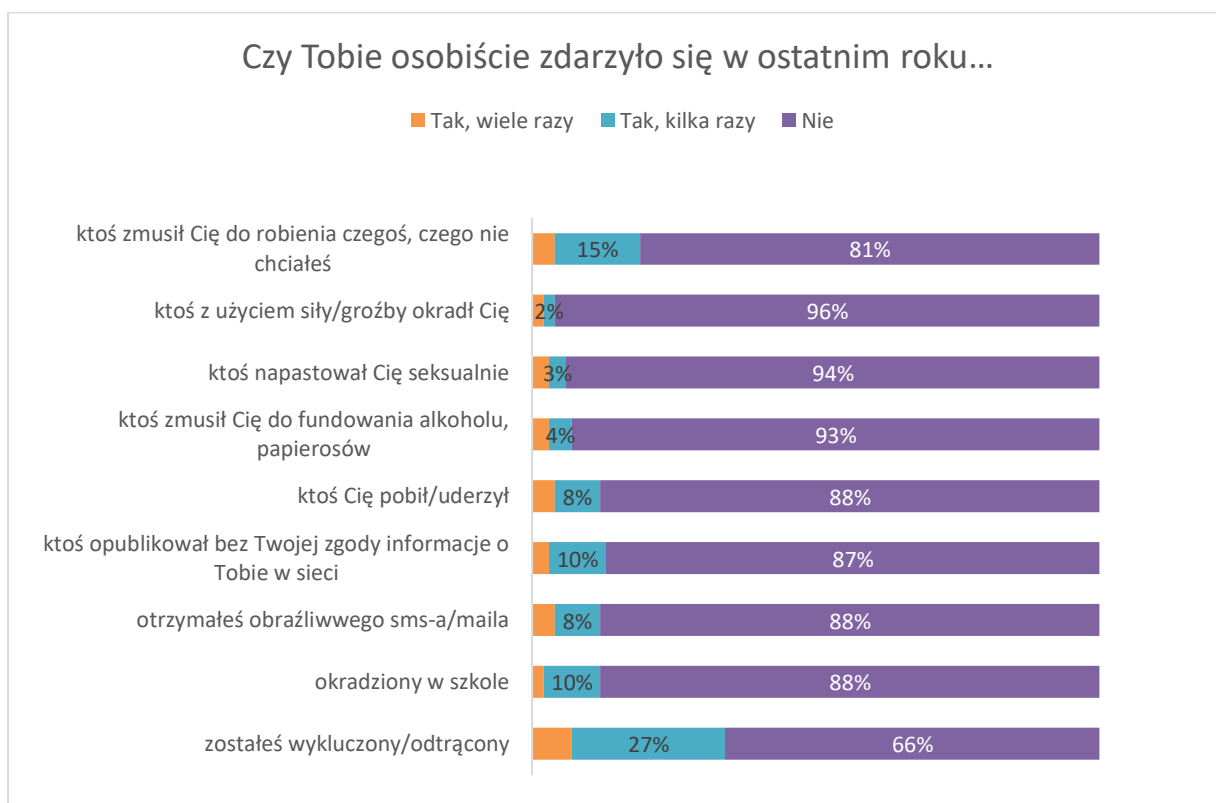

Wyk. B.1. Poczucie bezpieczeństwa w szkole

Z przeprowadzonego badania wynika, iż uczniowie czują się w szkole bezpiecznie. Zdecydowanie i zawsze bezpiecznie w szkole czuje się 42% badanych, zaś przeważnie bezpiecznie - 43%. **Brak poczucia bezpieczeństwa deklaruje łącznie 12% ankietowanych uczniów**, wybierając odpowiedź, że nie zawsze czuje się bezpiecznie (7%), zazwyczaj nie czuje się bezpiecznie (1%) lub nigdy tak się nie czuję (4%). Szczególną uwagę zwraca 5% najmniej optymistycznych odpowiedzi, które mogą **należać do uczniów, którzy są w szkole regularnie prześladowani** przez innych uczniów.

Nauczyciele powinni zwrócić szczególną uwagę na relacje, jakie panują między uczniami w klasach oraz przyglądać się ich zachowaniu na przerwach. **Dzieci prześladowane bardzo często wstydzą się tego, że są obiektem kpin i nie proszą nikogo o pomoc w rozwiązaniu tego problemu**. Tłumią w sobie emocje i starają się same poradzić sobie z zaistniałą sytuacją. Tacy uczniowie często odczuwają strach przed pójściem do szkoły i czują się w niej niekomfortowo. Ich zachowanie w szkole różni się od zachowania innych uczniów, dlatego nauczyciele powinni otoczyć takie dzieci szczególną troską i uwagą, aby pomóc im załagodzić sytuację. Dodatkowo należy też rozmawiać z dziećmi i młodzieżą szkolną, by uczulić ich na odmienność innych ludzi

i nauczyć bycia tolerancyjnym. Kolejne pytanie dotyczyło **osobistych doświadczeń uczniów z przemocą w szkole** w jej różnorodnych możliwych formach.

Wyk. B.2. Przemoc w szkole

Wyniki wskazują na to, że w szkole stosunkowo rzadko dochodzi do aktów przemocy. Natomiast najczęstsze jej formy to: **wykluczenie** (doświadczyło go ok. 34% uczniów, z czego 27% częstokroć), w mniejszym stopniu **naruszające prywatność w sieci (13%)** oraz **pobicie (12%), kradzież (12%) i przymuszenia (19%)**. Wydaje się więc, że głównym problemem jest ten związany z budowaniem relacji, szacunkiem i tolerancją między uczniami. Zwraca uwagę, coraz wyraźniejsze zjawisko **cyberprzemocy (12%)** pomiędzy rówieśnikami.

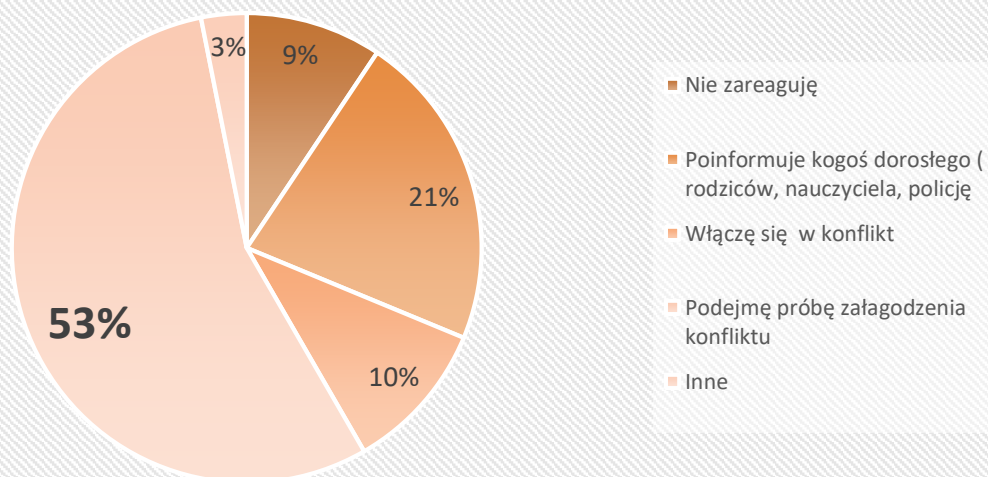
Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. młodzież najczęściej w kontekście przemocy szkolnej mówiła o bójkach (28%), znęcaniu się psychicznym (16%) oraz kradzieżach (9%)

Następnie zapytaliśmy ankietowanych, w jaki sposób **zachowują się, będąc świadkiem przemocy**, czy agresywnego zachowania w szkole.

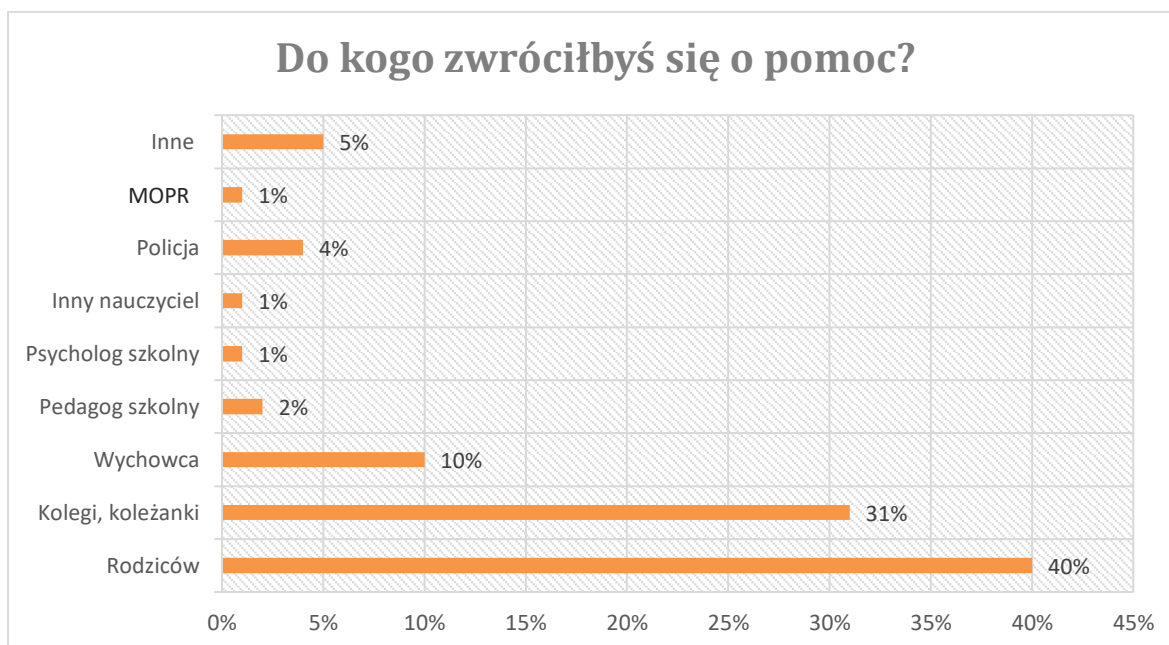
Co zrobisz w sytuacji, kiedy będziesz świadkiem zachowania agresywnego?

Wyk. B.3. Reakcje na przemoc

Dla 53% uczniów najlepszym rozwiązaniem jest próba samodzielnego załagodzenia konfliktu. Niepokojące są natomiast pozostałe dane, w sumie tylko 21% uczniów poprosi kogoś starszego o pomoc. Pozostałe 26% albo nie zareaguje, ale wręcz włączy się w konflikt. Wydaje się ważne, aby młodzież wciąż uczyć metod rozwiązywania konfliktów w sposób wolny od uciekania się od przemocy.

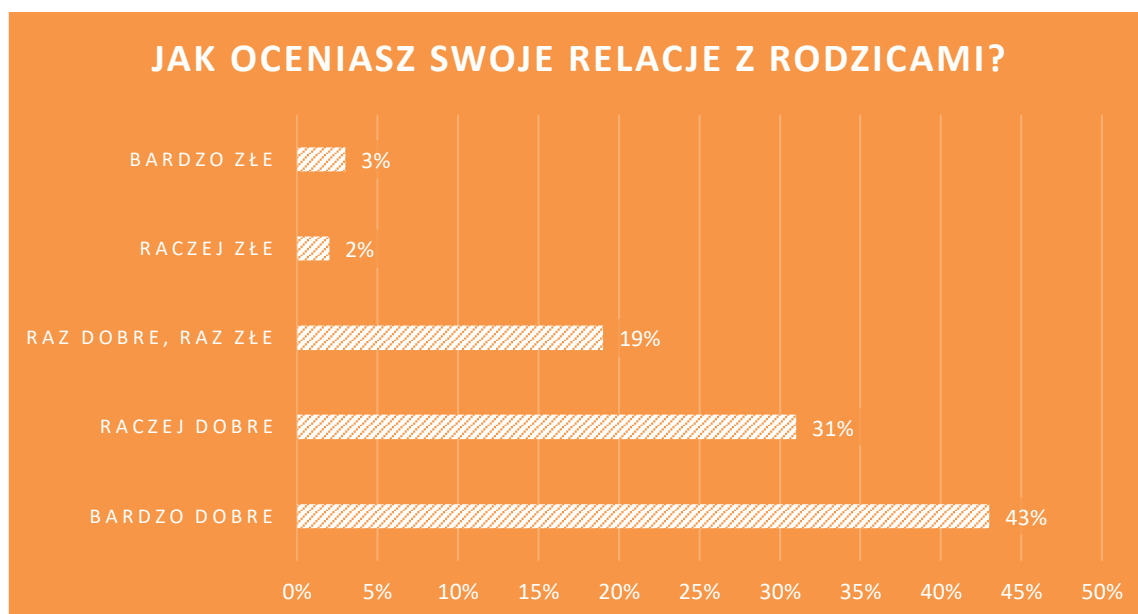
Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji w przypadku osobistego doświadczenia przemocy ze strony innych osób. Tutaj większość badanych dzieci zwróciłaby się o pomoc do rodziców – takiej odpowiedzi udzieliła niecała **połowa uczniów (40%)**. Na kolejnym miejscu wskazywali oni **rówieśników – 31%**. Pozostałe odpowiedzi są w porównaniu z tymi śladowe, łącznie ok. 14% wskazało osoby z grona nauczycieli, z czego 10% wskazało swojego wychowawcę.

Wyk. B.4. Gdzie szukać pomocy

C. Przemoc a relacje w rodzinie

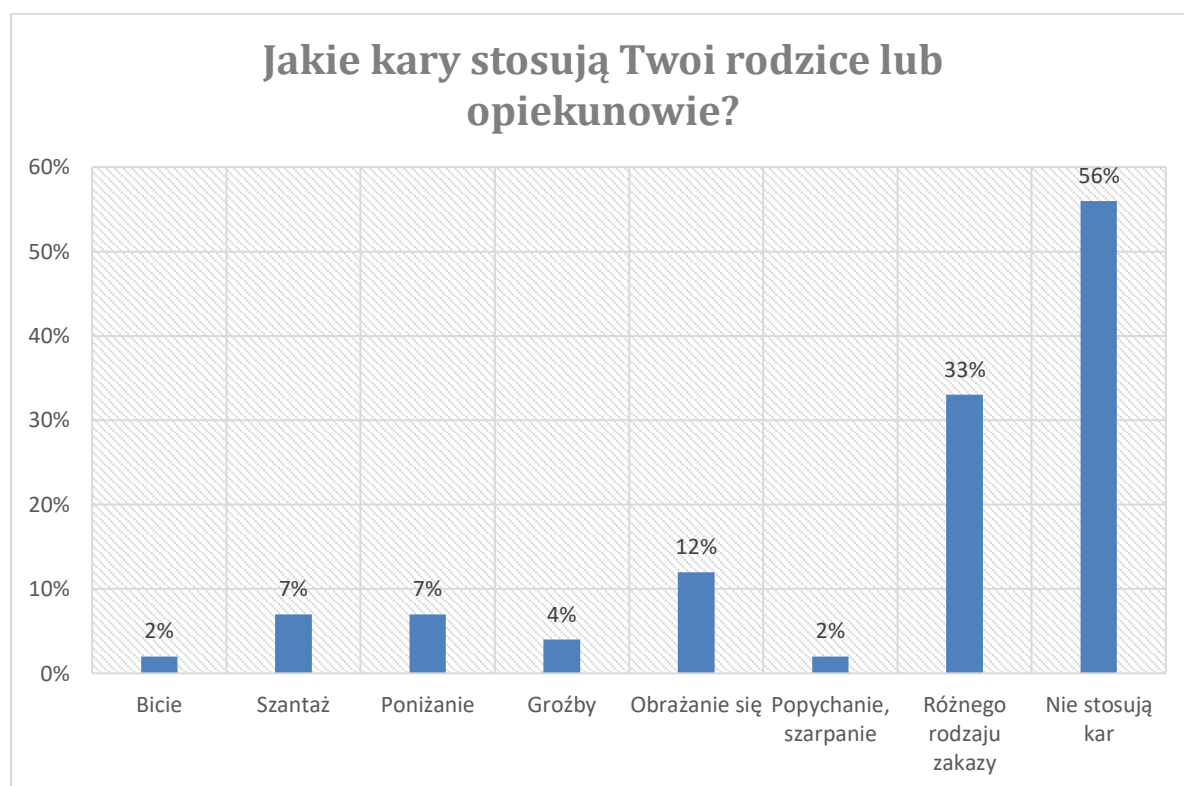
Zgodnie z uzyskanymi za pomocą ankiet danymi rodzice są osobami, które mogą poszczycić się największym zaufaniem młodych ludzi. Rodzina jest podstawową jednostką społeczną i więzy łączące jej członków powinny być trwałe, opierać się na poczuciu bezpieczeństwa i zaufaniu. Kolejne pytanie jakie zadane zostało ankietowanym dotyczyło ich relacji z rodzicami.

Wyk. C.1. Relacje z rodzicami

Większość ankietowanych ocenia swoje relacje z rodzicami jako **bardzo dobre** oraz **raczej dobre**, w ten sposób odpowiedziało **74% uczniów**. Pozostałe 26% znajduje się w jakiś sposób w trudniejszej sytuacji rodzinnej. Natomiast cieszy to, że wyłącznie niewielkie ilości odpowiedzi określają relacje z rodzicami, jako złe (5%).

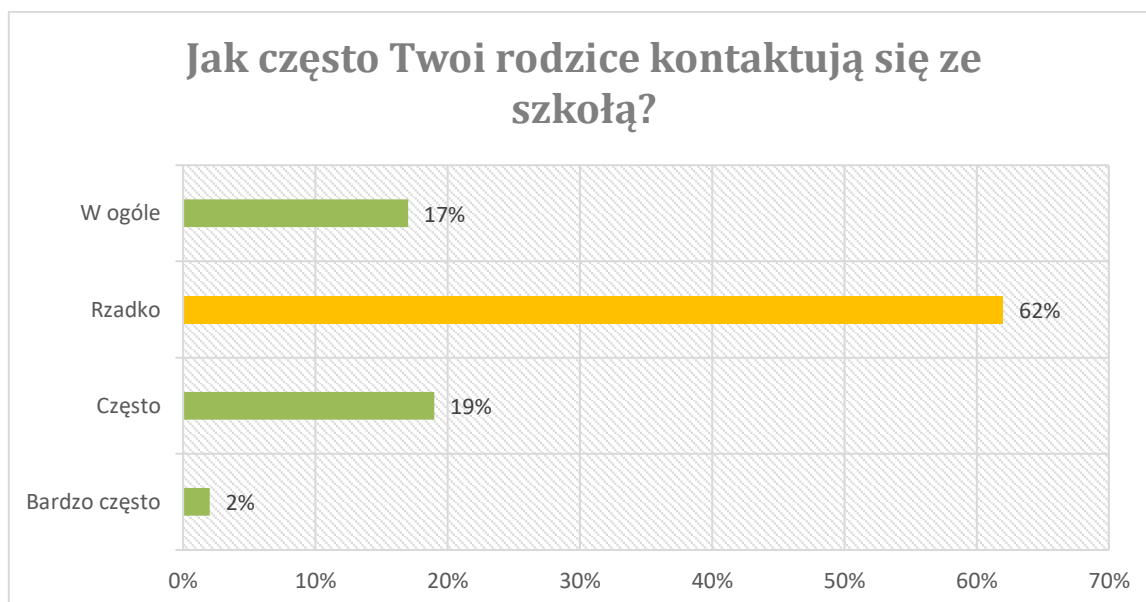
Następne pytanie wielokrotnego wyboru dotyczyło środków dyscyplinujących, jakie rodzice stosują wobec swoich dzieci.

Wyk. C.2. Karanie przez rodziców

56% uczniów nie zauważa, aby rodzice stosowali kary w ich domu, aż 33% też wskazało, że są to wyłącznie różnego rodzaju zakazy. **Niemniej jednak w przypadku przynajmniej 12% młodych mieszkańców gminy stosowane jest obrażanie się lub ponizanie (7%) lub szantaż (7%), a 2% doświadczyło w swoim domu bicia przez rodziców.**

Młodzi ludzie spędzają w szkole bardzo dużo czasu. W pewnym sensie staje się ona ich drugim domem. We wzajemnych relacjach z rówieśnikami uczą się prawidłowych zachowań społecznych, a nauczyciele oprócz wiedzy wpajają im także zasady, jakimi powinni się kierować. Pełnią rolę wychowawcy, czasem na równi z rodzicem. Dlatego właśnie kontakty rodziców z instytucją wychowawczą, jaką jest szkoła, są takie ważne. Ich częstotliwość według uczniów ukazują poniższe wykresy.

Wyk. C.3. Kontakt rodziców ze szkołą

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, iż **rodzice młodzieży uczącej się w szkołach średnich w Suwałkach kontaktują się ze szkołą rzadko**. Taką odpowiedź uzyskaliśmy od 62% uczniów. Odpowiedź „często” wskazało 19%. **Natomiast aż 17% uczniów uznało, że ich rodzice nie kontaktują się ze szkołą w ogóle.**

Otrzymane wyniki pozwalają przypuszczać, że w obszarze tym można szukać pewnych powodów do niepokoju. Kłopoty w kontaktach między szkołą a domem powinny być przyczyną bliższego zainteresowania nauczycieli.

D. Alkohol a młodzi mieszkańcy Suwałk

Kolejnym blokiem tematycznym w kwestionariuszu skierowanym do młodzieży szkolnej były pytania związane z **problemem alkoholowym**. Niestety młodzi ludzie zaczynają coraz wcześniej eksperymenty w tej dziedzinie. Respondentom zadano kilka pytań sprawdzających ich świadomość i wiedzę o problemie alkoholowym. Wiedza ta jest niezbędna do przeprowadzania dalszych działań profilaktycznych w szkołach.

W pierwszym pytaniu uczniowie oceniali prawdziwość zdania „Alkohol w piwie jest inny i mniej groźny niż w wódce”. Oczywiście alkohol jest tą samą substancją, bez znaczenia, w jakim napoju się znajduje. Różnice polegają jedynie na jego stężeniu w poszczególnych napojach. Opinie stwierdzające, że alkohol znajdujący się w wódce jest bardziej groźny od tego zawartego w piwie lub winie, wskazują na brak

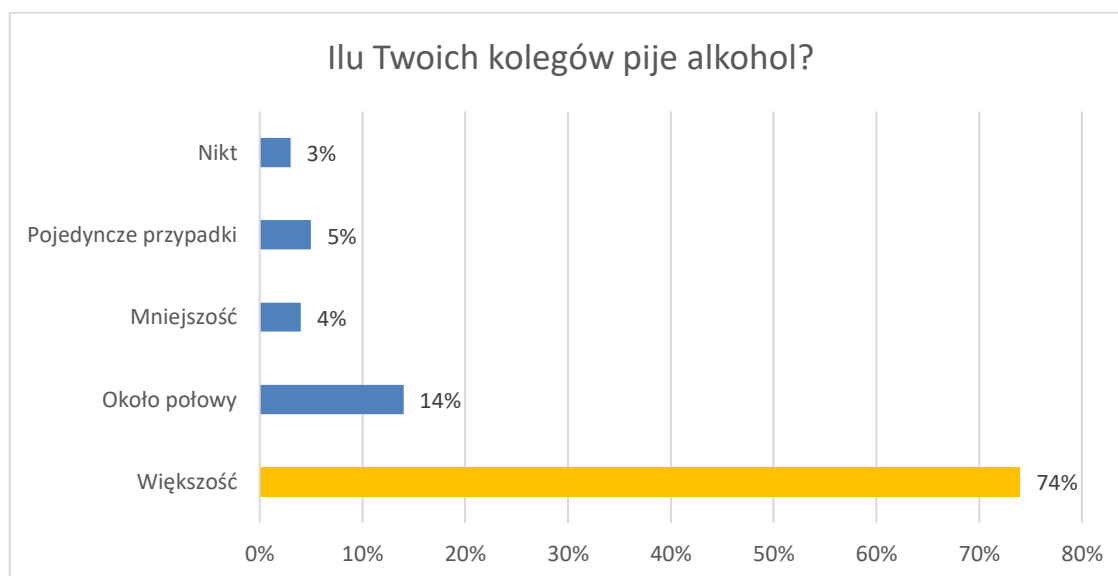
świadomości istniejących zagrożeń wynikających ze spożywania jakiegokolwiek formy napojów procentowych.

Wyk. D.1. Czy alkohol to alkohol?

Uzyskane odpowiedzi wskazują na świadomość większej części młodzieży odnośnie alkoholu. 33% nie zdaje sobie sprawy, że alkohol, bez różnicy na procent jego zawartości, jest tą samą substancją, wywołującą takie same skutki.

Następnie zapytano młodzieży o to, ilu ich znajomych pije już alkohol.

Wyk. D.2. Alkohol wśród znajomych

Wśród młodzieży uczącej się w szkołach w gminie aż 97% zna kogoś ze swoich rówieśników, kto pije już alkohol. Świadczy to o dużym kontakcie młodzieży z napojami alkoholowymi. Spożywanie alkoholu wśród tak młodych osób z pewnością wymaga

podjęcia odpowiednich działań. Dla 74% to większość znajomych, a dla kolejnych 14% uczniów to ok. połowa kolegów, co może wpływać na silną presję rówieśników na to, by również szybko zainicjować spożywanie alkoholu. Wyniki są mocno niepokojące.

Kolejne pytanie dotyczyło osobistych kontaktów młodzieży z alkoholem.

Wyk.D.3. Osobiste doświadczenia z alkoholem

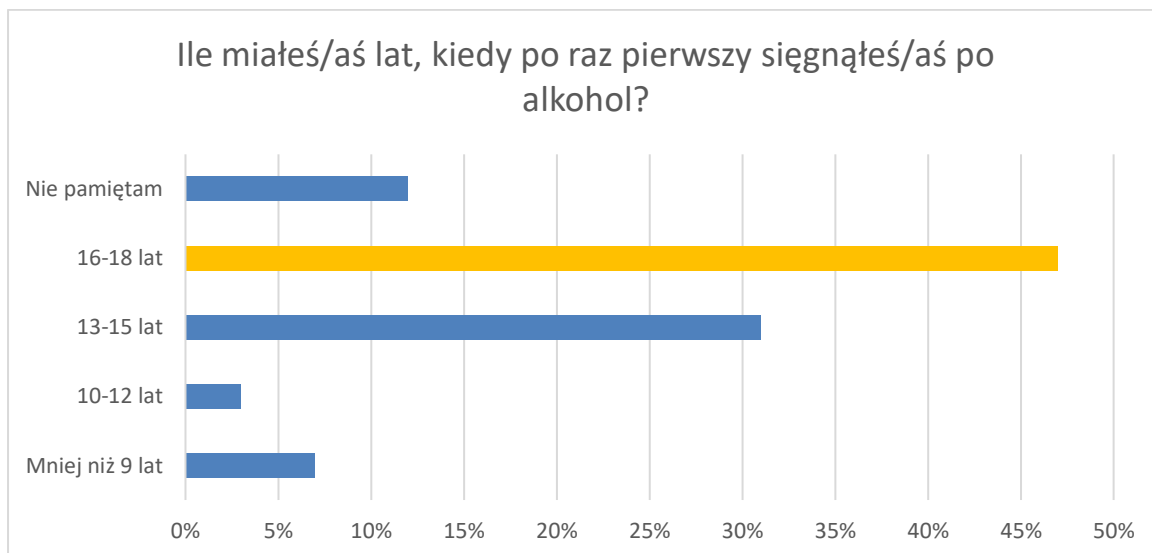
Z powyższych danych wynika, że należy podjąć działania, aby zapobiegać zbyt wczesnej inicjacji alkoholowej, aż 84% młodzieży już piło alkohol.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. 23% uczniów zaznaczyło, że nie piło jeszcze dotąd alkoholu.

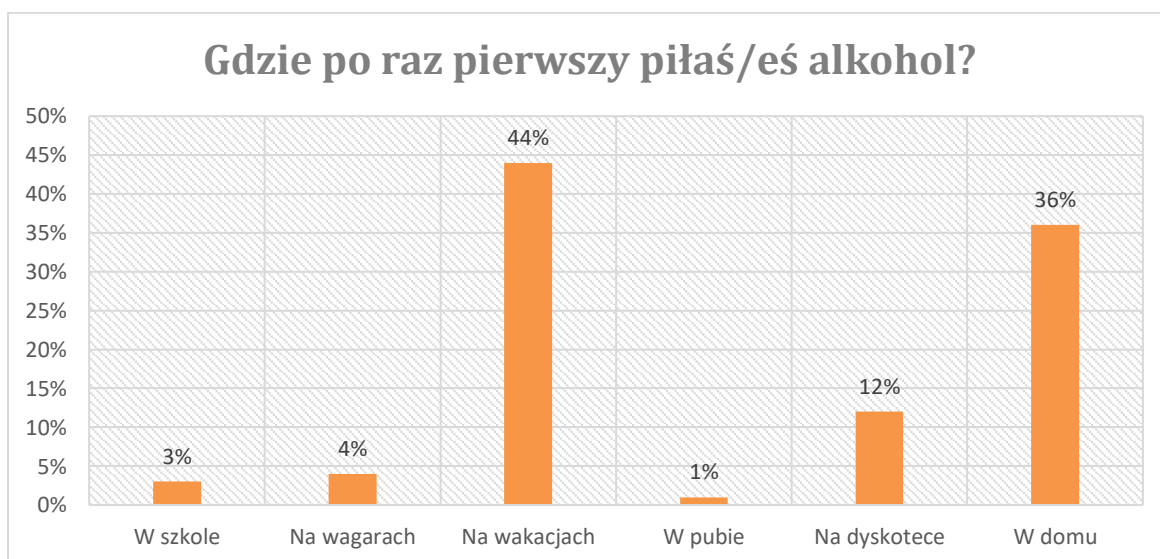
Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że zdarzyło im się już pić alkohol. Zapytaliśmy bowiem badaną młodzież o **wiek inicjacji alkoholowej**.

Wyk. D.4. Inicjacja alkoholowa

Wczesny wiek inicjacji alkoholowej jest poważnym czynnikiem ryzyka dla problemów natury zarówno zdrowotnej jak i rozwojowej młodych ludzi. Okazuje się, że często do pierwszego zetknięcia z alkoholem dochodzi w wieku 13-15 lat (31%). Jest to więc przedział wiekowy, w którym szczególnie należy podjąć się profilaktyki alkoholowej. Natomiast najczęściej ta inicjacja zachodzi na szczęście później, **w wieku pomiędzy 16 a 18 lat, tak odpowiedziało 47% uczniów.**

Najczęściej inicjacja alkoholowa wśród uczniów miała miejsce na wakacjach, takiej odpowiedzi udzieliło 44% badanych uczniów. Drugim takim miejscem jest dom (36%). Wysuwać może wniosek, że pierwsze picie alkoholu wiąże się albo z przyzwoleniem rodziców, albo wprost przeciwnie – w czasie, kiedy ich kontrola jest mniejsza. Warto pracować nad uświadomieniem rodziców nad zagrożeniami związanymi z uczeniem dzieci nawyku sięgania po alkohol.

Wyk. D.5. Pierwszy kontakt młodzieży z alkoholem

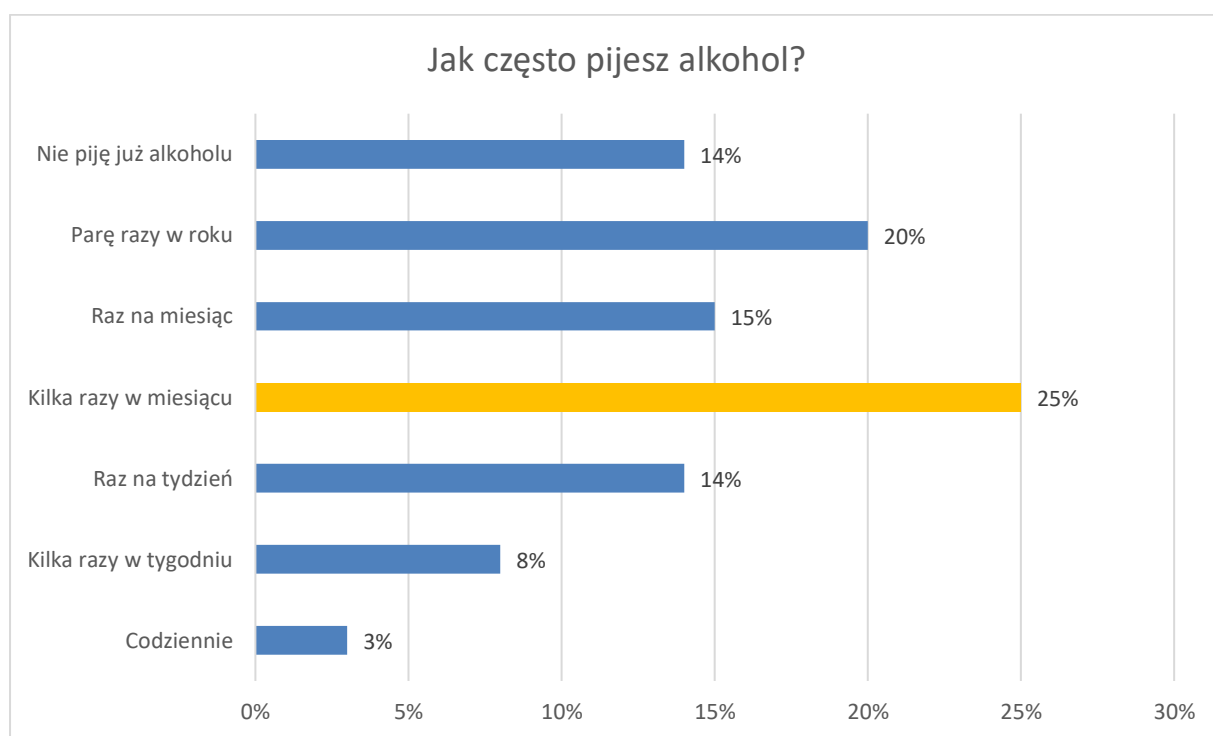
Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. najczęściej, bo 38% młodzieży stwierdziło, że po raz pierwszy piło alkohol w wieku 13-15 lat.

Najczęściej, bo w 23% przypadków, miejscem inicjacji był dom.

Najwięcej uczniów odpowiedziało, że pije alkohol **kilka razy w miesiącu** (25%), natomiast to, co jest z kolei niepokojące to 25% młodzieży, która pije częściej, nawet raz w tygodniu i więcej, czy w ekstremalnych przypadkach codziennie (3%).

Wyk. D.6. Częstotliwość picia alkoholu

Ankietowanym zadano też pytanie o to, czy kupowali kiedykolwiek alkohol samodzielnie. 42% uczniów nigdy nie kupowało alkoholu, **jednak jest również grupa 19%, które twierdzą, że robią to bardzo regularnie, już ponad 20-krotnie w przeszłości.** Ponad połowa młodzieży już kupowała alkohol.

Wyk. D.7. Samodzielne kupno alkoholu

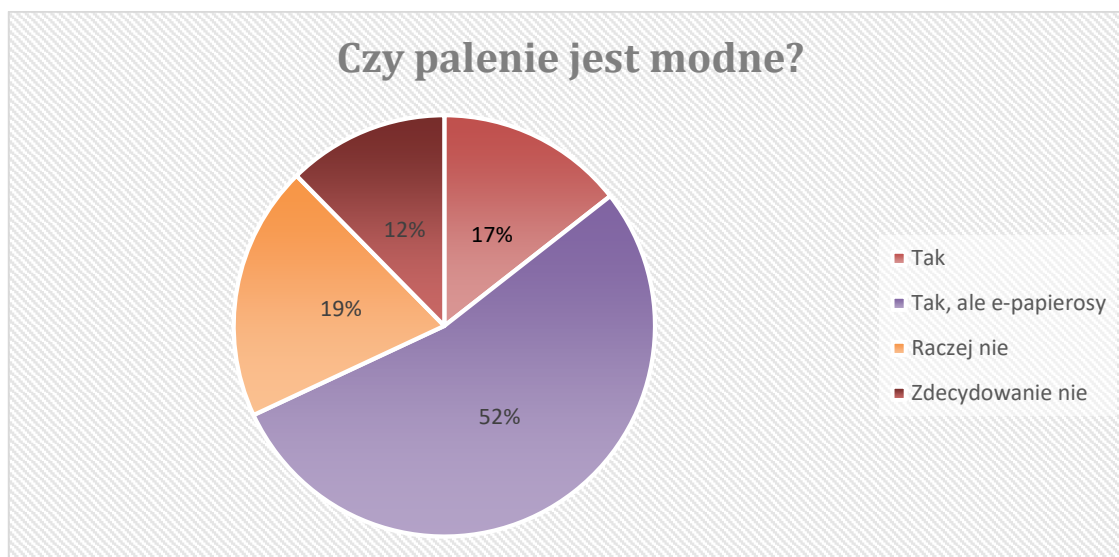
E. Problem nikotynowy z perspektywy młodych mieszkańców

Created by chappara
from Noun Project

Mimo coraz większej świadomości oraz wiedzy na temat szkodliwości tytoniu na zdrowie i rozwój dzieci oraz młodzieży, nie zawsze jesteśmy w stanie uchronić młodych ludzi przed sięganiem po tę używkę. Paleniu papierosów w młodym wieku sprzyja wiele okoliczności, np. spotkania towarzyskie, wagary, chęć zaimponowania innym, udowadnianie na siłę swojej dorosłości, presja rówieśników. Poznając okoliczności, w których dzieci i młodzież palą papierosy jesteśmy w stanie zapobiec zjawisku sięgania po tę używkę lub je zminimalizować. Wiemy jak ukierunkować działania profilaktyczne.

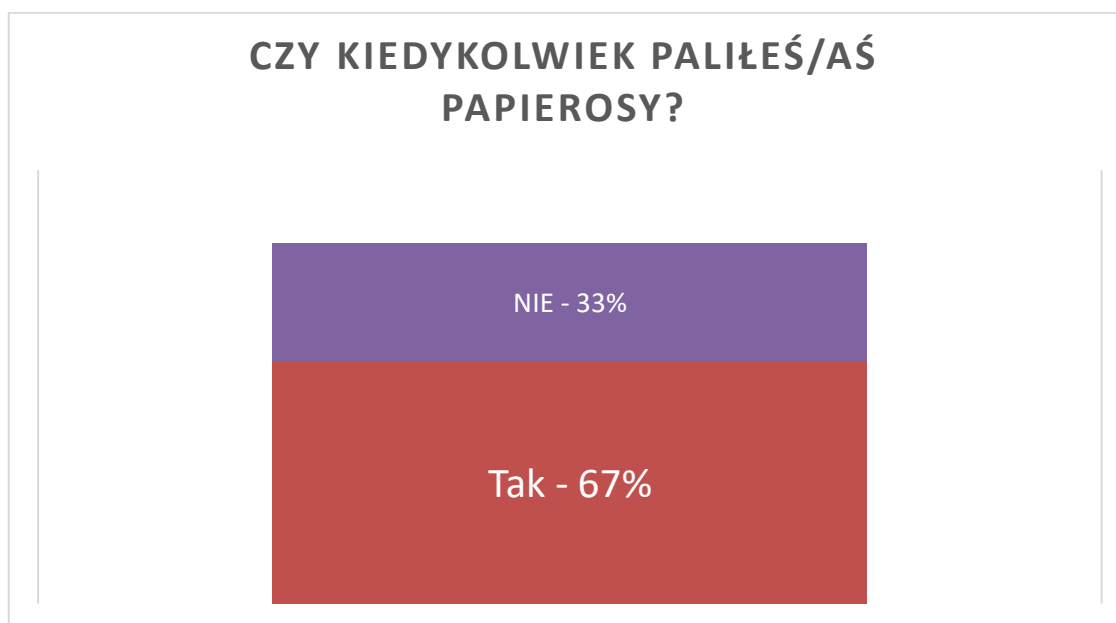
W tym celu zadaliśmy ankietowanym kilka pytań odnośnie okoliczności związanych z paleniem papierosów. Kiedyś palenie papierosów było bardzo modne, obecnie nawet wśród młodzieży nie jest wiodącym trendem. Zapytaliśmy badaną grupę o to, jak jest ich zdaniem.

Wyk. E.1. Moda na palenie

Tylko 31% młodzieży uważa, że palenie nie jest modne. Niestety nadal w sumie aż **69%** (52% i 17%) **uczniów uważa, że palenie wciąż pozostaje wartością cenioną i mogącą służyć za element zdobywania popularności w środowisku**. Jest to niepokojące zjawisko, jak wiadomo nikotyna należy bowiem do jednej z najbardziej uzależniających substancji. Przede wszystkim, kuszące dla uczniów zdają się być e-papierosy – **ponad połowa, bo 52% uczniów uważa, że to właśnie e-papierosy są modne**.

Kolejnym pytaniem było, czy ankietaowana młodzież kiedykolwiek sięgnęła po wyroby tytoniowe.

Wyk. E.2. Kontakt z papierosami

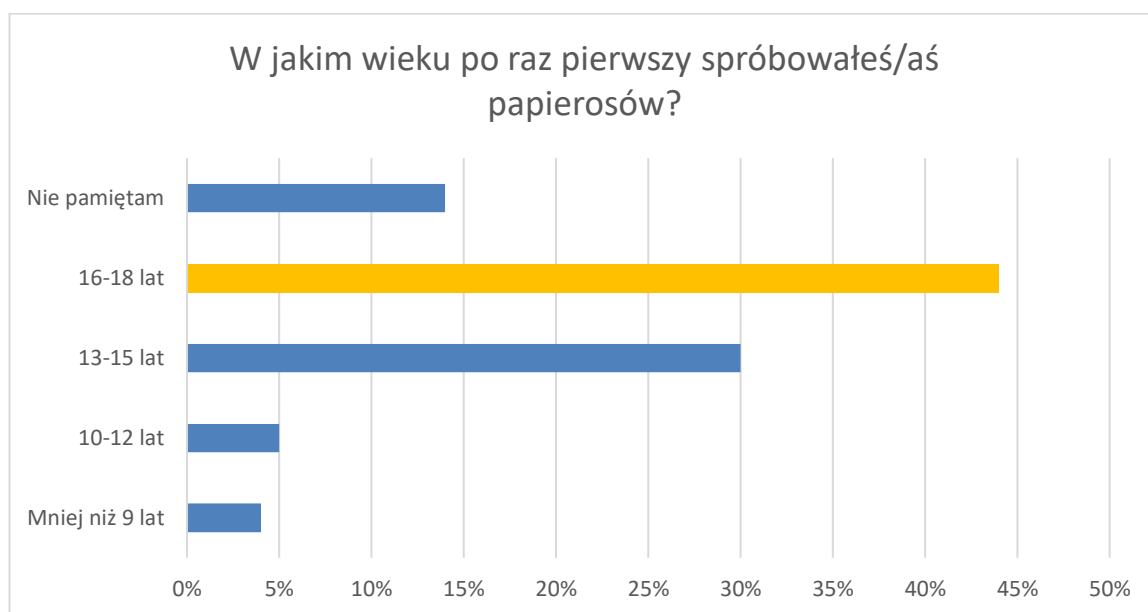
Okazuje się, że po papierosy sięgnęło już 67% uczniów biorących udział w badaniu. Jest to bardzo dużo, tym bardziej, że badanie przeprowadzone zostało również wśród ludzi bardzo młodych. Choć moda na palenie zdaje się przemijać, wciąż wiele uczniów korzysta z tych używek, a przynajmniej ma z nimi kontakt, zwłaszcza z **e-papierosami**.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. 60% młodzieży przyznało, że paliło już papierosy.

Na kolejne pytania odpowiedzi udzielały jedynie te osoby, których odpowiedź na poprzednie pytanie była **twierdząca**.

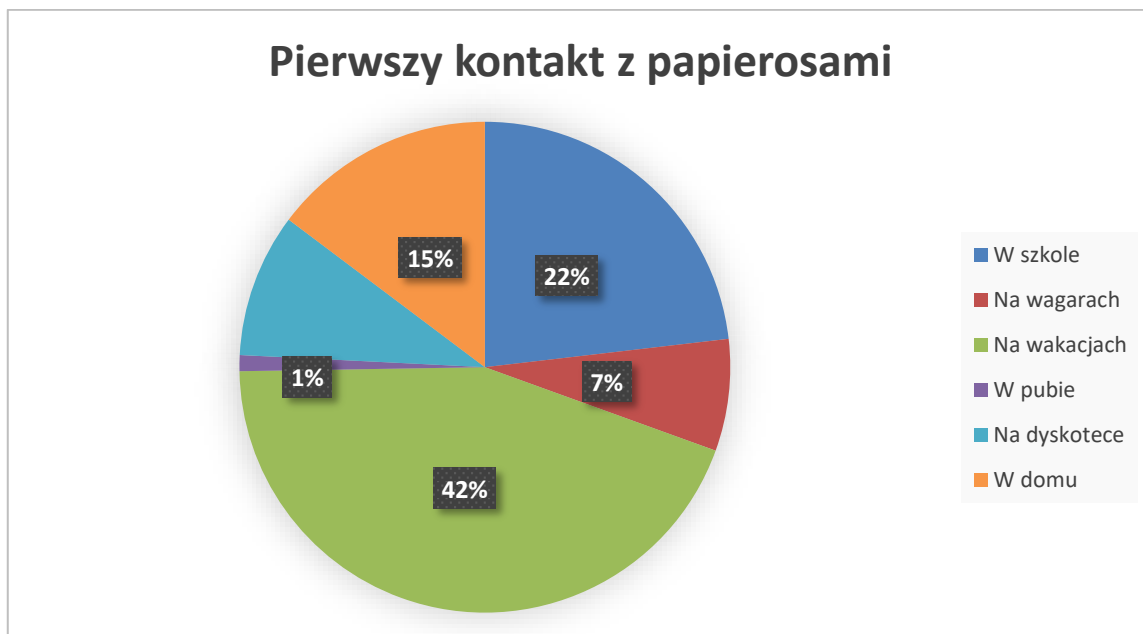
Wyk. E.3. Wiek inicjacji nikotynowej

Najwięcej, bo **44% badanych uczniów po raz pierwszy spróbowała papierosów w wieku 16-18 lat, a więc właśnie w okresie szkoły średniej**. Aż 30% pierwszy raz paliło jednak wcześniej, w szóstej lub siódmej klasie szkoły podstawowej (13-15 rok życia). Należałoby więc wprowadzić programy profilaktyczne odpowiednie do wieku, już w czwartej-piątej klasie szkoły podstawowej, aby dzieci odpowiednio wcześniej dowiedziały się jakie szkodliwe dla zdrowia konsekwencje niesie za sobą palenie.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

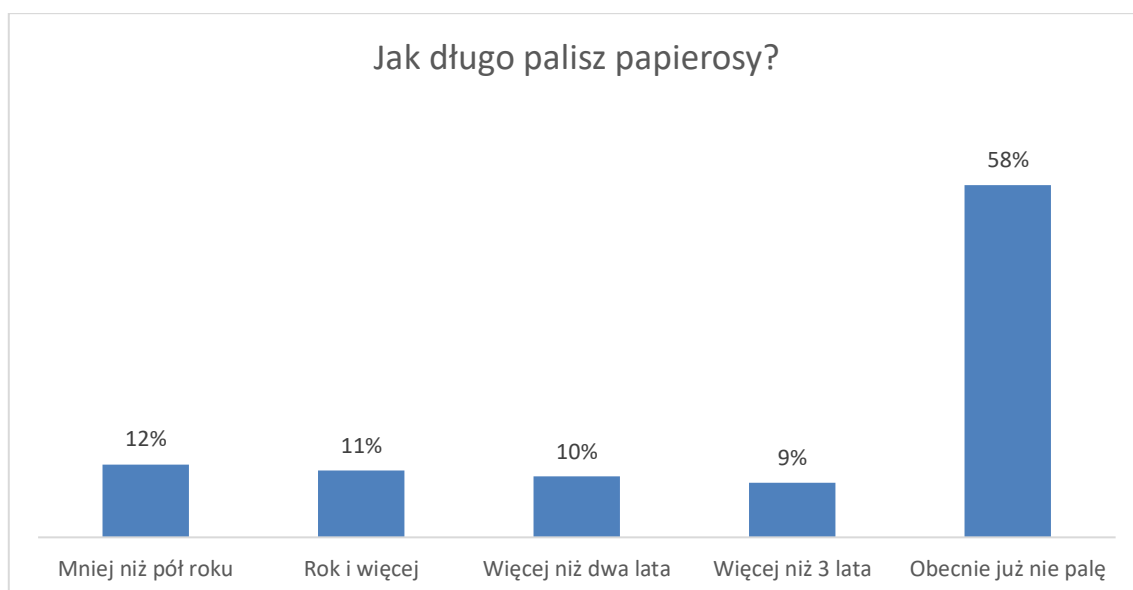
W badaniu w 2015 r. najczęściej inicjacja nikotynowa zachodziła w wieku 13-15 lat: 27% odpowiedzi uczniów.

Wyk. E.4. Kontekst sytuacyjny inicjacji nikotynowej

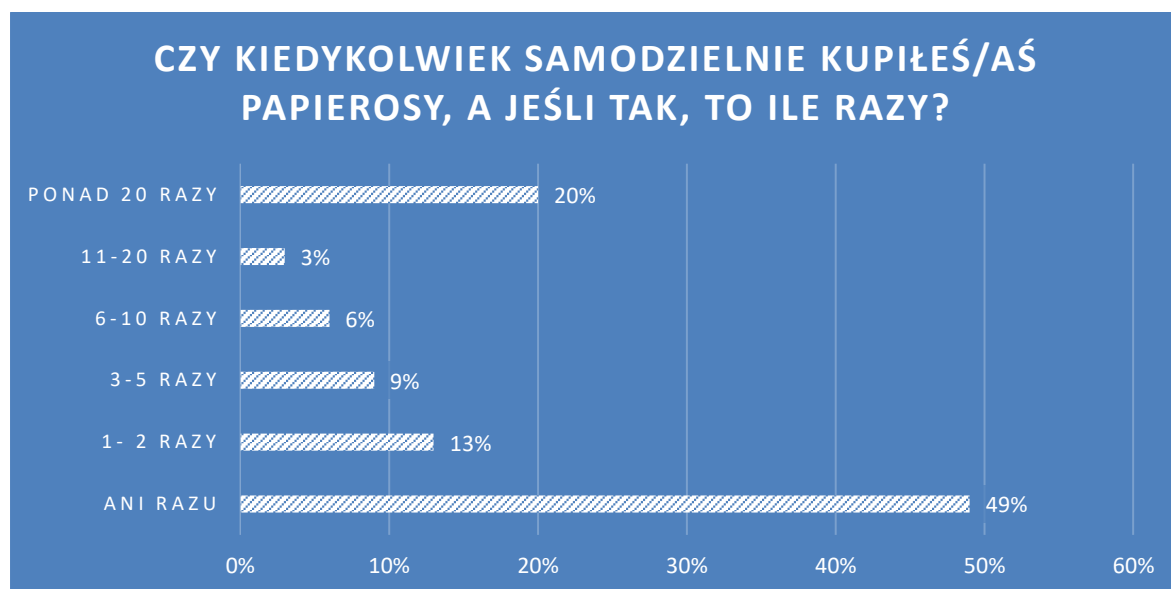
Podobnie jak przy inicjacji alkoholowej **większość młodzieży przyznała, że pierwszy kontakt z papierosami miała zdecydowanie na wakacjach**. Przyznała tak niecała połowa badanych uczniów (**42%**). Inaczej niż w przypadku alkoholu, dużo rzadziej pierwszy papieros ma miejsce **w domu** – **15%** (być może mniejsze przyzwolenie rodziców), natomiast częściej palony jest **ukradkiem w szkole (22%)**.

58% młodzieży, które próbowało tytoniu, obecnie już nie pali. Dla kolejnych 12% jest to stosunkowo niedługi nawyk. Jednak pozostałe 30% zdaje się mieć już trwałe przyzwyczajenie do tego, również już długoletnie.

Wyk. E.5. Jak długo palisz

Kolejnym pytaniem z zakresu zagrożenia młodzieży nałogiem nikotynowym było pytanie o samodzielny zakup wyrobów tytoniowych.

Wyk. E.6. Samodzielny zakup nikotyny

Połowa młodzieży samodzielnie nie kupowała papierosów (49%), to jednak zdarzają się przypadki, w których są one sprzedawane młodym ludziom i to nawet częściej niż raz. **Podobnie, jak w przypadku alkoholu, pojawia się grupa osób, które kupują stale i regularnie, tutaj jest to 20% młodzieży.**

F. Problem narkotykowy

Created by Julia Collier
Brain Worm Project

Następne zagadnienie badania dotyczyło **styczności młodych ludzi z narkotykami**. Jest to jedna z najgroźniejszych używek, z jaką mogą mieć kontakt. Narkotyki to nie tylko substancje nielegalne, do których dostęp jest utrudniony a posiadanie nielegalne, ale też wiele leków czy substancji typu kleje i rozpuszczalniki, które można kupić w wielu sklepach. Problem związany z narkotykami może rozpoczynać się w szkole średniej, a nawet w podstawówkach.

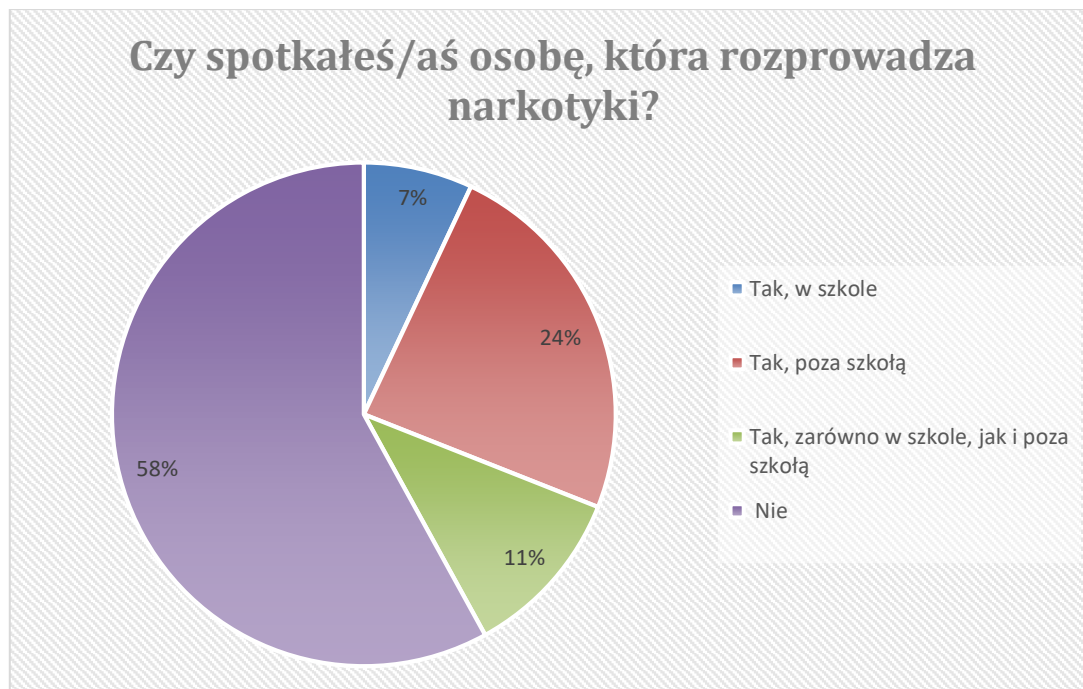
Narkomania jako problem społeczny pojawiła się w Polsce na przełomie 70 i 80 lat XX wieku. Jednak już pod koniec XIX wieku dotyczyła grup społecznych mających dostęp do tego typu środków, a więc: farmaceutów, lekarzy, pielęgniarek czy artystów. Dynamiczny wzrost narkomanii przypadł na 90-te lata XX wieku i miał niewątpliwie związek z otwarciem się Polaków na nowe kulturowe trendy oraz wzmożonym ruchem turystycznym.

Dzisiejszy wymiar narkomanii jest więc niejako pochodną bezkrytycznego przyjmowania mody z innych krajów, a także wynikiem nieskutecznego i nieumiejętnego programu

zapobiegania jej. **Najszerszą grupę narkomanów stanowi obecnie ta, która zaczęła się kształtować na początku XXI wieku.** Należą do niej osoby przyjmujące inne niż heroina narkotyki, a zwłaszcza marihuanę, amfetaminę i kokainę. Zmienił się także obraz typowego narkomana, jego wygląd zewnętrzny już nie koniecznie zdradzał nałóg na pierwszy rzut oka.

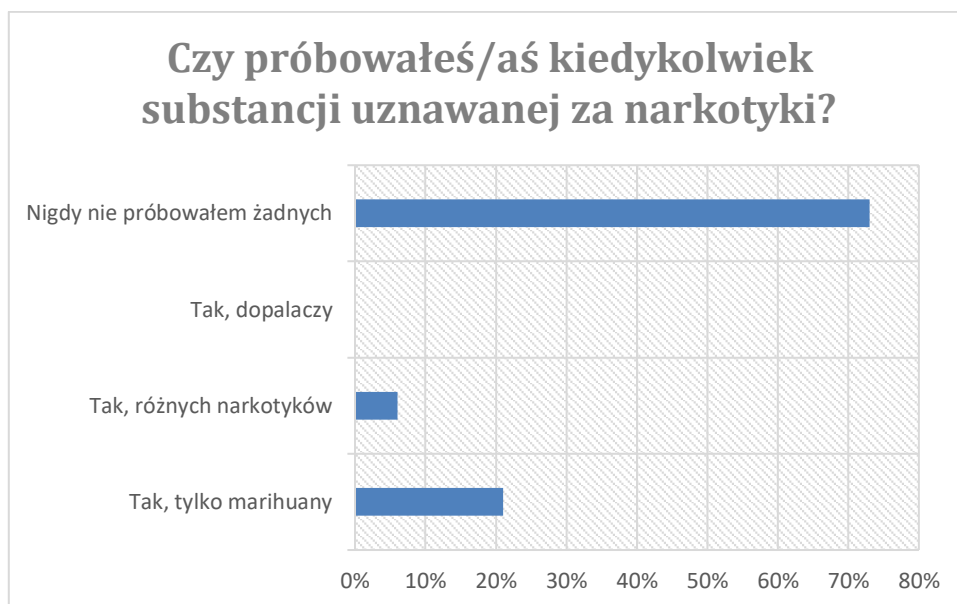
W dalszej części diagnozy zapytaliśmy o kontakty z osobami rozprowadzającymi narkotyki.

Wyk. F.1. Dostępność narkotyków

Uzyskane wyniki pokazują, że kontakt uczniów z narkotykami jest zauważalny, choć zdecydowanie mniej w samej szkole. Niepokojące jest to, że aż **24% uczniów spotkała poza szkołą dealera narkotyków, a co najmniej 7% w samej szkole.** W przypadku wprowadzenia działań profilaktycznych należy wziąć pod uwagę skalę tej dostępności i dostosować programy wiedząc, że zagrożenie narkotykami nie jest czysto teoretyczne.

Kolejne pytanie **dotyczyło osobistego kontaktu młodzieży z narkotykami.** Potwierdza to badanie, że większość uczniów nie miała kontaktu z tymi środkami – **73% nigdy nie zażyło narkotyku.** Najpopularniejsza jest marihuana, miało z nią styczność 21% młodzieży.

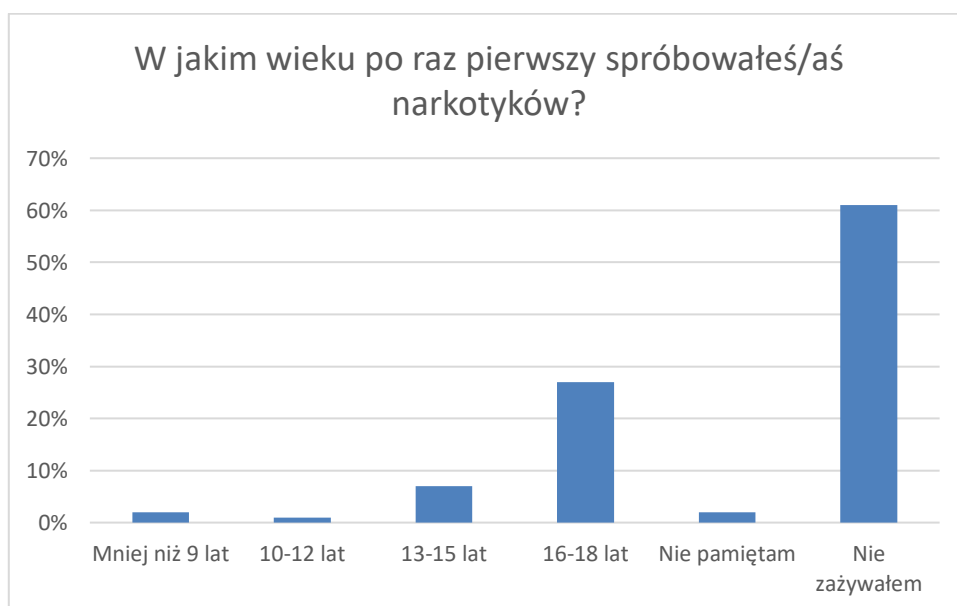
Wyk. F.2. Zazywanie narkotyków

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

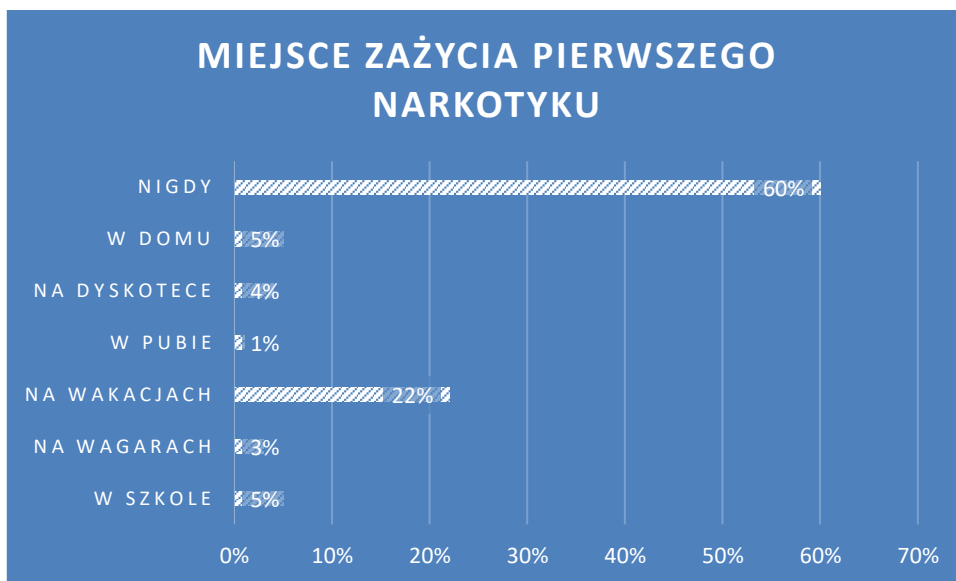
W badaniu w 2015 r. 79% młodzieży zaznaczyło, że nigdy nie brało narkotyku, oznacza to, że ok. 21% spróbowało tego rodzaju używki.

W jakim wieku dochodziło do **inicjacji narkotykowej**? Po raz kolejny wiekiem tym okazuje się wiek szkoły średniej właśnie. **Aż 27% młodzieży zażyło narkotyku pomiędzy 16 a 18 rokiem życia.** Dużo rzadsza jest wcześniejsza inicjacja.

Wyk. F.4. Wiek pierwszego kontaktu z narkotykami

Kolejne pytanie dotyczyło miejsca, w którym dochodzi najczęściej do pierwszego spotkania z narkotykami. Najbardziej powszechną przestrzenią do kontaktu z nimi, **okazały się po raz kolejny wakacje (22%)**. Kolejne odpowiedzi są już znacznie rzadszymi sytuacjami, a są to: dom, szkoła oraz dyskoteka.

Wyk. F.5. Miejsce pierwszego kontaktu z narkotykami

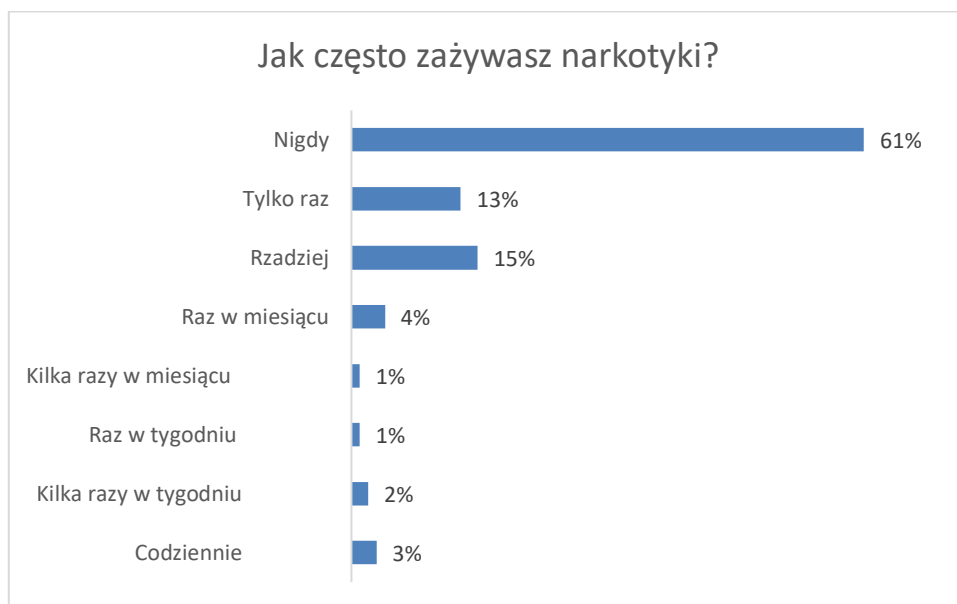
Kolejne pytanie miało na celu sprawdzenie, z jakimi narkotykami mieli styczność uczniowie z Suwałk:

Wyk. F.6. Zażywane narkotyki

Największa grupa uczniów przyznaje się do zażywania marihuany, stanowi ona aż jedną trzecią, bo 34% wszystkich badanych, którzy zażywali kiedykolwiek narkotyki.

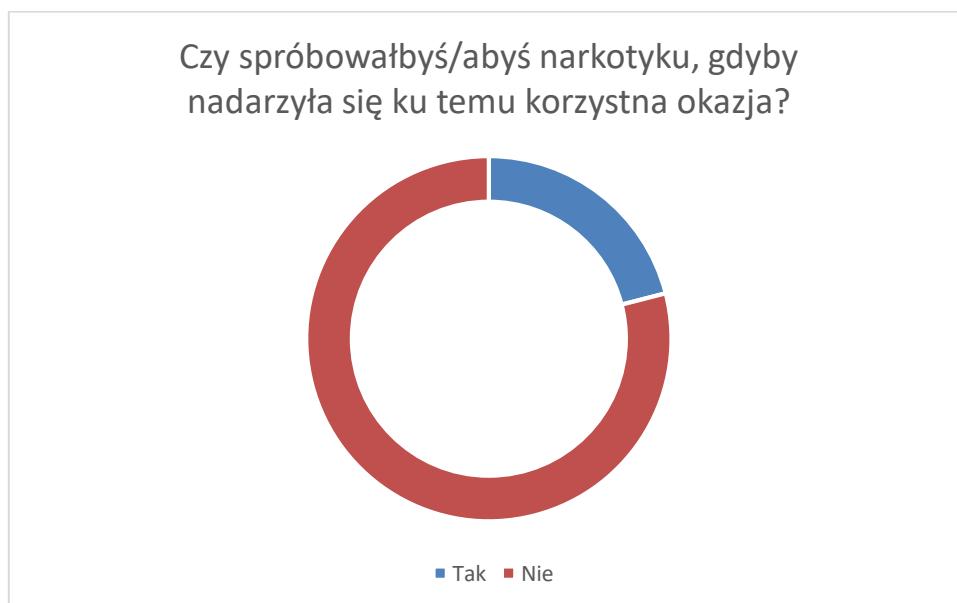
Zapytaliśmy dalej uczniów o częstotliwość kontaktu z narkotykami:

Wyk. F.7. Częstotliwość narkotyków

Zwraca uwagę, że wśród **uczniów, którzy zażyli kiedyś narkotyku**, 6% zaznaczyło odpowiedź raz w tygodniu bądź częściej.

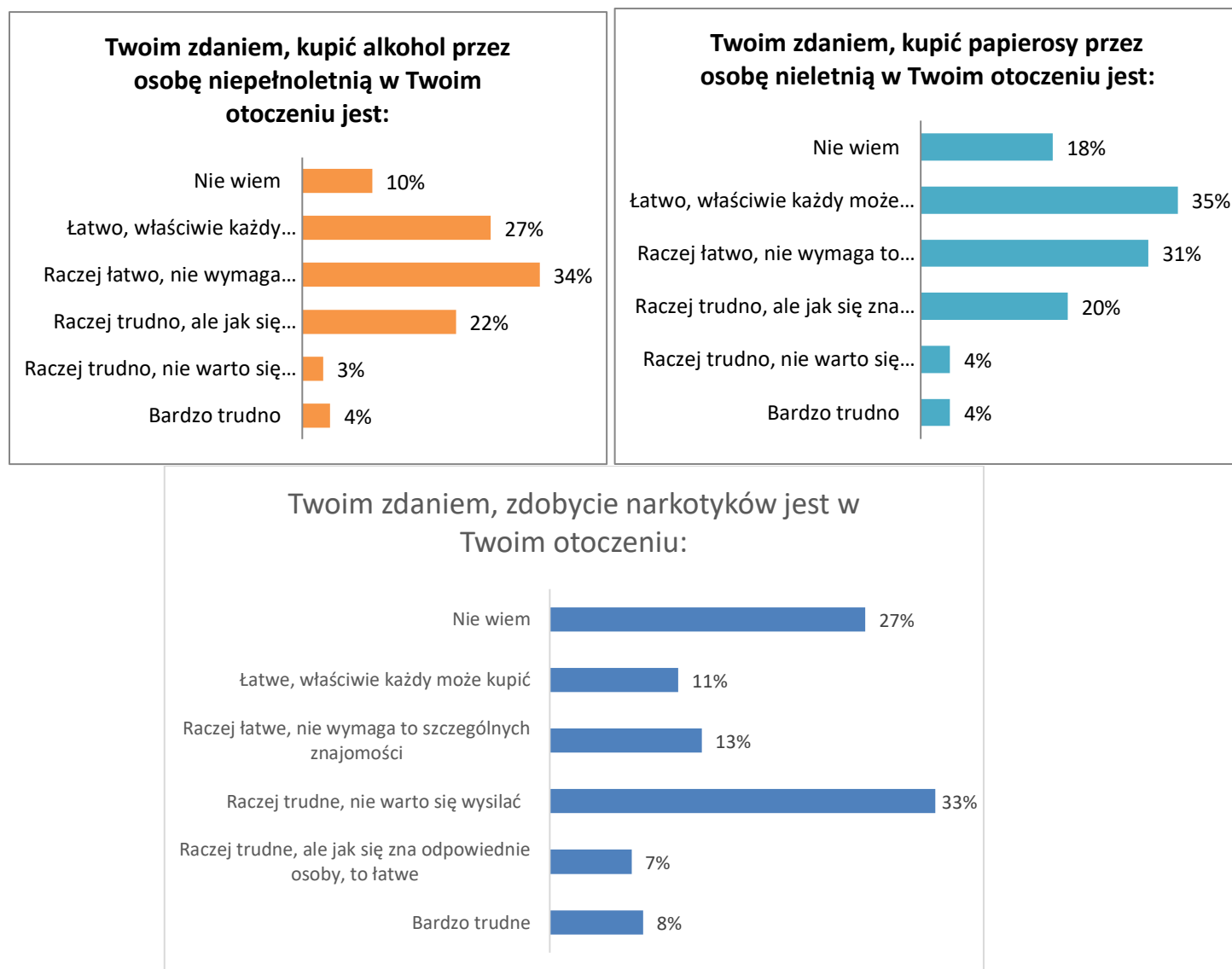
Kolejne pytanie dotyczyło gotowości młodzieży i ich chęci do spróbowania narkotyków i odpowiedzi na nie udzielili wszyscy badani uczniowie. **79% zdecydowanie stwierdza, że nie weźmie narkotyku w takiej sytuacji.**

Wyk. F.8. Osoby potencjalnie zagrożone

G. Dostępność używek oraz udział w działaniach profilaktycznych

Używki są dostępne w legalnym obrocie handlowym, choć powinny pozostawać niedostępne dla osób nieletnich. Skoro tyle z badanych osób próbowało już alkoholu i papierosów wydaje się, że dostęp do nich nie jest dla nich specjalnym utrudnieniem. Dlatego też zapytaliśmy młodzież, czy ich zdaniem łatwo jest kupić poszczególne używki.

Wyk. G.1. Dostępność różnych używek dla młodzieży

Zgodnie z opiniami badanej młodzieży najłatwiej kupić papierosy – sumując odpowiedzi łatwo i raczej łatwo uzyskujemy informację, że dla 66% uczniów zakupy takie nie stanowią potencjalnie większego problemu. **Zakup alkoholu jest dla młodzieży tylko nieco trudniejszy**, większość uznaje, że nie powinno mieć z tym problemu. Są to wyniki bardzo

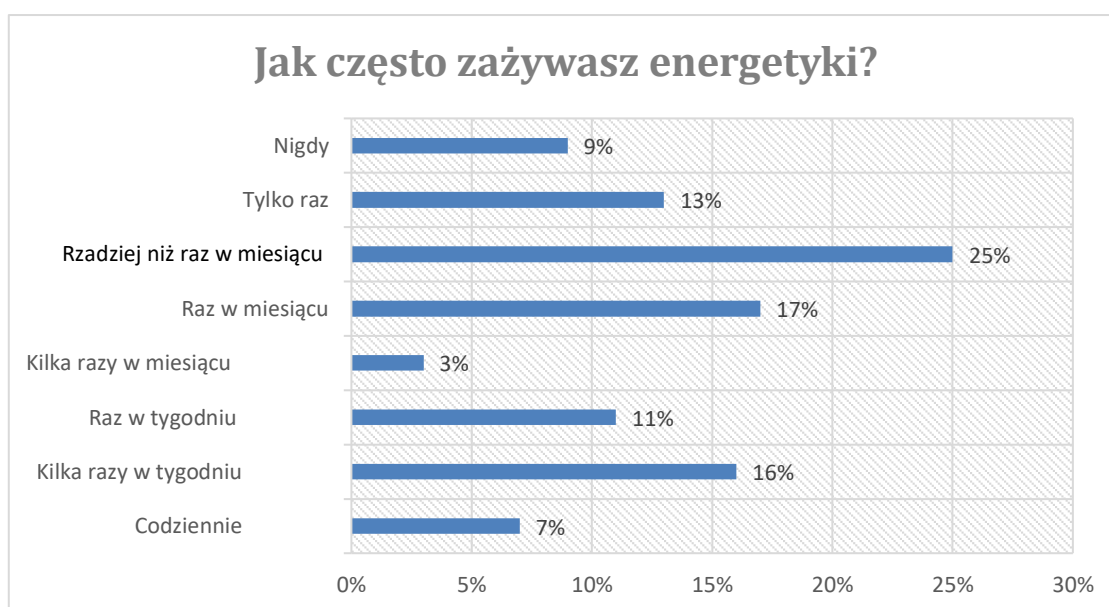
niepokojące, każące bliżej przyrzeć się przestrzeganiu procedur sprzedaży w punktach, gdzie alkohol i papierosy są dostępne. Zdecydowanie trudniejsze w nabyciu są narkotyki, gdzie 48% młodzieży stwierdza, że ich nabycie nie jest łatwe.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. 32,5% osób uznało, że narkotyki są trudno dostępne, a 39% nie wiedziało, jak wygląda sytuacja z dostępnością narkotyków.

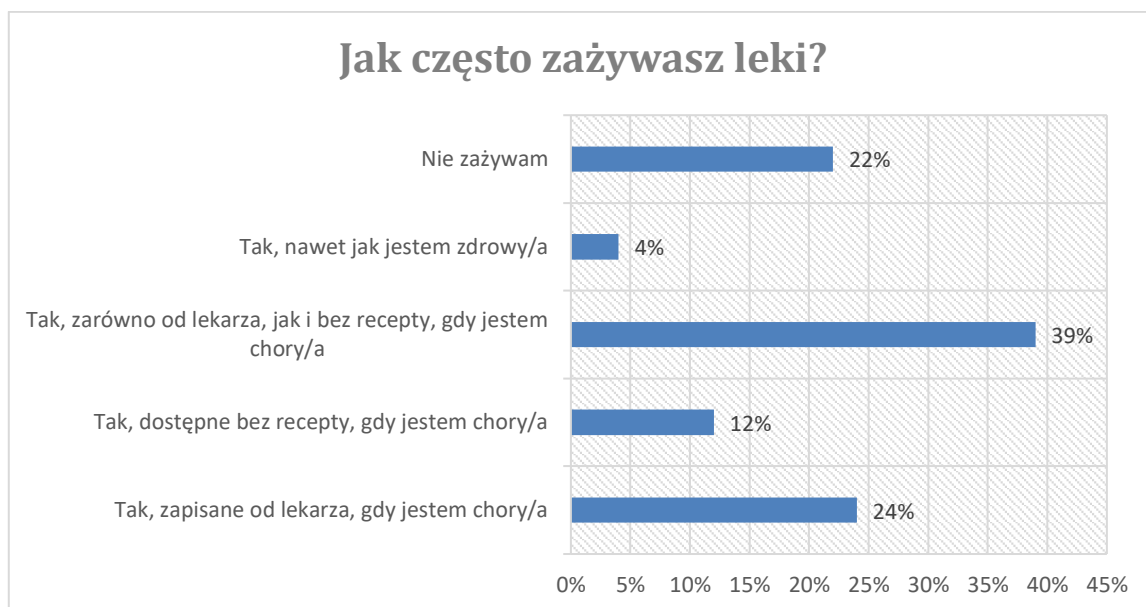
Inne istniejące zagrożenie, to korzystanie z **energetyków**, które zawierają groźne dla najmłodszych ilości chociażby kofeiny. Jaka jest popularność tych napojów wśród uczniów?

Wyk. G.2. Popularność energetyków

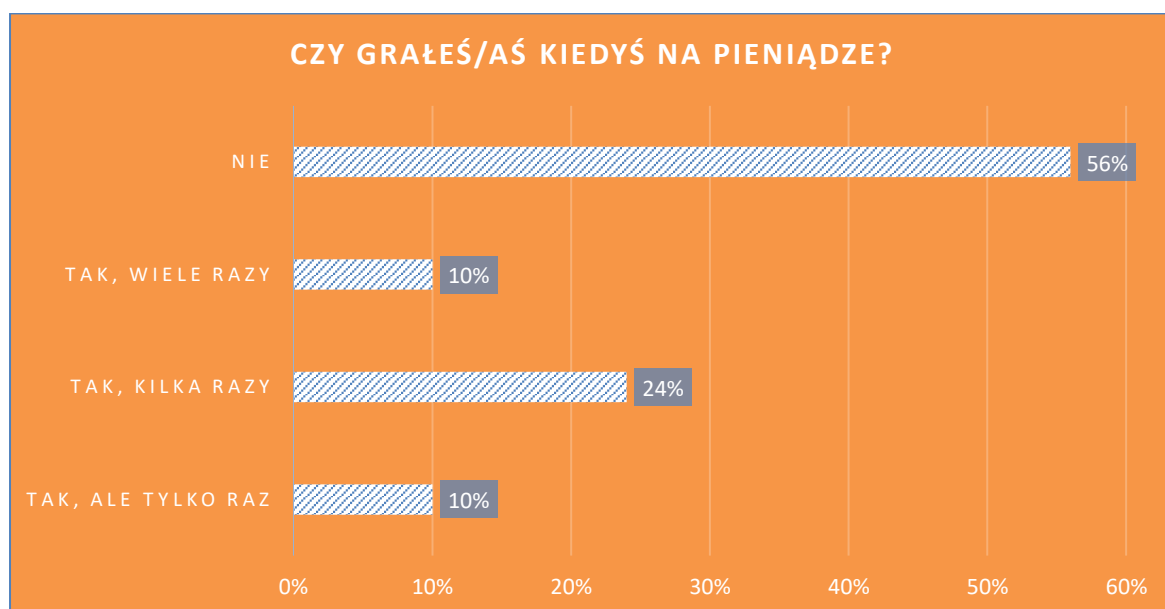
Z odpowiedzi wynika, że energetyki są bardzo popularne wśród uczniów i młodzieży. W sumie **91% uczniów** już choć raz je piło, **37% zażywa je jednak regularnie** (więcej niż raz w miesiącu) – być może wiąże się to z intensywnością nauki lub stresem. Warto poświęcić tej problematyce część działań profilaktycznych.

Natomiast uczniowie i młodzież w gminie nie ma problemu z nadużywaniem lekarstw, stosując je w zasadzie wyłącznie w sytuacji potrzeby i zwykle za zaleceniem lekarza (poniżej odpowiedzi na pytanie o zażywanie lekarstw):

Wyk. G.3. Zazywanie lekarstw

Jedno z pytań dotyczyło również pierwszych doświadczeń związanych z **hazardem**, w jego różnych formach: zakłady bukmacherskie, płatne sms-y etc. Tu wyniki okazały się jednak bardziej niepokojące, ponieważ **ok. 44% uczniów ma za sobą takie doświadczenia**, a dla ok. 10% nie były to tylko pojedyncze incydenty.

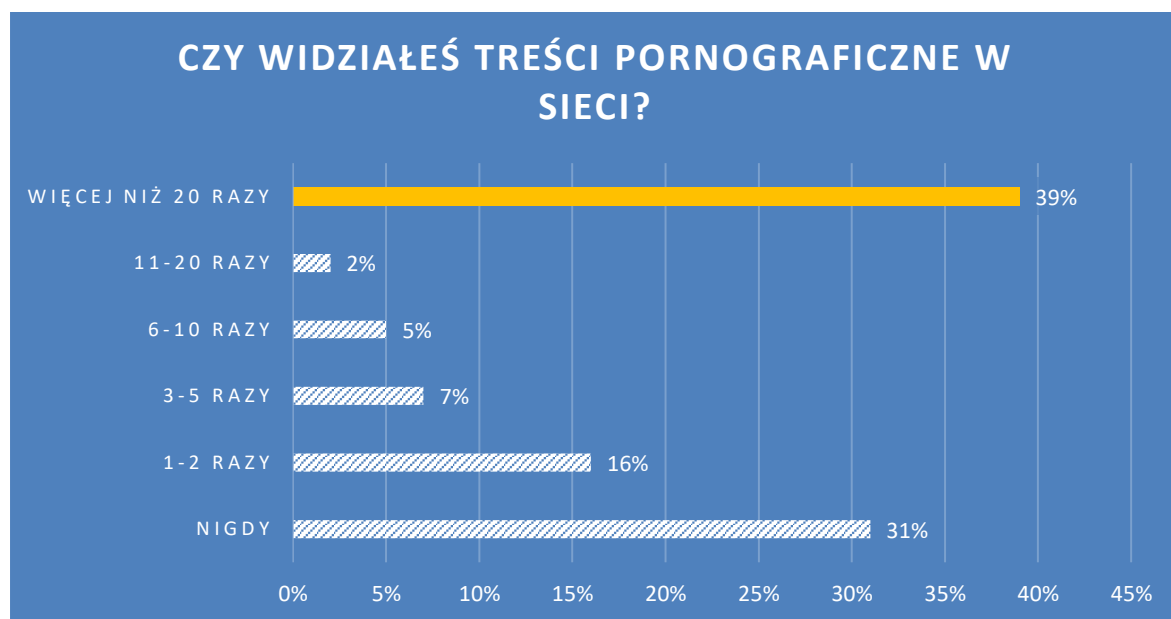
Wyk. G.4. Hazard uczniów

**Diagnoza Suwałki
2015**

porównanie

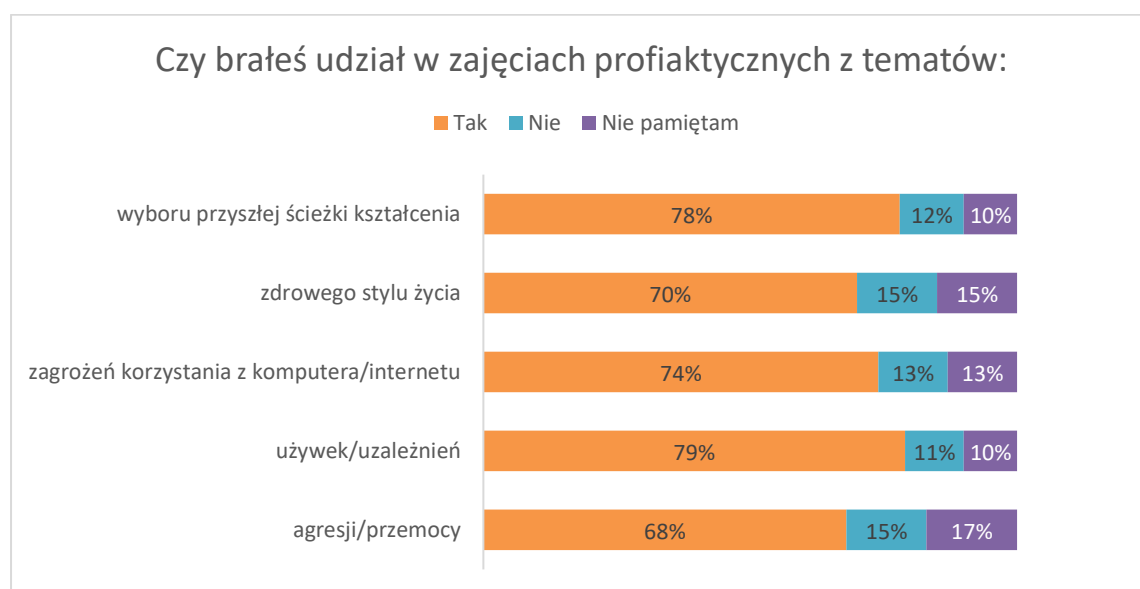
W badaniu w 2015 r. tylko 6% młodzieży przyznało, że grywa na pieniądze na tzw. automatach.

Natomiast również zauważalny problem stanowi **pornografia**. Tutaj widzimy **aż 39% młodzieży, którzy mogą już być od oglądania tych treści uzależnieni**. A łącznie ponad dwie trzecie (69%) zetknęła się w Internecie z pornografią. To silnie uzależniające doświadczenia, przed którymi trzeba koniecznie chronić młode osobowości, ich wrażliwość, emocjonalność i seksualność.

Wyk. G.5 Pornografia w Internecie

Ograniczanie dostępności (podaży) to jednak tylko jeden z czynników jakie mogą przyczynić się do ograniczenia problemów społecznych. Kolejnym jest ograniczanie popytu. Dlatego też zapytaliśmy o **udział w zajęciach profilaktycznych**, prowadzące je osoby oraz zadowolenie z udziału w tych zajęciach.

Wyk. G.6. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych

Z odpowiedzi można wnioskować, że **około 75%-80% uczniów na pewno uczestniczyła w zajęciach profilaktycznych** – najwięcej w obszarze używek/uzależnień oraz wyboru ścieżki zawodowej. Wyniki we wszystkich tematach są w rzeczywistości zbliżone, najmniej odpowiedzi twierdzących uzyskały warsztaty dotyczące agresji/przemocy (68%).

Wyk. G.7. Prowadzący zajęcia profilaktyczne

Największa liczba badanych uczniów stwierdziła, że zajęcia prowadziły **osoby z samej szkoły razem ze specjalistami z zewnątrz – 60%**. Natomiast ponad dwukrotnie mniej odpowiedzi wskazało na samodzielną pracę trenerów (25%). Jak oceniają te zajęcia sami uczniowie?

Wyk. G.8. Ocena zajęć profilaktycznych realizowanych na terenie szkoły

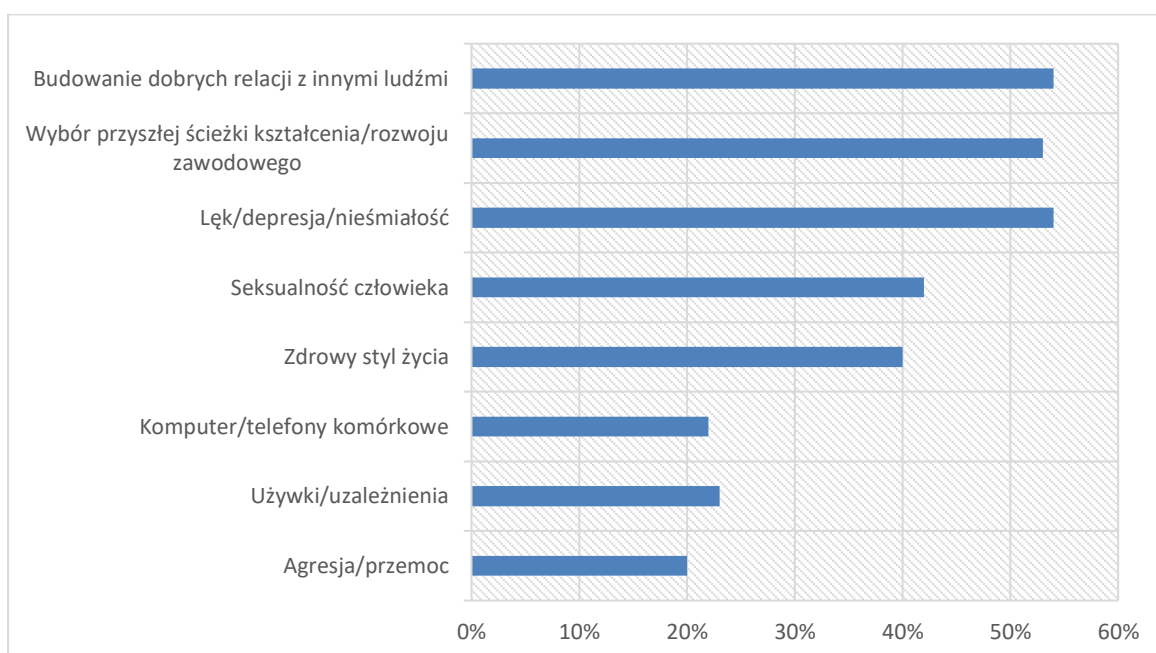
Zajęcia profilaktyczne były oceniane przez uczniów w większości pozytywnie – jednocześnie ok. 36% w sumie uczniów uznało je za *czasem pozytywnie, czasem negatywnie*. Grono oceniających je negatywnie jest tu znacznie mniejsze, to tylko ok. 13% młodzieży. Natomiast pozytywnie myśli o nich już 48% uczniów, Reasumując jest wciąż duże pole do rozwoju jakości zajęć profilaktycznych.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. młodzież bardzo nisko oceniła jakość warsztatów profilaktycznych, tylko 13% uznało je za wartościowe.

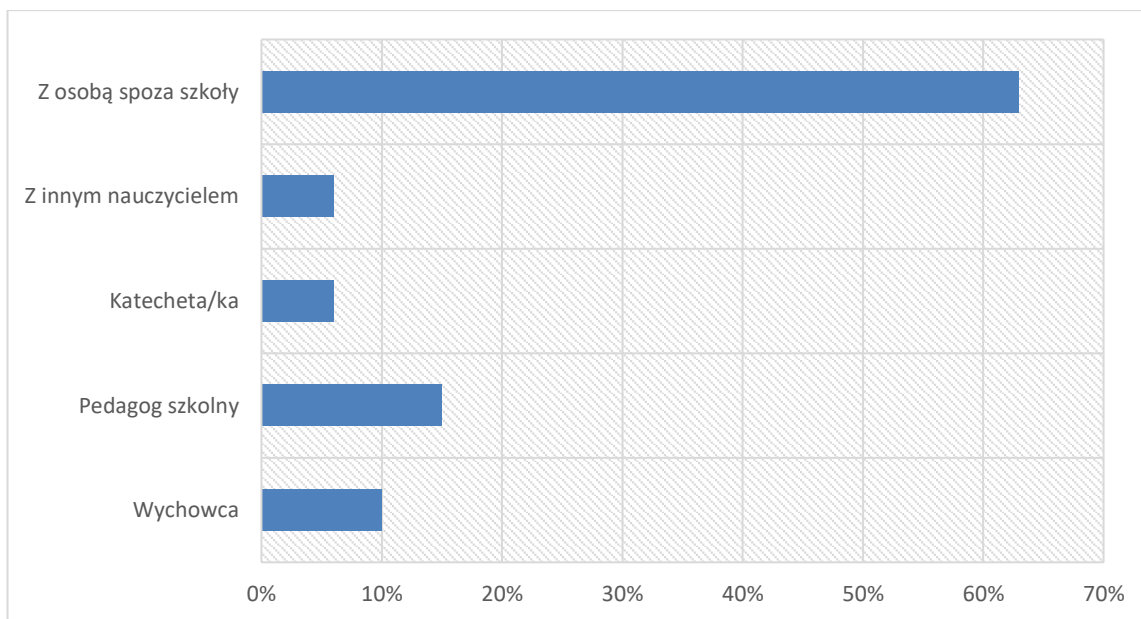
Jakich zajęć oczekują najbardziej w przyszłości młodzi uczniowie?

Wyk. G.9. Preferencje tematyczne dotyczące przyszłych działań profilaktycznych

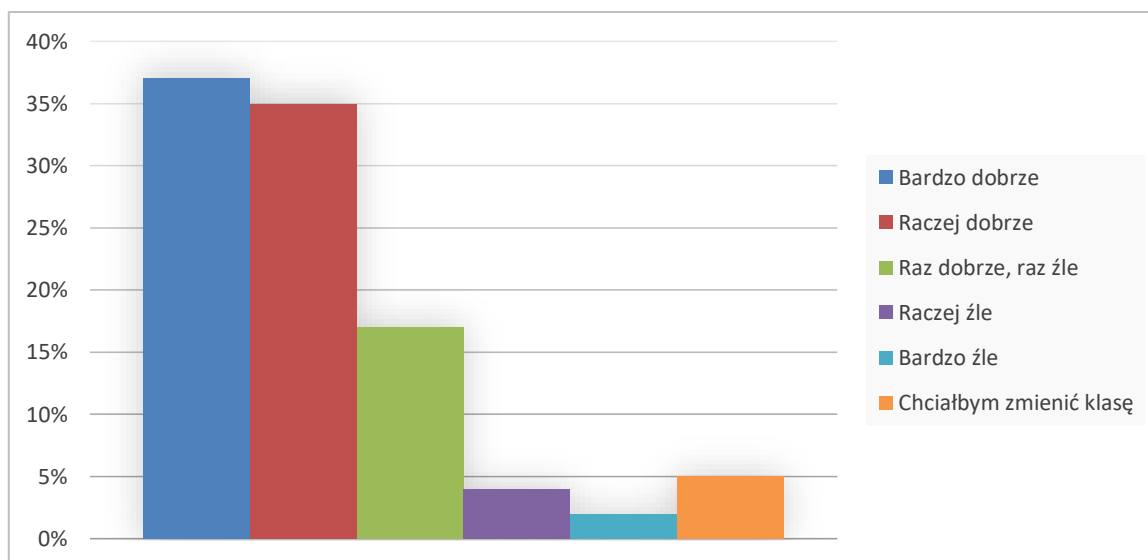
Jako najbardziej oczekiwane tematy uczniowie uznali: **wybór przyszłej drogi zawodowej (53%), budowania dobrych relacji z innymi ludźmi (53%) oraz temat związany z lękiem i depresją (54%)**. Dla ponad 40% ważne są również tematy seksualności człowieka oraz zdrowego stylu życia. Są to więc tematy, które poruszają bieżące problemy, z jakimi w życiu mierzą się młodzi ludzie. Warto zauważyć, że nie dotyczą one wprost problemu uzależnień, skupiając się raczej na pozytywnych wartościach: zdrowia psychicznego, budujących relacji i wymarzonej pracy.

Być może delikatność poruszanych zagadnień sprawia, że zarówno dzieci, jak i młodzież wskazała najczęściej, że chciałyby, **aby warsztaty prowadzili trenerzy spoza środowiska tej samej szkoły** (aż 63% odpowiedzi). Jednocześnie cenione są również zajęcia z pedagogiem szkolnym (15%) i wychowawcą (10%). Możliwy był wybór więcej niż jednej odpowiedzi.

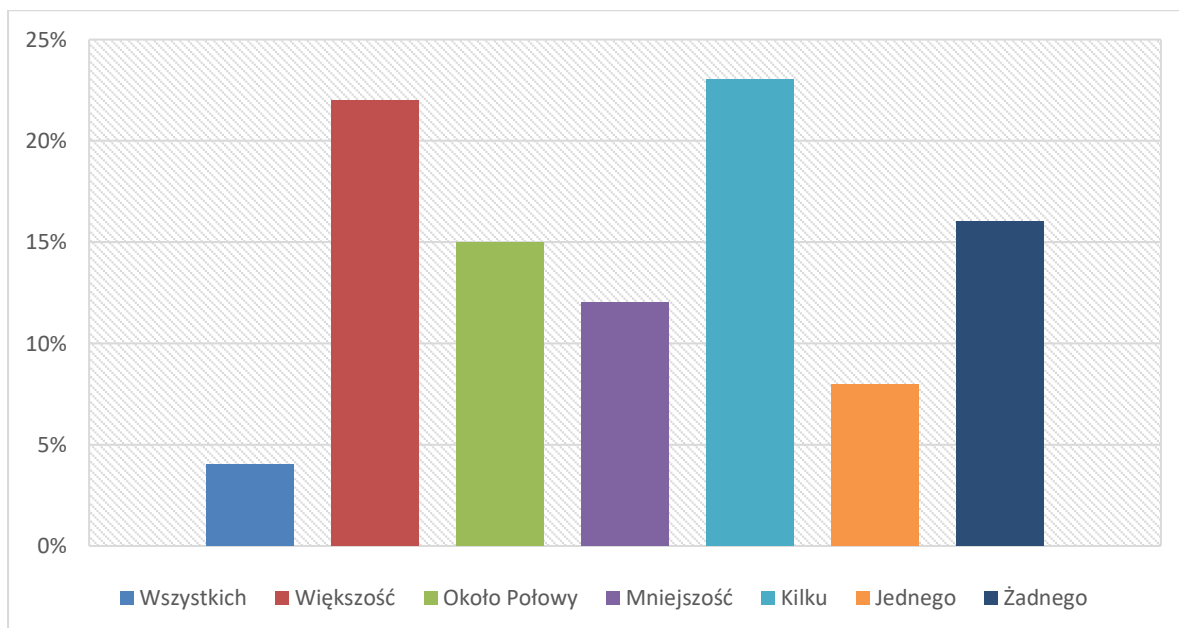
Wyk. G.10. Z kim warsztaty profilaktyczne

Ostatnie pytania, dotyczyły bardziej otwartych kwestii dotyczących samopoczucia w szkole i w klasie. Tutaj na pytanie: *Jak się czujesz w swojej klasie?* – 72% uczniów odpowiedziało pozytywnie. **28% uczniów jednak ma trudność z komunikacją w swojej klasie, a w tym ok. 5% chciałoby ją zmienić.** Dzieci te mogą doświadczać prześladowania ze strony rówieśników.

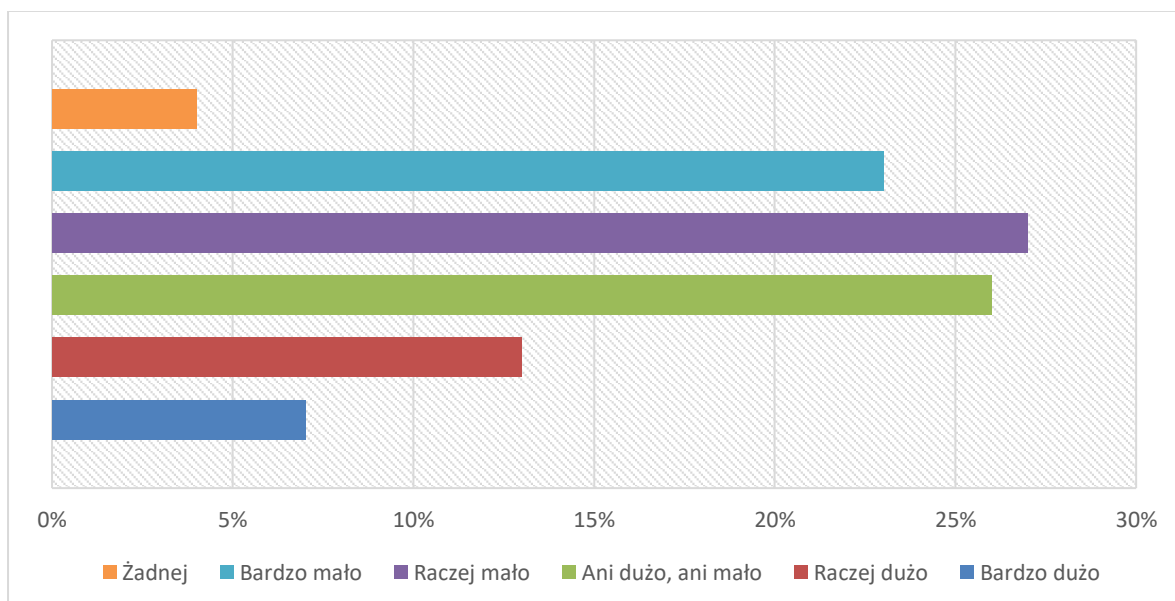
Wyk. G.11. Samopoczucie w klasie

Bardziej różnorodnie rozkłada się jeszcze poziom zaufania uczniów do nauczycieli. Najczęściej pada odpowiedź o zaufaniu do **większości nauczycieli (22%)** oraz **kilku (również 23%)**. Jednak aż **16% uczniów** zadeklarowało całkowity brak zaufania do kadry pedagogicznej.

Wyk. G.12. Zaufanie uczniów do nauczycieli

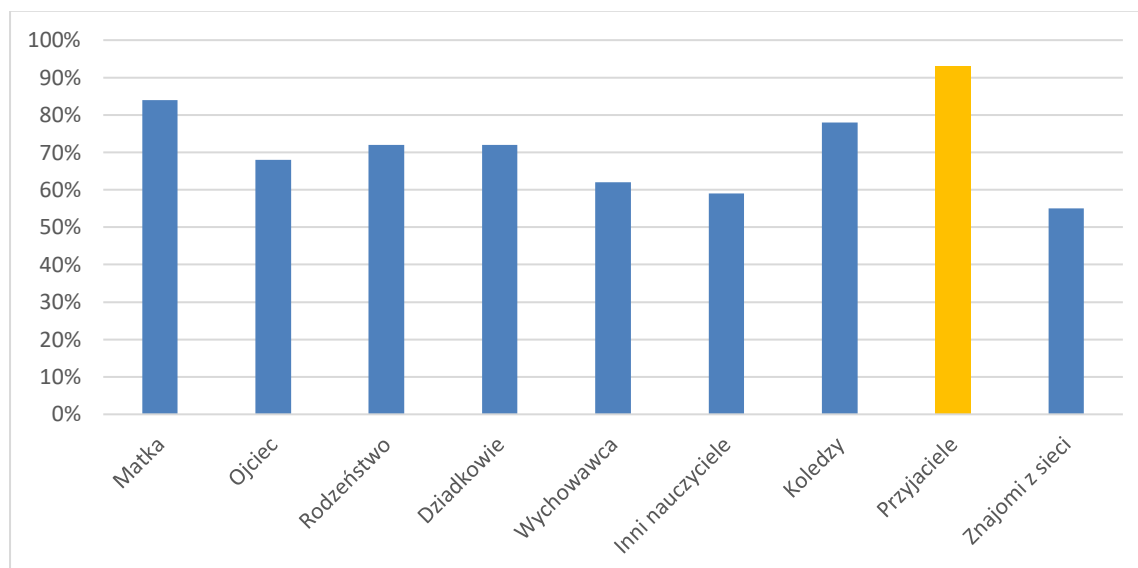
Stosunek do szkoły zbadaliśmy również poprzez zapytanie o frekwencję uczniów i skłonność do opuszczania lekcji:

Wyk. G.13. Opuszczanie zajęć w szkole

Łącznie 20% uczniów określiło, że opuszcza zajęcia często. Większość, bo 54%, zmieściło się w odpowiedziach *bardzo mało* i *raczej mało*, a nawet *żadne*.

Ostatnie, ale bardzo ważne pytanie dotyczyło **najważniejszych relacji** w życiu ankietowanych młodych ludzi. Oto, jak ocenili swoje więzi z innymi: (procent odpowiedzi uznających relacje za bardzo dobrą lub dobrą).

Najstabilniej w ocenie dzieci wypadli **nauczyciele oraz znajomi z Internetu**. Bardzo pozytywnie odbierane są przez najmłodszych więzy rodzinne. Niezwykle mocne są dla dzieci więzi z **przyjaciółmi** – 93% ocenia te relacje bardzo dobrze i dobrze, nawet najlepsze więzi rodzinne nie zbliżają się do tego wyniku.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. najwyższe zostały ocenione relacje z przyjaciółmi (84% ocen bardzo dobrych i dobrych) oraz z matką – 77% odpowiedzi.

Podsumowanie i wnioski

- Wolny czas młodzież wykorzystuje głównie na korzystanie z nowych technologii i gadżetów oraz spotkania towarzyskie, a w dalszej kolejności uprawianie sportu, nauka i wycieczki.
- **23% uczniów spędza przy komputerze ponad 5 godzin dziennie**. Wskazuje to, że warto wspierać młodych ludzi w możliwie jak najbardziej zrównoważonym wykorzystywaniu komputerów i Internetu. Wskazane jest również podjęcie działań profilaktycznych w tym obszarze. Szczególnie, że znacząca część badanych deklaruje **doświadczenia przemocy w Internecie (68%)**. To dodatkowo wzmacnia

rekomendację o prowadzeniu działań na rzecz bezpiecznego korzystania z sieci. Zwłaszcza, że **tylko 13% dzieci zgłasza przypadki cyberprzemocy.**

- Problem przemocy jest obecny nie tylko w świecie wirtualnym. Pewna część uczniów deklaruje brak poczucia bezpieczeństwa w szkole. **Jest to ok. 5% uczniów zagrożonych być może prześladowaniem, nietolerancją, wykluczeniem.**
- Relacje w domu badani określają zazwyczaj jako bardzo dobre, większa część rodziców badanych uczniów radzi sobie z wychowaniem dzieci bez uciekania się do stosowania jakichkolwiek kar.
- Deficyt widać natomiast **w rzadkich kontaktach rodziców ze szkołą.** Istnieje więc znacząca luka, którą z korzyścią dla dzieci należy wypełnić współpracą.
- Alkohol jest wyraźnie obecny w środowisku uczniów. Inicjacja alkoholowa ma miejsce zwykle **między 16 a 18 rokiem życia**, zazwyczaj na **wakacjach.**
- Pomimo rozpowszechnionej profilaktyki, wielu zajęć teoretycznych czy kontroli, jakiej zwykle poddawane są młode osoby przez rodziców i opiekunów, bardzo duży odsetek badanej młodzieży nie zachowuje abstynencji do pełnoletności. Spora część badanych doświadczyła już stanu upojenia alkoholowego. w dodatku część z nich deklaruje łatwość zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Należałoby więc przede wszystkim ograniczyć dostęp młodych ludzi do tego typu substancji i być może zmienić sposób i zakres materiału w przeprowadzanych zajęciach profilaktycznych. Równie ważne jest **zaangażowanie rodziców** i uświadomienie im, jakie negatywne skutki może mieć społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez młodzież.
- Mniej więcej **dwie trzecie biorących udział w badaniu paliło już papierosy.** Najczęściej inicjacja nikotynowa ma miejsce również w przedziale wiekowym 16-18 rok życia.
- Dostęp do narkotyków jest zauważalny, młodzież nie wyraża też nimi zainteresowania, prawdopodobnie najbardziej rozpowszechnioną używką jest **marihuana** (ok. 21% uczniów kiedyś już paliła).
- Młodzież wskazywała na stosunkową łatwość dostępu do zakupu zarówno papierosów, jak i alkoholu.
- Bardzo poważnym problemem uczniów bez względu na poziom kształcenia jest **pornografia** w Internecie. To silnie uzależniające zjawisko dotyczy w stopniu znacznym już obecnie ok. **39% uczniów** w szkołach. To osoby, które najprawdopodobniej oglądają pornograficzne treści stale i regularnie.

- Pomimo działań miasta w dziedzinie profilaktyki w szkołach, nadal istnieje potrzeba prowadzenia akcji, programów i warsztatów profilaktycznych dotyczących spożywania i nadużywania alkoholu, wyrobów tytoniowych i narkotyków, w szczególności skupiających się na negatywnym wpływie na zdrowie osób zażywających je w młodym wieku.
- Na podstawie dokonanej diagnozy należałoby także wdrożyć do szkół zajęcia dodatkowe, na które wskazuje młodzież, a które są zgodne z jej zainteresowaniami. Odwrócenie uwagi od substancji psychoaktywnych i promowanie zdrowego stylu życia, zdrowych relacji, wyboru drogi zawodowej i zdrowia emocjonalnego z pewnością są **najważniejszą** częścią profilaktyki.

3. Dzieci ze szkół podstawowych

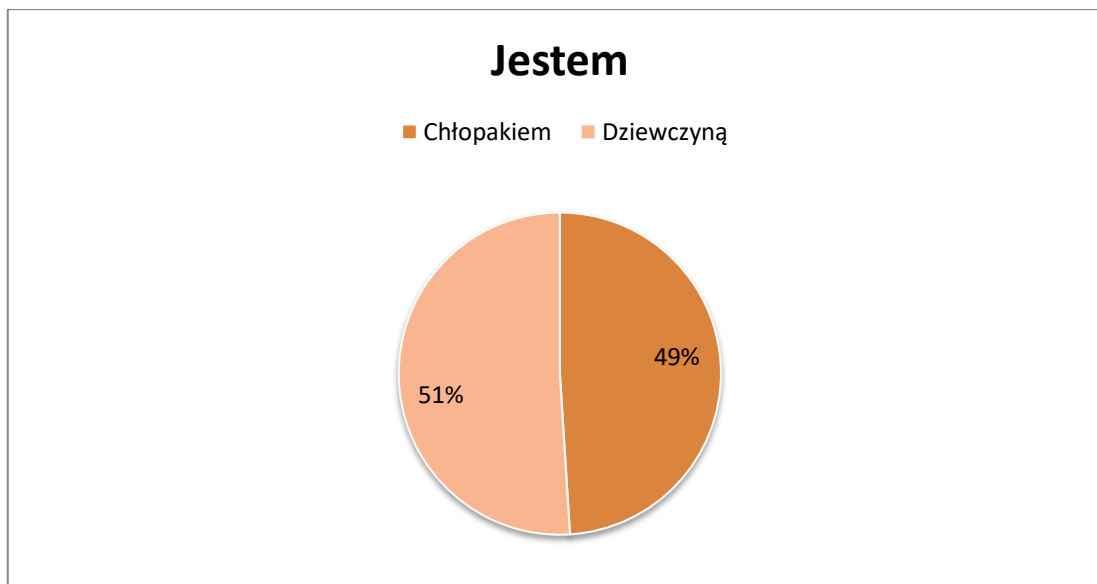
Created by mathieu dedebant
from Nicou Project

Podstawowym celem ankiety, która została przeprowadzona wśród uczniów **szkół podstawowych w Suwałkach** była analiza określonych problemów społecznych, do których należą m.in.:

- używanie przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych (alkohol, papierosy, narkotyki i dopalacze, energetyki),
- zagrożenia płynące z użytkowania komputera i Internetu (cyberprzemoc),
- problemy związane z przemocą i agresją w środowisku szkolnym oraz domowym,
- eksperymentowanie z hazardem,
- stopień integracji ze środowiskiem klasy i całej szkoły.

A. Opis badanej próby

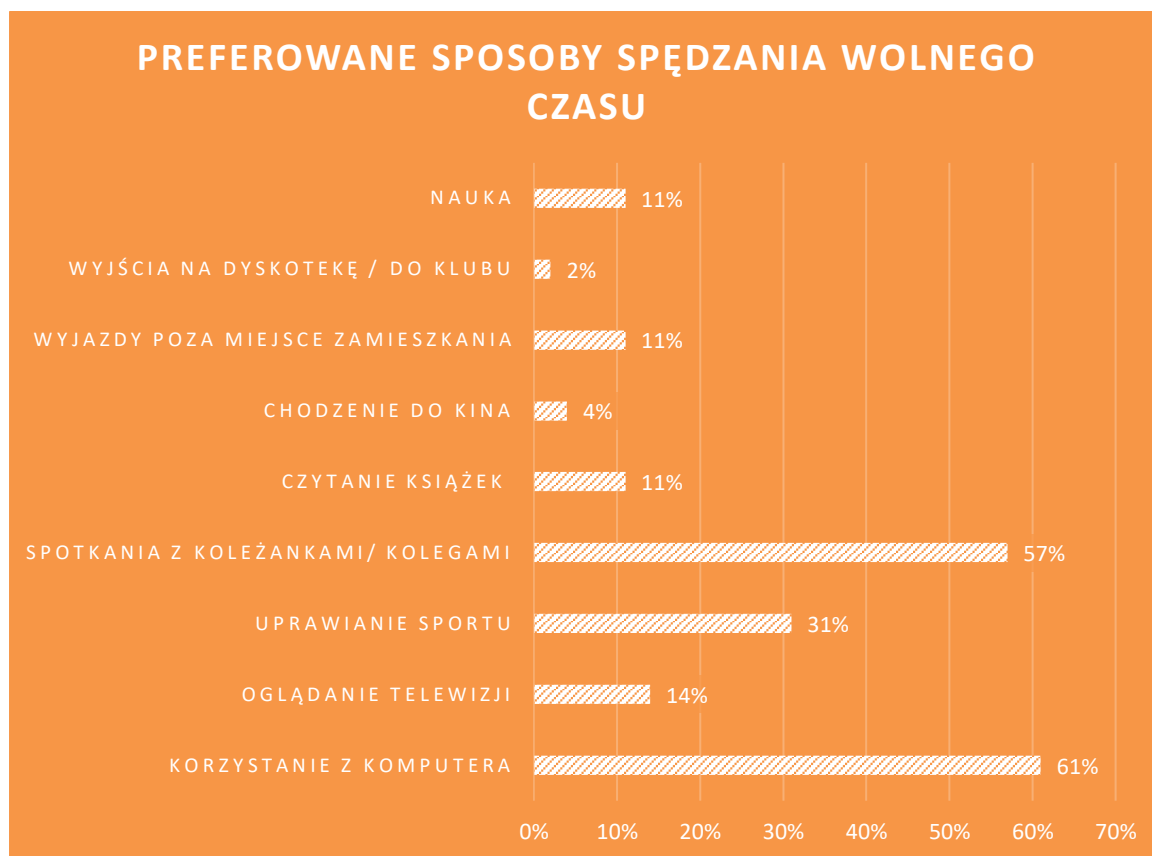
Pierwsze pytania, jakie zadano badanej młodzieży mało na celu lepsze scharakteryzowanie badanej populacji.

Wyk. A.1. Podział respondentów ze względu na płeć

Z pytania o płeć, wynika że ankiety wypełniło 51% dziewcząt i 49% chłopców, co odpowiada typowemu rozkładowi statystycznemu tej cechy w populacji ogólnej. Kolejna część ankiety dotyczyła preferowanych sposobów spędzania wolnego czasu a także postrzegania środowiska w jakim żyją i uczą się respondenci.

Wyk. A.2. Preferowane sposoby spędzania wolnego czasu

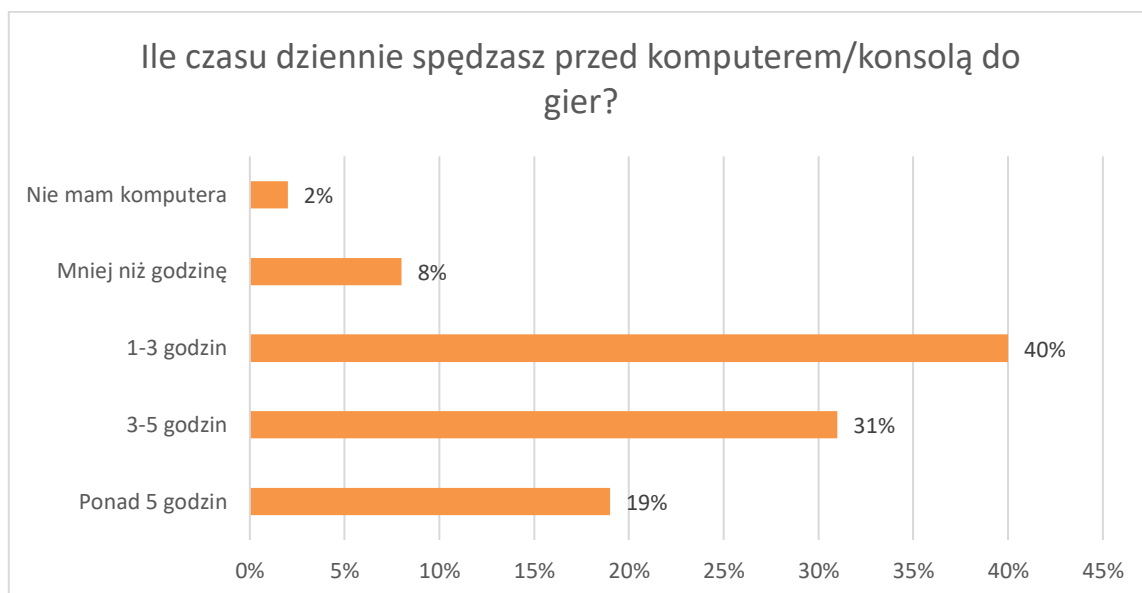
Wśród młodzieży uczącej się w szkołach podstawowych w Suwałkach zdecydowanie preferowanym sposobem spędzania wolnego czasu są **korzystanie z komputera, smartfona i tym podobnych urządzeń (61%) oraz spotkania towarzyskie – 57%**. Uczniowie też bardzo chętnie wybierają sport bo aż – **31%**.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. młodzież najczęściej spędzała czas przy komputerze (77%), spotkaniach towarzyskich (35%) oraz uprawiając sport (33%).

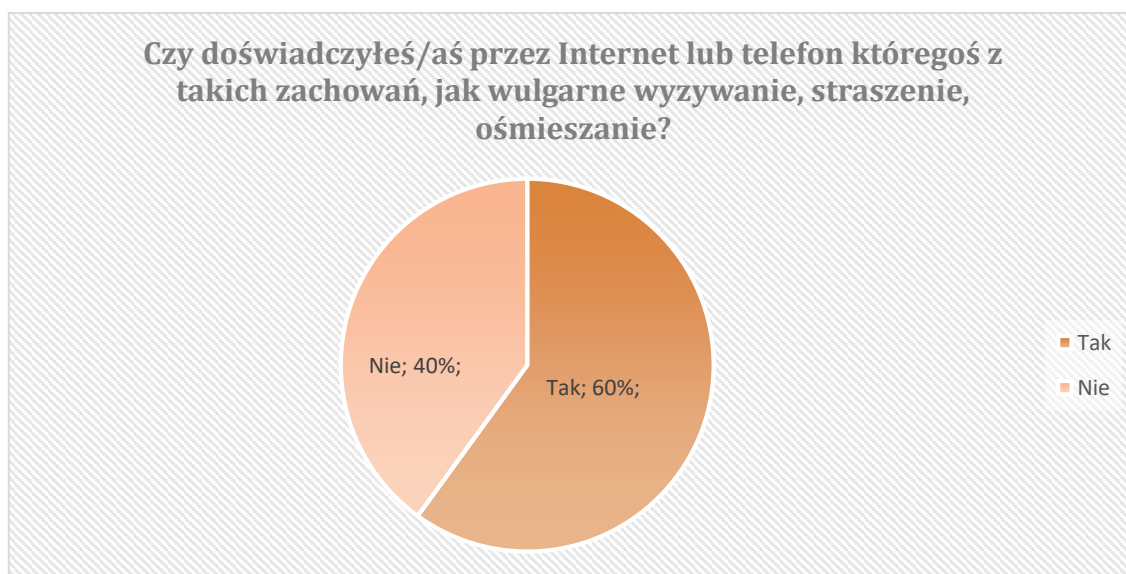
Wskazywane przez młodzież formy aktywności wydają się zrównoważone, jednak tak częste wskazywanie na **korzystanie z komputera, jako ulubionej formy spędzania wolnego czasu może być nieco niepokojące**. Komputery, tablety i funkcjonowanie młodzieży w sieci jest tematem dalszej części ankiety. Na początku spytaliśmy uczniów, ile czasu każdego dnia spędzają przed takimi urządzeniami jak komputer czy tablet.

Wyk. A.3. Czas spędzany przed komputerem

Okazuje się, że najczęściej są to od 1 do 3 godzin dziennie – 40%, również wielu uczniów spędza w ten sposób od 3 do 5 godzin – 31%. **Ponad 5 godzin czasu spędza przed komputerem znacząca grupa, bo 19% badanych uczniów szkoły.**

Przemoc w Internecie, pomimo iż ma charakter wirtualny, ma niestety jak najbardziej rzeczywiste skutki. Internetowi „hejterzy” często nawet nie zdają sobie sprawy jak wielką krzywdę mogą komuś wyrządzić. Zjawisko cyberprzemocy istnieje i jest przedmiotem kolejnego pytania skierowanego do młodzieży.

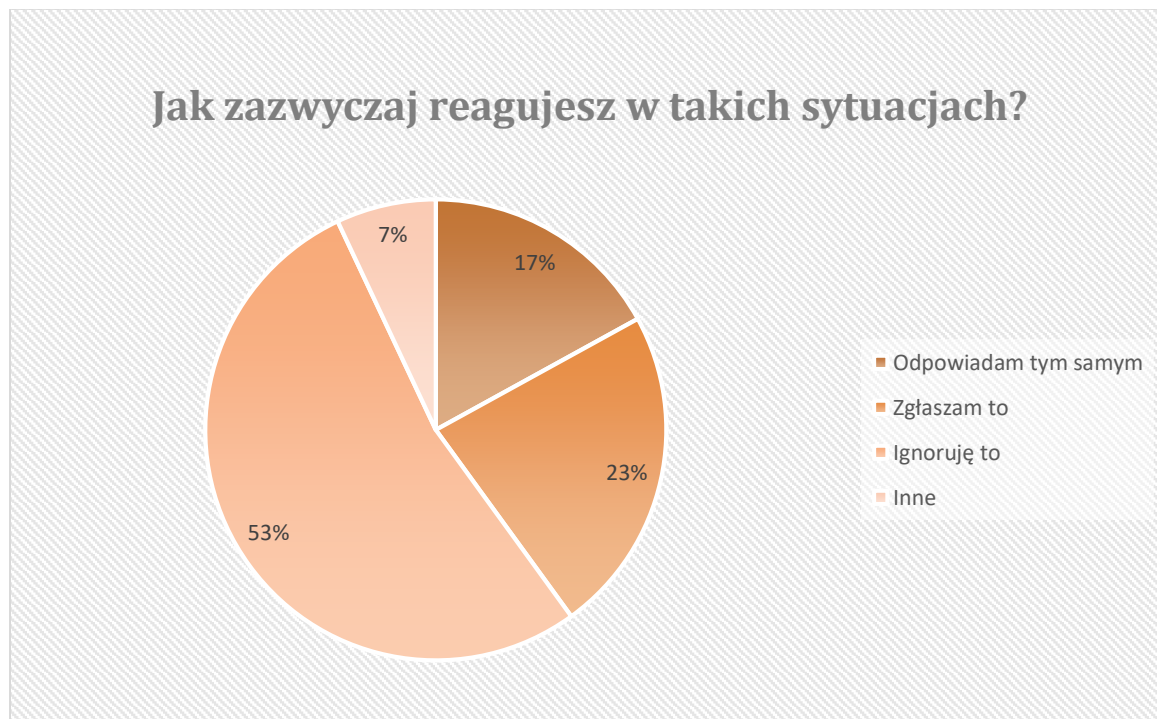

Wyk. A.4. Cyberprzemoc

Wśród uczniów, którzy brali udział w badaniu ankietowym większość (60%) z nich doświadczyła takich zjawisk jak wyzywanie, straszenie czy ośmieszanie, za pomocą

Internetu czy telefonu. Skala zjawiska jest więc spora i należałoby podjąć stosowne działania a przede wszystkim uświadamić młodzież, że przemoc w sieci w dalszym ciągu jest przemocą i czasem może być tragiczna w skutkach.

Zapytaliśmy następnie uczniów, jak zazwyczaj reagują jako świadkowie przemocy w sieci:

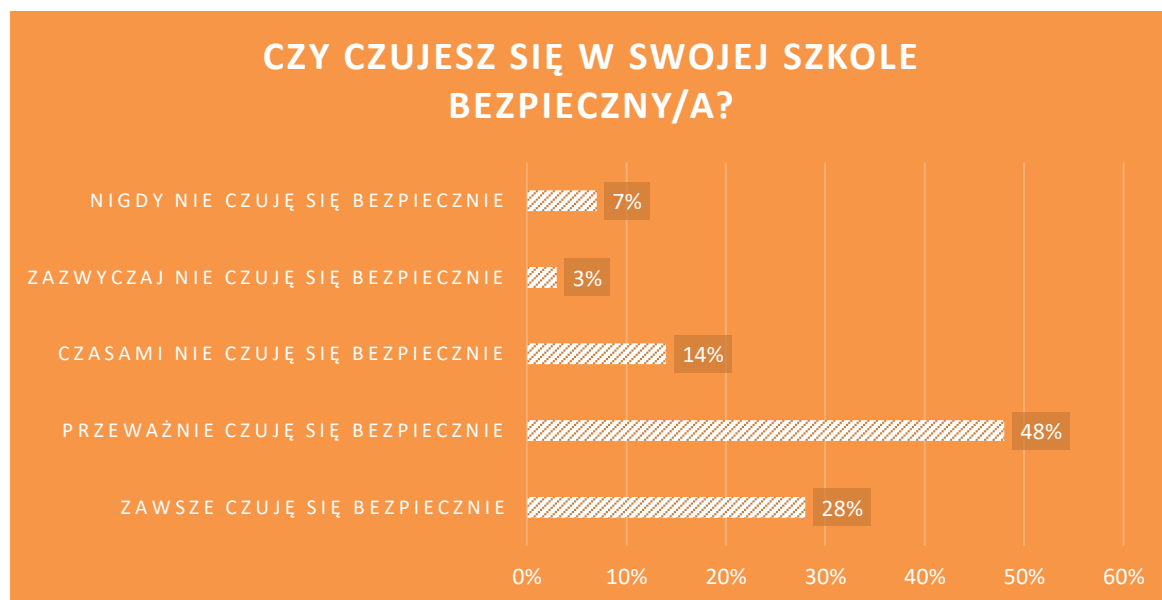
Wyk. A.5. Reakcje na Cyberprzemoc

Zdecydowana większość dzieci, **ignoruje to zjawisko – 53% uczniów**, nie odpowiada na takie zachowania. Natomiast **23% je zgłasza** – jest tu duże pole do nauczania młodzieży, jak radzić sobie z przemocą w Internecie: gdzie prosić o pomoc, w jaki sposób robić to skutecznie. 17% uczniów wchodzi w konflikt z „hejterami”, odpowiadając tym samym tonem, którym zostały zaatakowane.

B. Problem przemocy z perspektywy uczniów

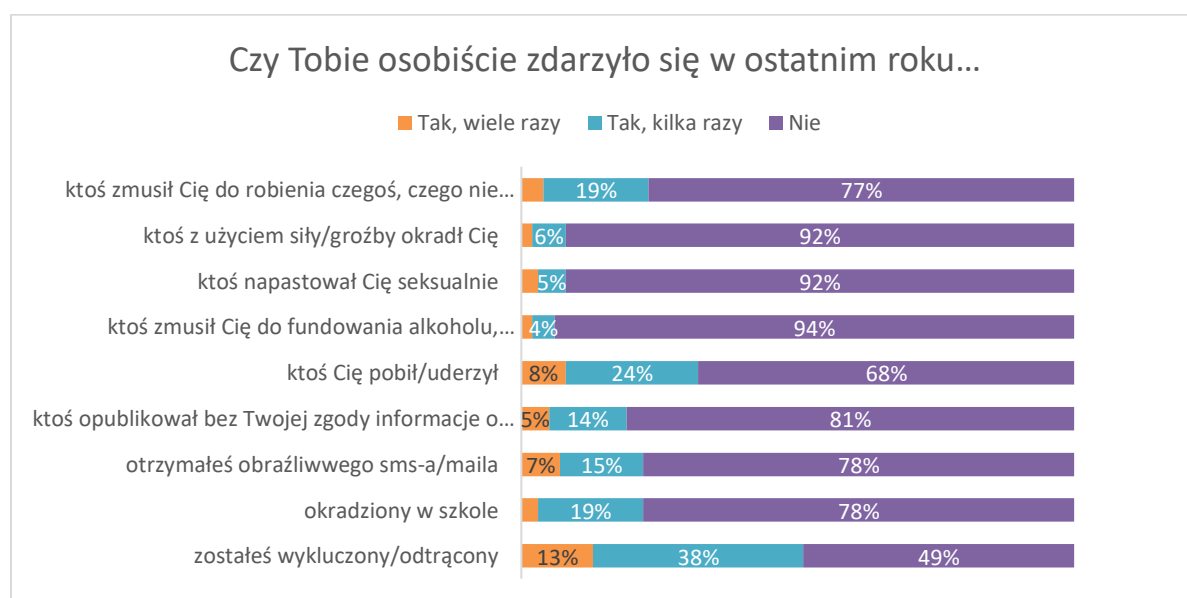
Kolejnym problemem społecznym, który znalazł się w badaniu diagnozującym zagrożenia społeczne była kwestia **przemocy szkolnej oraz domowej**. Proces przemocy domowej i proces przemocy rówieśniczej to jest to samo zjawisko, ten sam proces z identycznymi mechanizmami wewnętrznymi i o podobnym przebiegu, chociaż nieco inne zachowania uczestników tego procesu będziemy obserwować w szkole, a inne w domu.

Zapytaliśmy ankietowanych, jak oceniają **poczucie bezpieczeństwa w swoich szkołach**.

Wyk. B.1. Poczucie bezpieczeństwa w szkole

Z przeprowadzonego badania wynika, iż uczniowie czują się w szkole bezpiecznie. Zdecydowanie i zawsze bezpiecznie w szkole czuje się 28% badanych, zaś przeważnie bezpiecznie - 48%. **Brak poczucia bezpieczeństwa deklaruje łącznie 24% ankietowanych uczniów**, wybierając odpowiedź, że nie zawsze czuje się bezpiecznie (14%), zazwyczaj nie czuje się bezpiecznie (3%) lub nigdy tak się nie czuję (7%). Szczególną uwagę zwraca 10% najmniej optymistycznych odpowiedzi, które mogą **należać do uczniów, którzy są w szkole regularnie prześladowani** przez innych uczniów. Kolejne pytanie dotyczyło **osobistych doświadczeń uczniów z przemocą w szkole** w jej różnorodnych możliwych formach.

Wyk. B.2. Przemoc w szkole

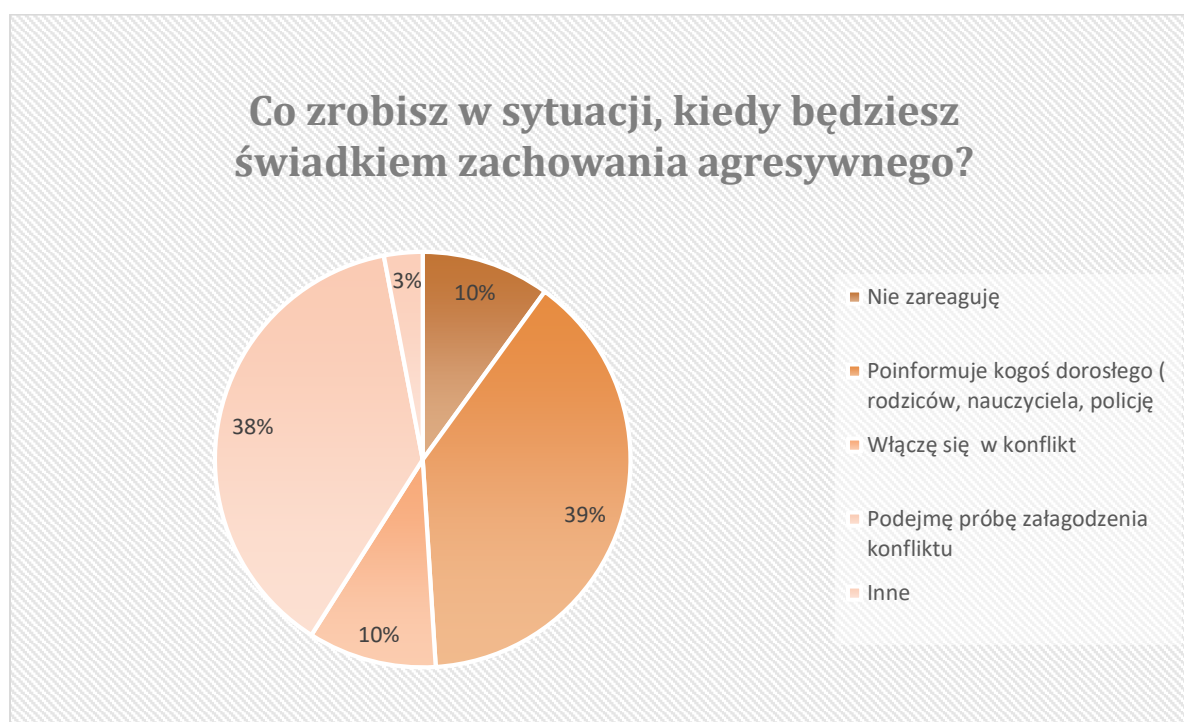
Wyniki wskazują na to, że w szkołach dochodzi do aktów przemocy. Natomiast najczęstsze jej formy to: **wykluczenie** (doświadczyło go ok. 51% uczniów, z czego 13% częstokroć), w mniejszym stopniu **pobicie (32%)** oraz **obraźliwe smsy lub e-maile (22%)** albo **publikacja czegoś w sieci bez zgody zainteresowanej osoby (19%)**. Często mają też miejsce **kradzieże** – 22% uczniów doświadczyło tego na własnej skórze.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. młodzież najczęściej w kontekście przemocy szkolnej mówiła o bójkach (28%), znęcaniu się psychicznym (16%) oraz kradzieżach (9%)

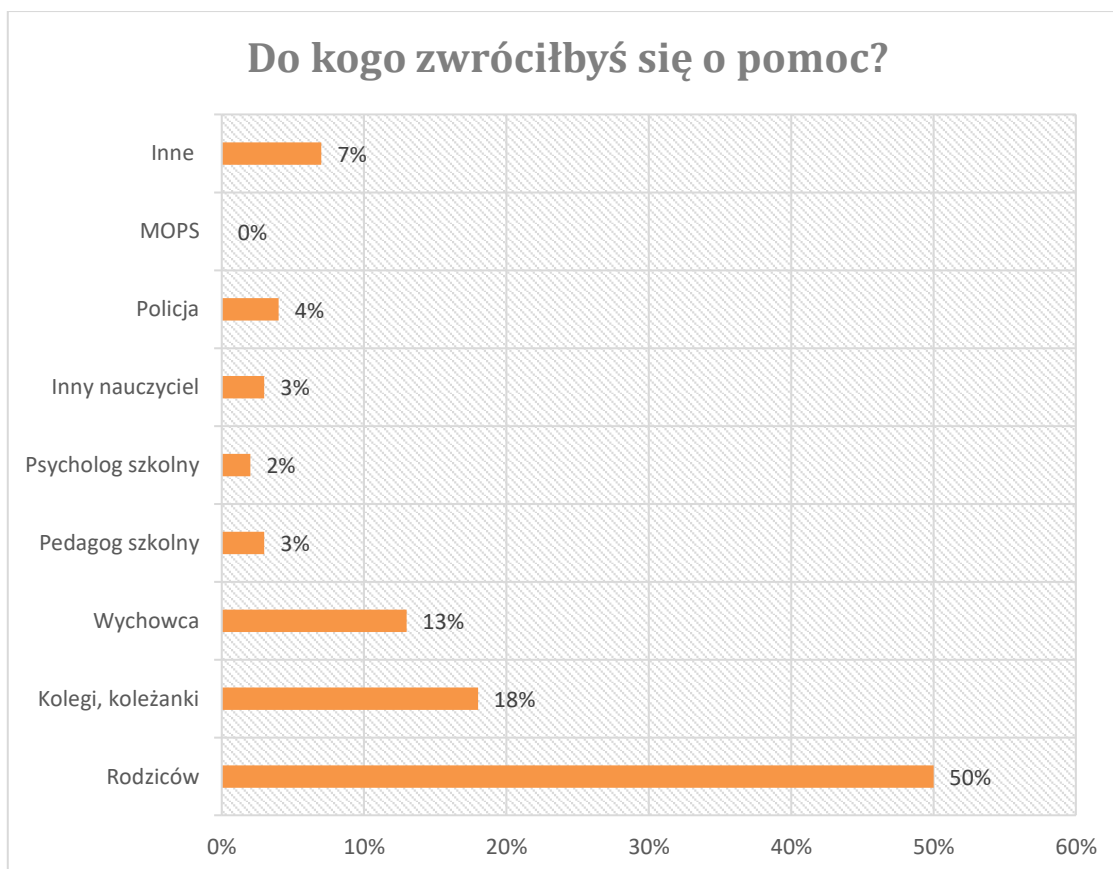
Następnie zapytaliśmy ankietowanych, w jaki sposób **zachowają się, będąc świadkiem przemocy**, czy agresywnego zachowania w szkole.

Wyk. B.3. Reakcje na przemoc

Dla 39% uczniów najlepszym rozwiązaniem jest poinformowanie kogoś dorosłego. Kolejne 38% będzie samodzielnie starać się załagodzić konflikt. W sumie więc **77%** dzieci podejmie konstruktywne działania. 10% pozostanie jednak obojętne, a kolejne 10% deklaruje, że włączy się w konflikt. Wydaje się ważne, aby młodzież wciąż uczyć metod rozwiązywania konfliktów w sposób wolny od uciekania się od przemocy.

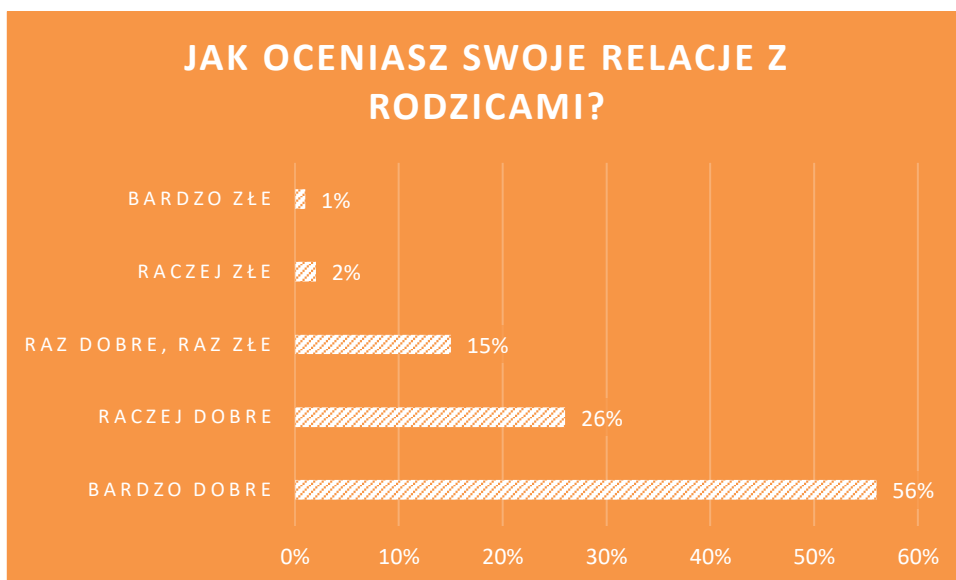
Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji w przypadku osobistego doświadczenia przemocy ze strony innych osób. Tutaj większość badanych dzieci zwróciłaby się o pomoc do rodziców – takiej odpowiedzi udzieliło **50% uczniów**. Na kolejnym miejscu wskazywali oni **rówieśników** – ok. **18%**. Pozostałe odpowiedzi są w porównaniu z tymi znacznie mniejsze, łącznie ok. 21% wskazało osoby z grona nauczycieli, najczęściej swojego wychowawcę (13%).

Wyk. B.4. Gdzie szukać pomocy

C. Przemoc a relacje w rodzinie

Zgodnie z uzyskanymi za pomocą ankiet danymi rodzice są osobami, które mogą poszczycić się największym zaufaniem młodych ludzi. Rodzina jest podstawową jednostką społeczną i więzy łączące jej członków powinny być trwałe, opierać się na poczuciu bezpieczeństwa i zaufaniu. Kolejne pytanie jakie zadane zostało ankietowanym dotyczyło ich **relacji z rodzicami**.

Wyk. C.1. Relacje z rodzicami

Większość ankietowanych ocenia swoje relacje z rodzicami jako **bardzo dobre** oraz **raczej dobre**, w ten sposób odpowiedziało **82% uczniów**. Pozostałe 18% znajduje się w jakiś sposób w trudniejszej sytuacji rodzinnej. Natomiast cieszy to, że wyłącznie niewielkie ilości odpowiedzi określają relacje z rodzicami, jako złe (3%).

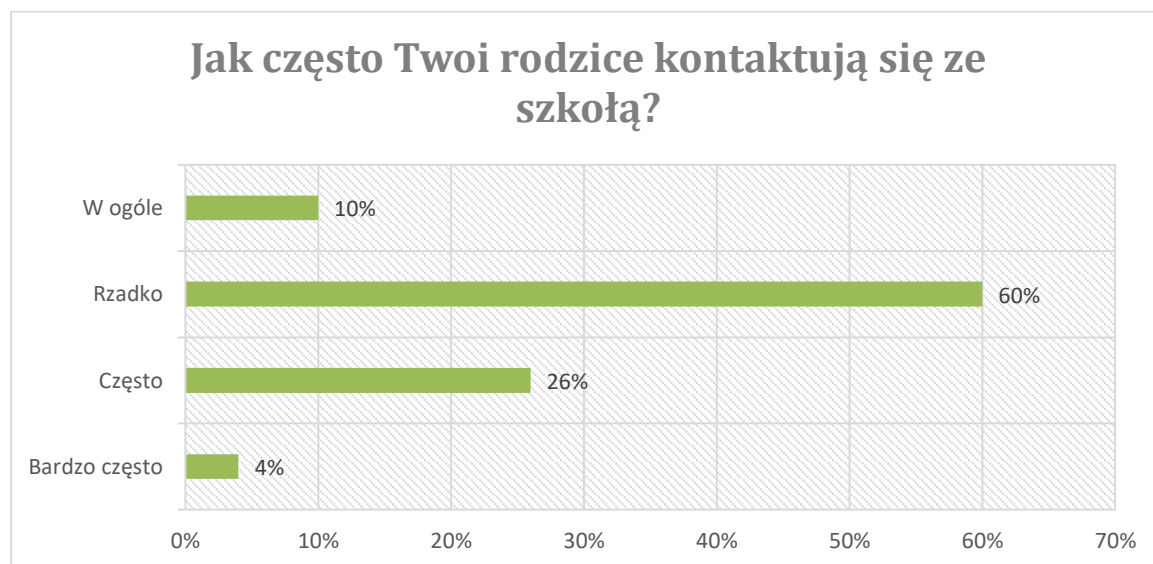
Następne pytanie wielokrotnego wyboru dotyczyło środków dyscyplinujących, jakie rodzice stosują wobec swoich dzieci.

Wyk. C.2. Karanie przez rodziców

44% uczniów nie zauważa, aby rodzice stosowali kary w ich domu, a 48% też wskazało, że są to wyłącznie różnego rodzaju zakazy. **Niemniej jednak w przypadku przynajmniej 6% młodych mieszkańców gminy stosowane jest obrażanie się lub poniżanie (6%) lub szantaż (4%).** Pojawiają się też kary fizyczne, dotyczą ok. 2% dzieci (bicie).

Młodzi ludzie spędzają w szkole bardzo dużo czasu. W pewnym sensie staje się ona ich drugim domem. We wzajemnych relacjach z rówieśnikami uczą się prawidłowych zachowań społecznych, a nauczyciele oprócz wiedzy wpajają im także zasady, jakimi powinni się kierować. Pełnią rolę wychowawcy, czasem na równi z rodzicem. Dlatego właśnie kontakty rodziców z instytucją wychowawczą, jaką jest szkoła, są takie ważne. Ich częstotliwość według uczniów ukazują poniższe wykresy.

Wyk. C.3. Kontakt rodziców ze szkołą

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, iż w większości przypadków **rodzice młodzieży uczącej się w szkołach podstawowych w Suwałkach kontaktują się ze szkołą rzadko**. Taką odpowiedź uzyskaliśmy od 60% uczniów. Odpowiedź „często” wskazało znacznie mniej, bo 26%. Natomiast 10% uczniów uznało, że ich rodzice nie kontaktują się ze szkołą w ogóle.

Otrzymane wyniki pozwalają przypuszczać, że w obszarze tym można szukać pewnych powodów do niepokoju. Kłopoty w kontaktach między szkołą a domem powinny być przyczyną bliższego zainteresowania nauczycieli.

D. Alkohol a uczniowie szkół podstawowych w Suwałkach

Created by Aerial Cocart
from Noun Project

Kolejnym blokiem tematycznym w kwestionariuszu skierowanym do młodzieży szkolnej były pytania związane z **problemem alkoholowym**. Niestety młodzi ludzie zaczynają coraz wcześniej eksperymenty w tej dziedzinie. Respondentom zadano kilka pytań sprawdzających ich świadomość i wiedzę o problemie alkoholowym. Wiedza ta jest niezbędna do przeprowadzania dalszych działań profilaktycznych w szkołach.

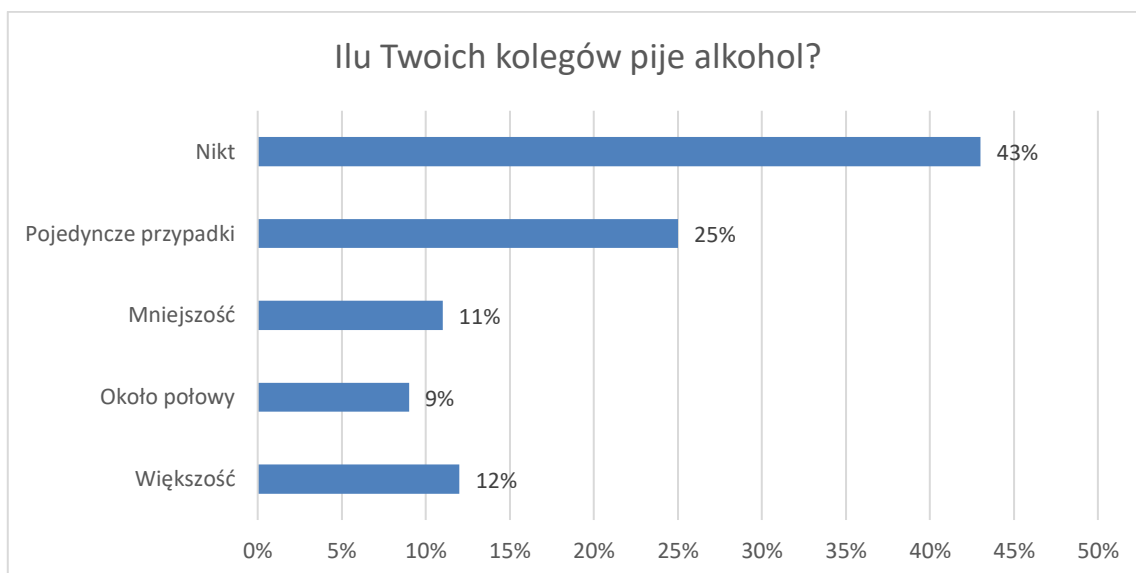
W pierwszym pytaniu uczniowie oceniali prawdziwość zdania „Alkohol w piwie jest inny i mniej groźny niż w wódce”. Oczywiście alkohol jest tą samą substancją, bez znaczenia, w jakim napoju się znajduje.

Wyk. D.1. Czy alkohol to alkohol?

Uzyskane odpowiedzi wskazują na zróżnicowaną świadomość części młodzieży odnośnie alkoholu. 28% nie zdaje sobie sprawy, że alkohol, bez różnicy na procent jego zawartości, jest tą samą substancją, wywołującą takie same skutki.

Następnie zapytano młodzieży o to, ilu ich znajomych pije już alkohol.

Wyk. D.2. Alkohol wśród znajomych

Wśród młodzieży uczącej się w szkołach podstawowych 57% zna kogoś ze swoich rówieśników, kto pije już alkohol, dla 12% to większość ich znajomych. Świadczy to o znacznym kontakcie dzieci z napojami alkoholowymi. Spożywanie alkoholu wśród tak młodych osób z pewnością wymaga podjęcia odpowiednich działań. Dla kolejnych 9% uczniów to ok. połowa kolegów, co może wpływać na silną **presję rówieśników** na to, by również szybko zainicjować spożywanie alkoholu.

Kolejne pytanie dotyczyło osobistych kontaktów młodzieży z alkoholem.

Wyk. D.3. Osobiste doświadczenia z alkoholem

Z powyższych danych wynika, że należy podjąć działania, aby zapobiegać zbyt wczesnej inicjacji alkoholowej, **32% dzieci już piło alkohol.**

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. 23% uczniów zaznaczyło, że nie piło jeszcze dotąd alkoholu.

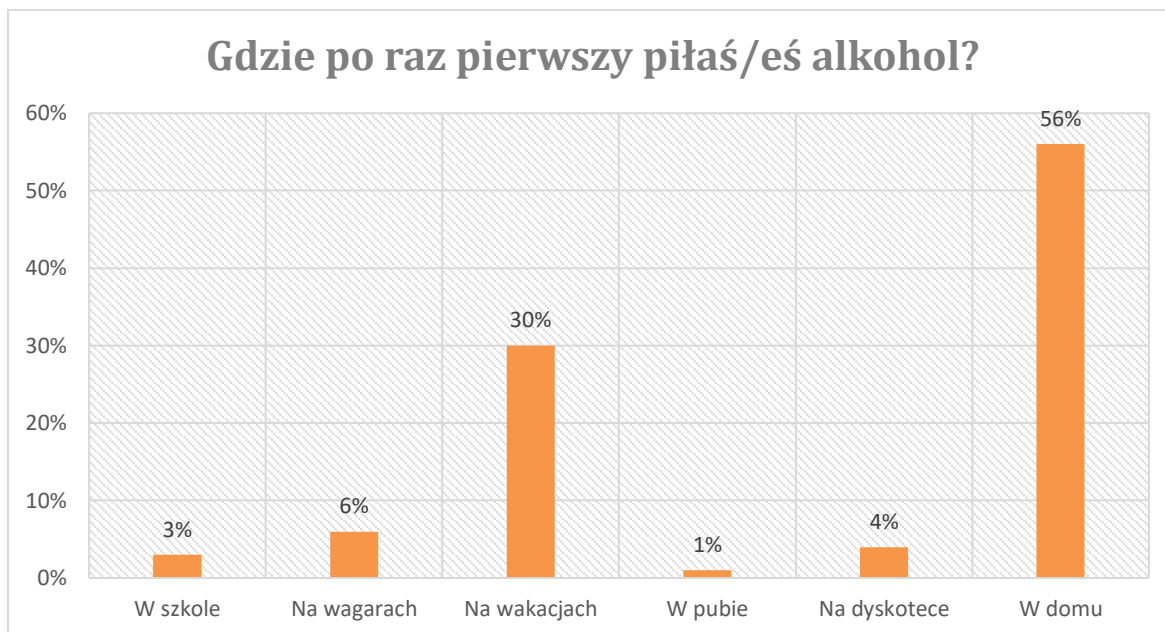
Na kolejne pytania odpowiadali uczniowie, którzy przyznali, że zdarzyło im się już pić alkohol. Zapytaliśmy bowiem badaną młodzież o **wiek inicjacji alkoholowej**.

Wyk. D.4. Inicjacja alkoholowa

Wczesny wiek inicjacji alkoholowej jest poważnym czynnikiem ryzyka dla problemów natury zarówno zdrowotnej jak i rozwojowej młodych ludzi. Okazuje się, że **często do pierwszego zetknięcia z alkoholem dochodzi w wieku 13-15 lat (30%)**. Jest to więc przedział wiekowy, w którym szczególnie należy podjąć się profilaktyki alkoholowej.

Najczęściej inicjacja alkoholowa wśród uczniów miała miejsce w domu, takiej odpowiedzi udzieliło 56% badanych uczniów. Drugim takim miejscem są wakacje (30%). Wsuwać może wniosek, że pierwsze picie alkoholu wiąże się albo z przyzwoleniem rodziców, albo wprost przeciwnie – w czasie, kiedy ich kontrola jest mniejsza. Warto pracować nad uświadomieniem rodziców nad zagrożeniami związanymi z uczeniem dzieci nawyku sięgania po alkohol.

Wyk. D.5. Pierwszy kontakt młodzieży z alkoholem

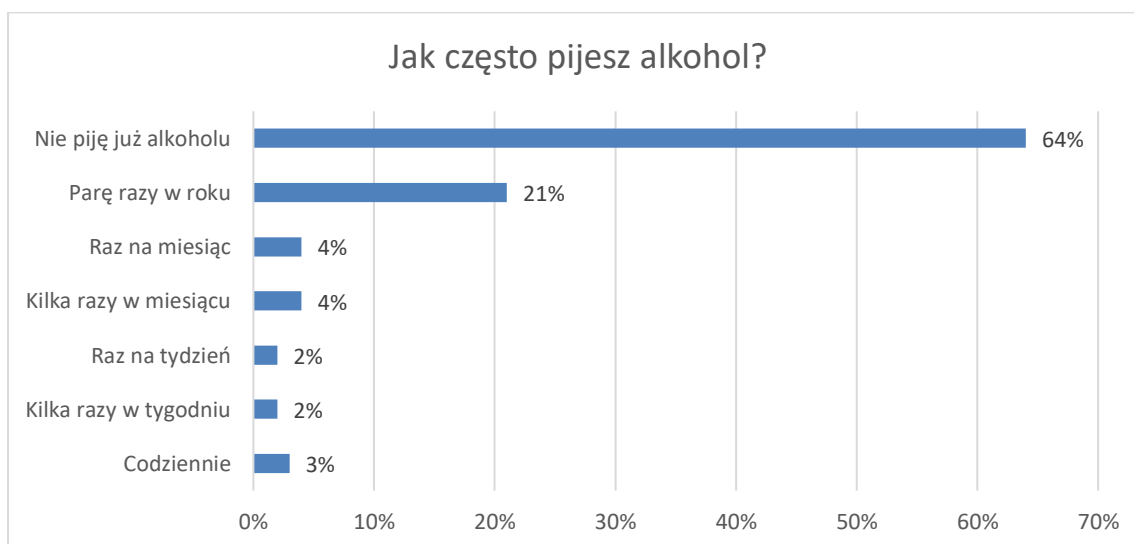
Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. najczęściej, bo 38% młodzieży stwierdziło, że po raz pierwszy piło alkohol w wieku 13-15 lat.

Najczęściej, bo w 23% przypadków, miejscem inicjacji był dom.

Co do częstotliwości picia, wielu uczniów odpowiedziało, że **pije alkohol parę razy w roku – 21%**. Większość młodzieży ma więc stosunkowo sporadyczny kontakt z alkoholem, jest też jednak grupa, pijąca kilka razy w miesiącu (4%) oraz częściej (7%).

Wyk. D.6. Częstotliwość picia alkoholu

Ankietowanym zadano też pytanie o to, czy kupowali kiedykolwiek alkohol samodzielnie. **18% uczniów** ma już za sobą takie doświadczenie. Dla grona ok. 5% wydarzyło się to już kilkanaście razy.

Wyk. D.7. Samodzielne kupno alkoholu

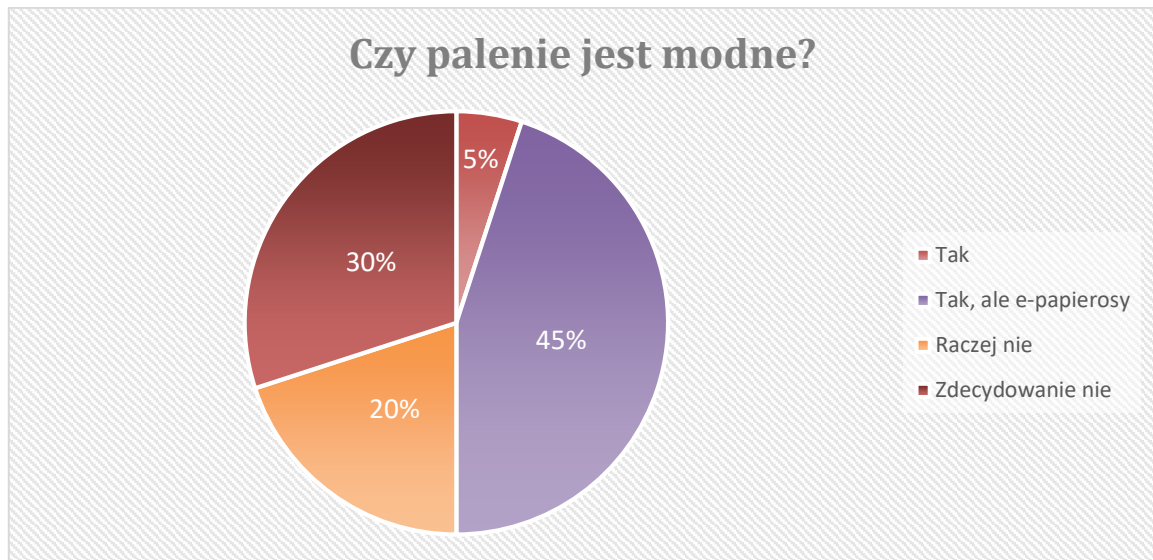
E. Problem nikotynowy z perspektywy uczniów

Created by chappara
from Noun Project

Mimo coraz większej świadomości oraz wiedzy na temat szkodliwości tytoniu na zdrowie i rozwój dzieci oraz młodzieży, nie zawsze jesteśmy w stanie uchronić młodych ludzi przed sięganiem po tę używkę. Paleniu papierosów w młodym wieku sprzyja wiele okoliczności, np. spotkania towarzyskie, wagary, chęć zaimponowania innym, udowodnianie na siłę swojej dorosłości, presja rówieśników. Poznając okoliczności, w których dzieci i młodzież palą papierosy jesteśmy w stanie zapobiec zjawisku sięgania po tę używkę lub je zminimalizować. Wiemy jak ukierunkować działania profilaktyczne.

W tym celu zadaliśmy ankietowanym kilka pytań odnośnie okoliczności związanych z paleniem papierosów. Kiedyś palenie papierosów było bardzo **modne**, obecnie nawet wśród młodzieży nie jest wiodącym trendem. Zapytaliśmy badaną grupę o to, jak jest ich zdaniem.

Wyk. E.1. Moda na palenie

50% dzieci uważa, że palenie nie jest modne. Niestety nadal aż **połowa uczniów uważa, że palenie wciąż pozostaje wartością cenioną i mogącą służyć za element zdobywania popularności w środowisku**. Jest to niepokojące zjawisko, jak wiadomo nikotyna należy bowiem do jednej z najbardziej uzależniających substancji. Przede wszystkim, kuszące dla uczniów zdają się być e-papierosy – **45% uczniów uważa, że to właśnie e-papierosy są modne**.

Kolejnym pytaniem było, czy ankietowana młodzież kiedykolwiek sięgnęła po wyroby tytoniowe.

Wyk. E.2. Kontakt z papierosami

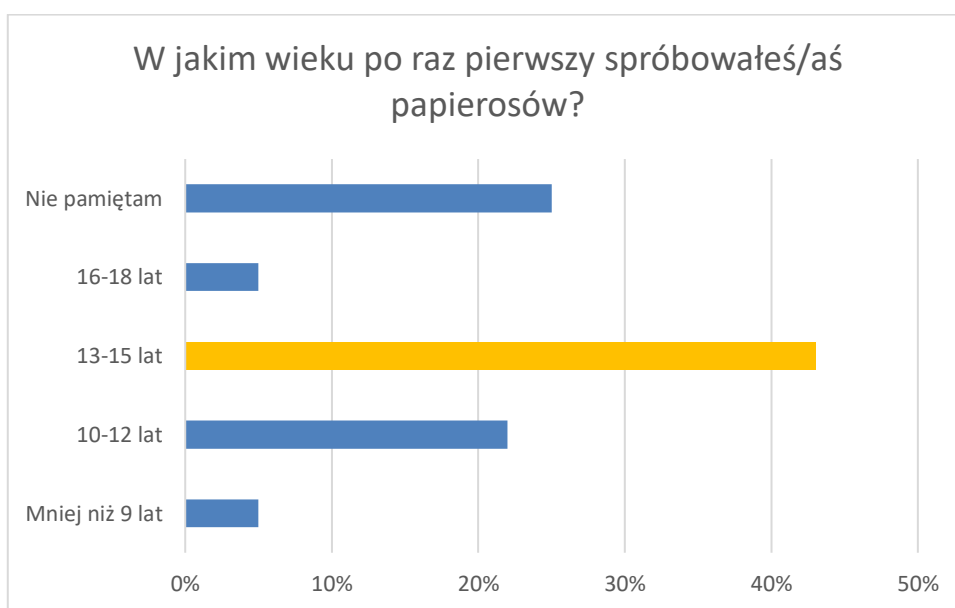
Okazuje się, że po papierosy sięgnęło już 35% uczniów biorących udział w badaniu. Jest to bardzo dużo, tym bardziej, że badanie przeprowadzone zostało również wśród ludzi bardzo młodych. Choć moda na palenie zdaje się przemijać, wciąż wiele uczniów korzysta z tych używek, a przynajmniej ma z nimi kontakt, zwłaszcza z e-papierosami.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. 60% młodzieży przyznało, że paliło już papierosy.

Na kolejne pytania odpowiedzi udzielały jedynie te osoby, których odpowiedź na poprzednie pytanie była twierdząca.

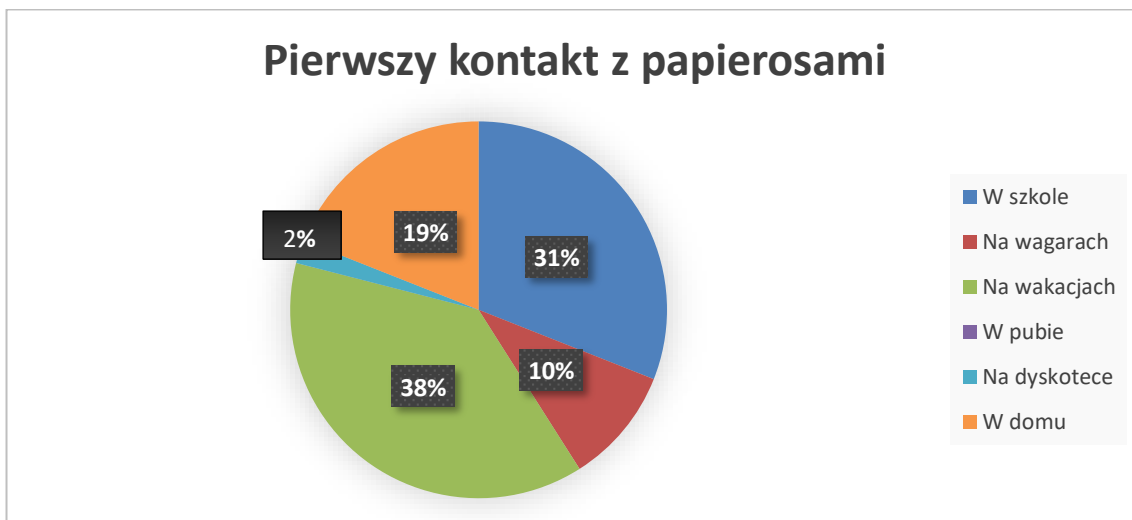
Wyk. E.3. Wiek inicjacji nikotynowej

Najwięcej, 43% badanych uczniów po raz pierwszy spróbowała papierosów w wieku 13-15 lat, a więc właśnie w okresie starszych klas szkoły podstawowej. Należałoby więc wprowadzić programy profilaktyczne odpowiednie do wieku, już w czwartej-piątej klasie szkoły podstawowej, aby dzieci odpowiednio wcześnie dowiedziały się jakie szkodliwe dla zdrowia konsekwencje niesie za sobą palenie. W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o wskazanie sytuacji, w jakiej mieli oni swój pierwszy kontakt z wyrobami nikotynowymi.

**Diagnoza Suwałki
2015**

porównanie

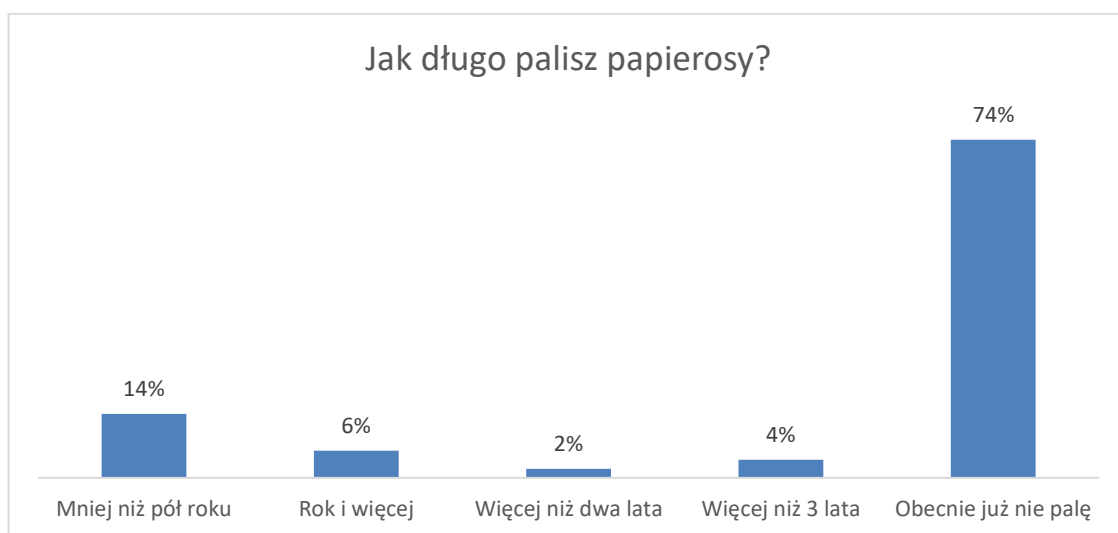
W badaniu w 2015 r. najczęściej inicjacja nikotynowa zachodziła w wieku 13-15 lat: 27% odpowiedzi uczniów.

Wyk. E.4. Kontekst sytuacyjny inicjacji nikotynowej

Niepokojące jest to, że **większość młodzieży przyznała, że pierwszy kontakt z papierosami miała zdecydowanie na wakacjach**. Przyznała tak grupa **38%** badanych uczniów. Inaczej niż w przypadku alkoholu, dużo rzadziej, ale ciągle często, pierwszy papieros ma miejsce w **domu** (być może mniejsze przyzwolenie rodziców), choć dalej często – 19%. **Wiele dzieci pali pierwszy raz w samej szkole – 31%**!

74% dzieci, które próbowali tytoniu, obecnie już nie pali. Dla kolejnych 14% jest to stosunkowo niedługi nawyk. Jednak pozostałe 12% zdaje się mieć już trwałe przyzwyczajenie do tego, również już długoletnie, ponieważ **6% uczniów pali dwa lata i więcej**.

Wyk. E.5. Jak długo trwa kontakt z nikotyną

Kolejnym pytaniem z zakresu zagrożenia młodzieży nałogiem nikotynowym było pytanie o samodzielny zakup wyrobów tytoniowych.

Wyk. E.6. Dostępność papierosów dla młodzieży

Większość, **bo 78% młodzieży nigdy samodzielnie nie kupowała papierosów**. Jest jednak obecna grupa, która kupuje je bardzo często, ok. 6% uczniów.

F. Problem narkotykowy

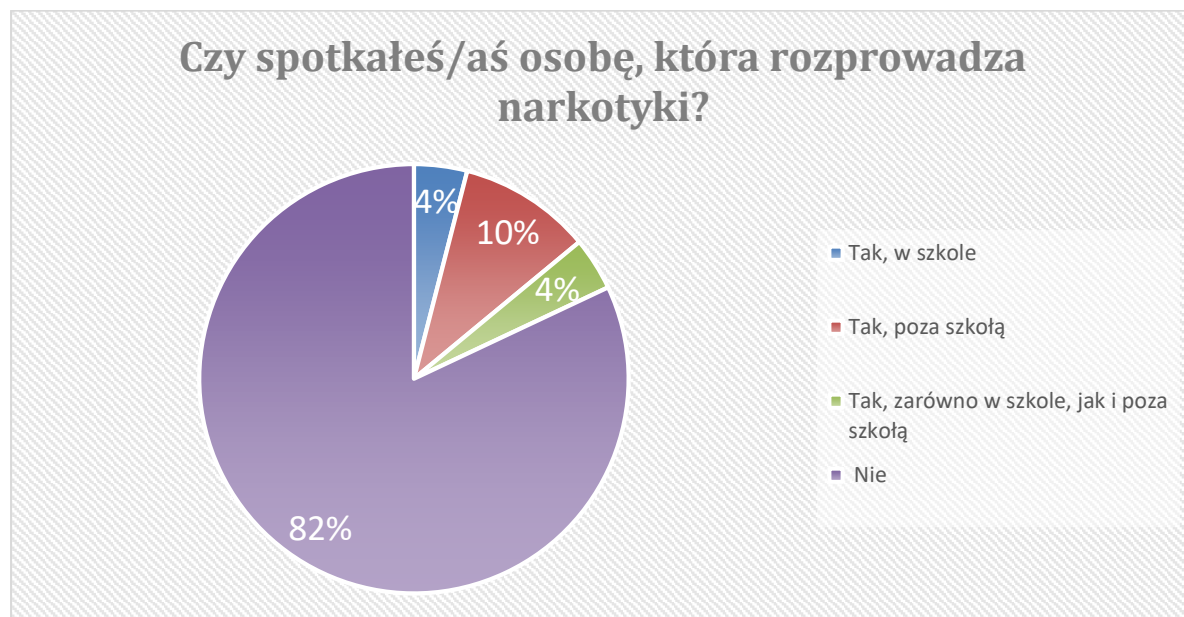
Created by Julie Collard
from Noun Project

Następne zagadnienie badania dotyczyło **styczności młodych ludzi z narkotykami**.

Jest to jedna z najgroźniejszych używek, z jaką mogą mieć kontakt. Narkotyki to nie tylko substancje nielegalne, do których dostęp jest utrudniony a posiadanie nielegalne, ale też wiele leków czy substancji typu kleje i rozpuszczalniki, które można kupić w wielu sklepach.

Problem związany z narkotykami może rozpoczynać się w szkole średniej, a nawet w podstawówkach.

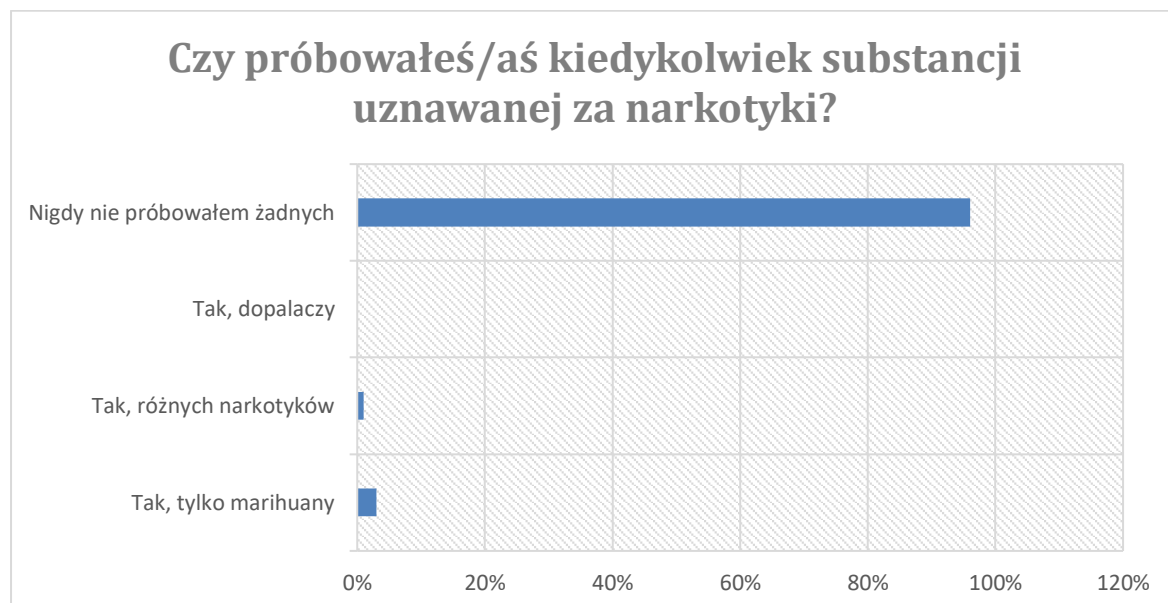
W dalszej części diagnozy zapytaliśmy o kontakty z osobami rozprowadzającymi narkotyki.

Wyk. F.1. Dostępność narkotyków

Uzyskane wyniki pokazują, że kontakt uczniów z narkotykami jest zauważalny. Niepokojące jest to, że **18% uczniów spotkała dealera narkotyków, w tym ok. 8% również w szkole.**

Kolejne pytanie **dotyczyło osobistego kontaktu młodzieży z narkotykami.** Potwierdza to badanie, że niewielka część uczniów miała kontaktu z tymi środkami – większość jednak, bo aż 96% nigdy nie zażyło narkotyku. Najpopularniejsza jest **marihuana**, miało z nią styczność **3% dzieci.**

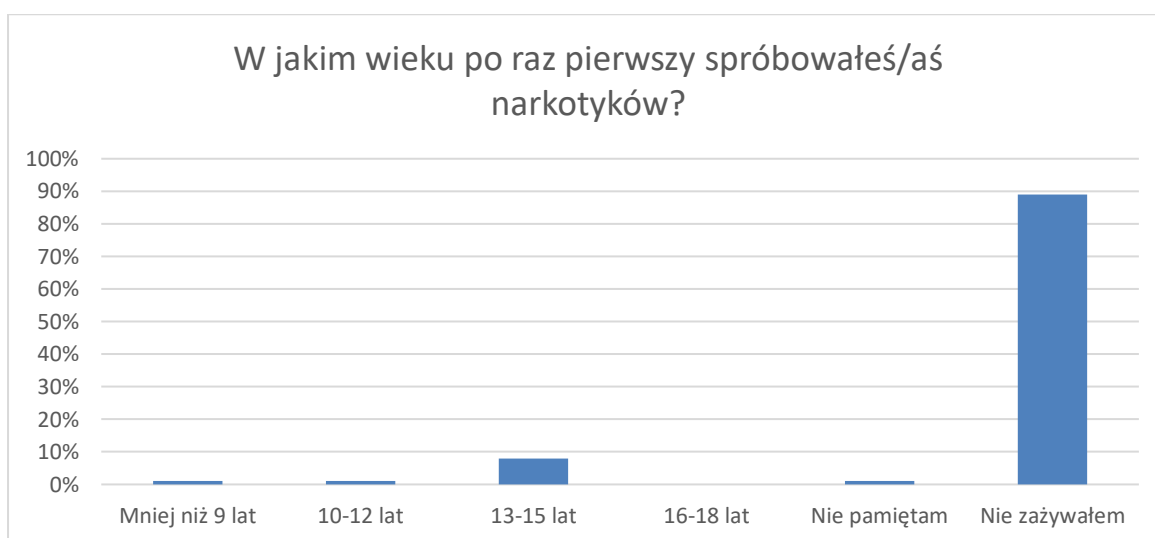
Wyk. F.2. Zażywanie narkotyków

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

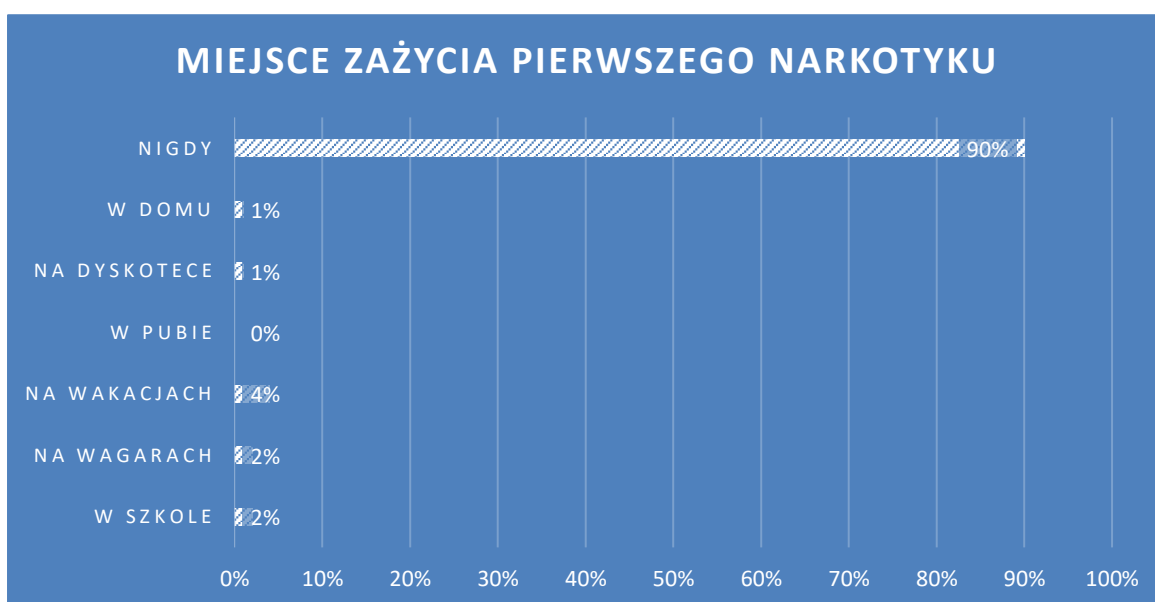
W badaniu w 2015 r. 79% młodzieży zaznaczyło, że nigdy nie brało narkotyku, oznacza to, że ok. 21% spróbowało tego rodzaju używki.

W jakim wieku dochodziło do **inicjacji narkotykowej**? Ponownie tym wiekiem okazuje się etap starszych klas szkoły podstawowej. **8% młodzieży** zaznaczyło że zażyło narkotyku pierwszy raz pomiędzy **13 a 15 rokiem życia**.

Wyk. F.3. Wiek pierwszego kontaktu z narkotykami

Kolejne pytanie dotyczyło miejsca, w którym dochodzi najczęściej do pierwszego spotkania z narkotykami. Najbardziej powszechną przestrzenią do kontaktu z nimi, **okazały się tym razem wakacje (4%)** oraz wagarów od zajęć (2%) i szkoła (2%).

Wyk. F.4. Miejsce pierwszego kontaktu z narkotykami

Kolejne pytanie miało na celu sprawdzenie, z jakimi narkotykami mieli styczność uczniowie z Suwałk. **8%** wskazało po raz kolejny wyłącznie **marihuane**, jako zażywany w przeszłości narkotyk. Obecność w pojedynczych odpowiedziach „twardych” narkotyków może jednak być niewiarygodna ze względu na czynnik popisywanie się przy wypełnianiu ankiety.

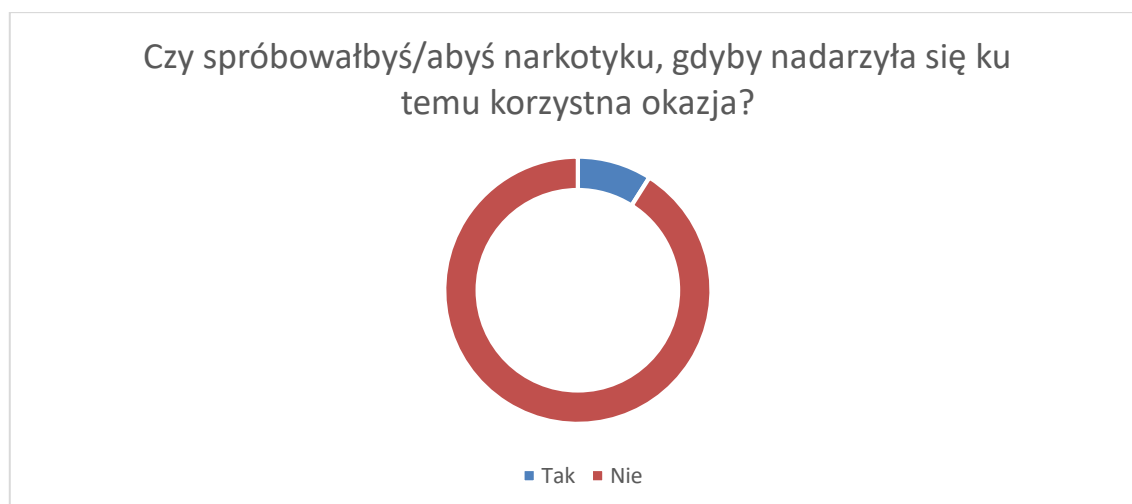
Zapytaliśmy dalej uczniów o **częstotliwość kontaktu z narkotykami**:

Wyk. F.5. Częstotliwość narkotyków

12% uczniów odpowiedziało tym razem twierdząco na pytanie o zażycie narkotyku, z czego **5%** stanowią osoby, które spróbowały tych środków psychoaktywnych wyłącznie **raz w życiu**.

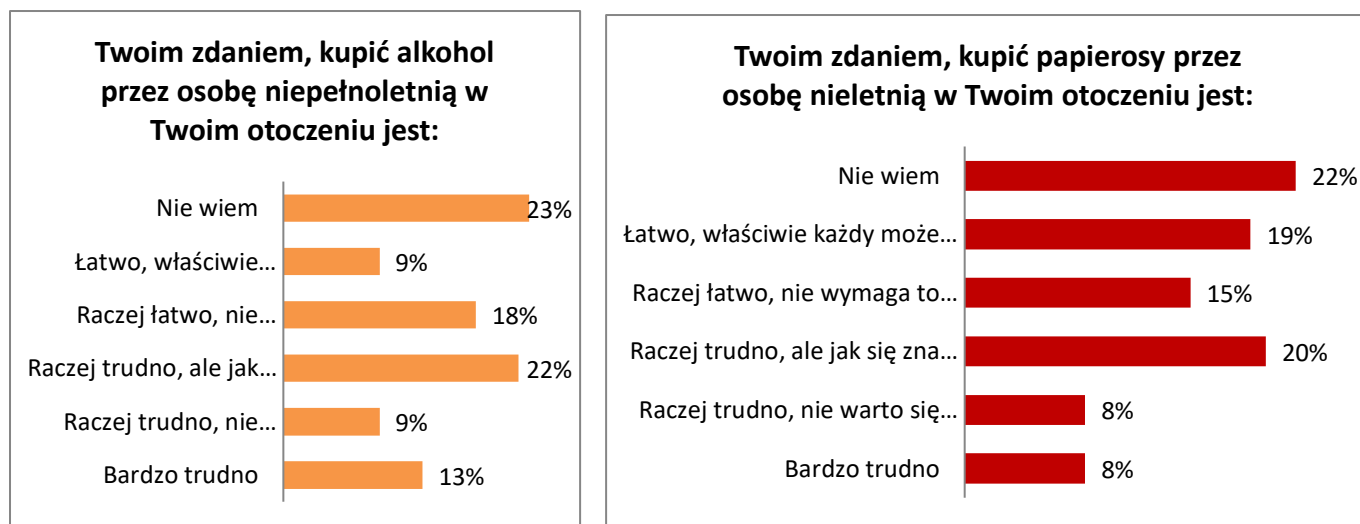
Kolejne pytanie dotyczyło gotowości młodzieży i ich chęci do spróbowania narkotyków i odpowiedzi na nie udzielili wszyscy badani uczniowie. **91% zdecydowanie stwierdza, że nie weźmie narkotyku w takiej sytuacji**.

Wyk. F.7. Osoby potencjalnie zagrożone

G. Dostępność używek oraz udział w działaniach profilaktycznych

Używki są dostępne w legalnym obrocie handlowym, choć powinny pozostawać niedostępne dla osób nieletnich. Skoro tyle z badanych osób próbowało już alkoholu i papierosów wydaje się, że dostęp do nich nie jest dla nich specjalnym utrudnieniem. Dlatego też zapytaliśmy młodzież, czy ich zdaniem łatwo jest kupić poszczególne używki.

Wyk. G.1. Dostępność różnych używek dla dzieci

Zgodnie z opiniami badanej młodzieży najłatwiej kupić papierosy – sumując odpowiedzi łatwo i raczej łatwo uzyskujemy informację, że dla 34% uczniów zakupy takie nie stanowią potencjalnie większego problemu. **Zakup alkoholu jest dla młodzieży tylko nieco trudniejszy (27%)**, większość uznaje, że nie powinno mieć z tym problemu. Są to wyniki

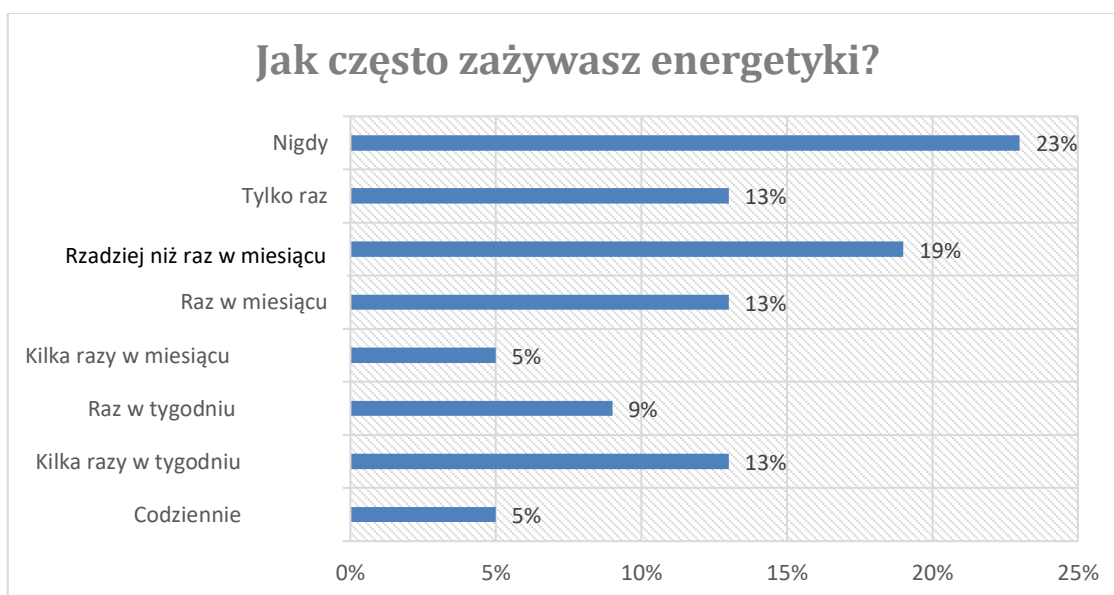
niepokojące, każące bliżej przyrzeć się przestrzeganiu procedur sprzedaży w punktach, gdzie alkohol i papierosy są dostępne. Zdecydowanie trudniejsze w nabyciu są narkotyki, gdzie 44% młodzieży stwierdza, że ich nabycie nie jest łatwe, a spora część, bo 37% nie wie nic na ten temat.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. 32,5% osób uznało, że narkotyki są trudno dostępne, a 39% nie wiedziało, jak wygląda sytuacja z dostępnością narkotyków.

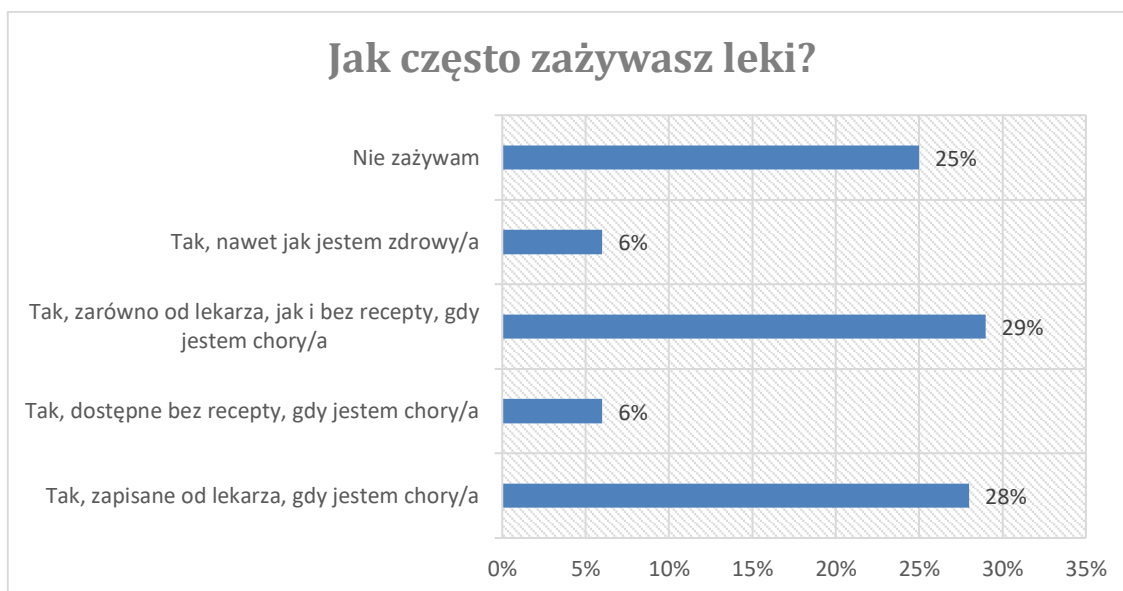
Inne istniejące zagrożenie, to korzystanie z **energetyków**, które zawierają groźne dla młodych ludzi ilości chociażby kofeiny. Jaka jest popularność tych napojów wśród uczniów?

Wyk. G.2. Popularność energetyków

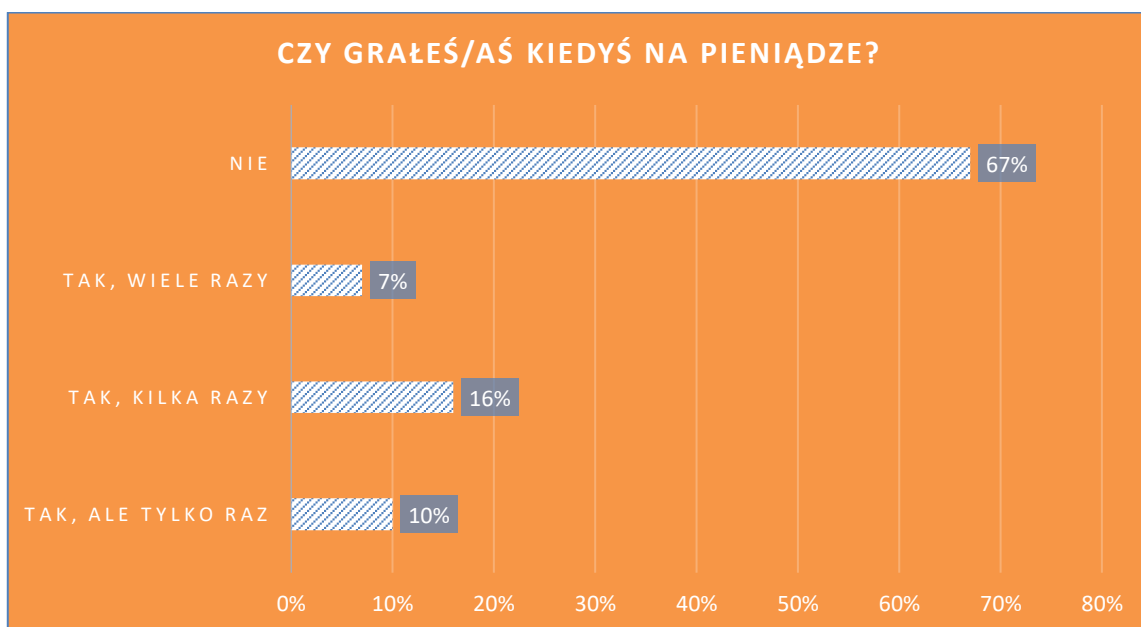
Z odpowiedzi wynika, że energetyki są **popularne** wśród uczniów. W sumie **77% uczniów** już choć raz je piło, **32% zażywa je jednak regularnie** (więcej niż raz w miesiącu) – być może wiąże się to z intensywnością nauki lub stresem. Warto poświęcić tej problematyce część działań profilaktycznych.

Natomiast uczniowie i młodzież w gminie nie ma problemu z nadużywaniem **lekarstw**, stosując je w zasadzie wyłącznie w sytuacji potrzeby i zwykle za zaleceniem lekarza (poniżej odpowiedzi na pytanie o zażywanie lekarstw):

Wyk. G.3. Zazywanie lekarstw

Jedno z pytań dotyczyło również pierwszych doświadczeń związanych z **hazardem**, w jego różnych formach: zakłady bukmacherskie, płatne sms-y etc. Tu wyniki okazały się jednak bardziej niepokojące, ponieważ **ok. 33% uczniów ma za sobą takie doświadczenia**, a dla 26% z nich nie był to tylko pojedynczy incydent.

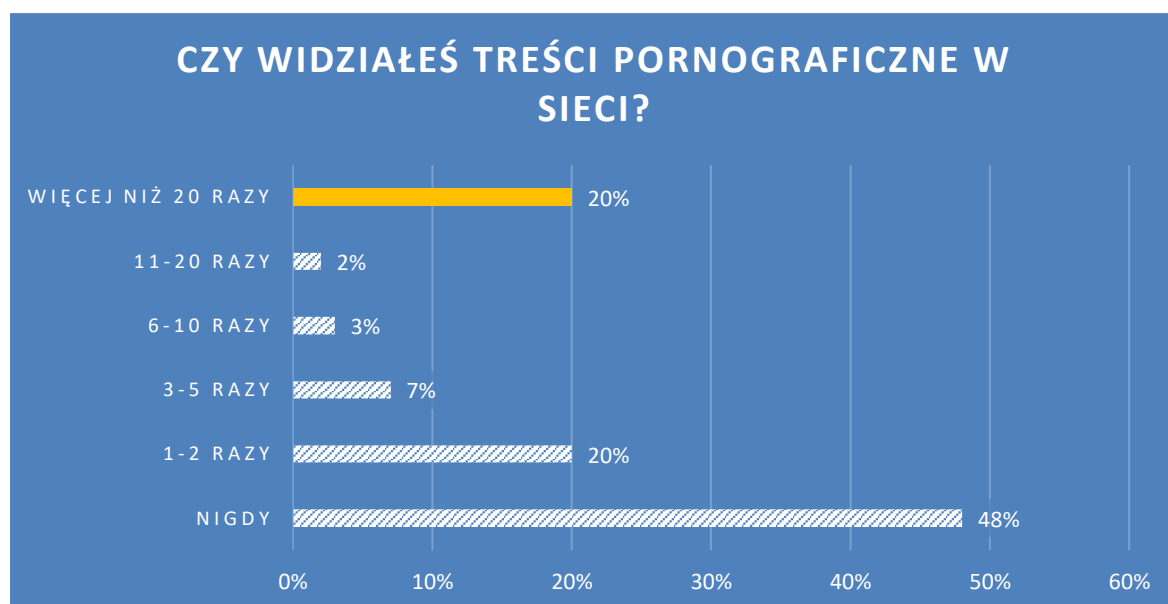
Wyk. G.4. Hazard uczniów

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. tylko 6% młodzieży przyznało, że grywa na pieniądze na tzw. automatach.

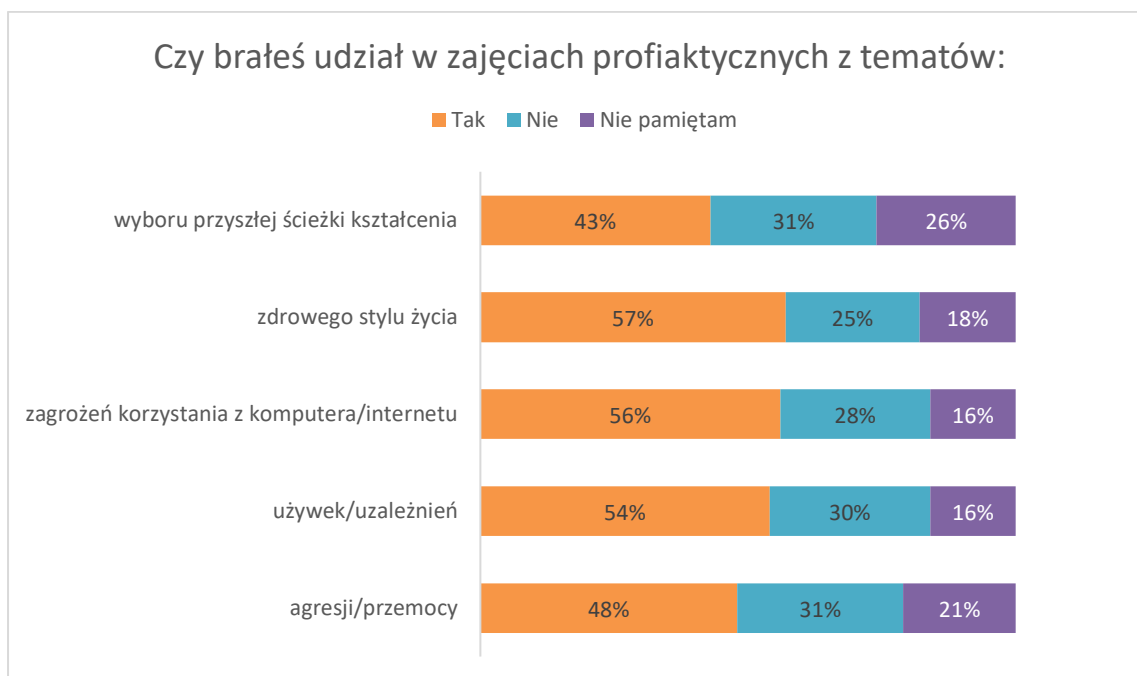
Natomiast również zauważalny problem stanowi **pornografia**. Tutaj widzimy **aż 20% dzieci, którzy mogą już być od oglądania tych treści uzależnieni**. A łącznie aż 52% zetknęła się w Internecie z pornografią. To silnie uzależniające doświadczenia, przed którymi trzeba koniecznie chronić młode osobowości, ich wrażliwość, emocjonalność i seksualność.

Wyk. G.5 Pornografia w Internecie

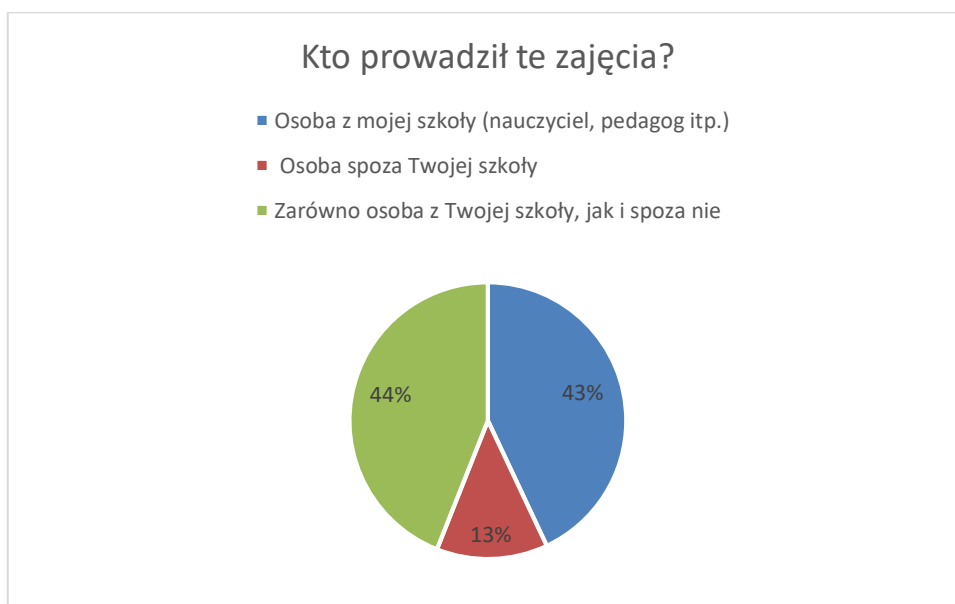
Ograniczanie dostępności (podaży) to jednak tylko jeden z czynników jakie mogą przyczynić się do ograniczenia problemów społecznych. Kolejnym jest ograniczanie popytu. Dlatego też zapytaliśmy o **udział w zajęciach profilaktycznych**, prowadzące je osoby oraz zadowolenie z udziału w tych zajęciach.

Wyk. G.6. Uczestnictwo w zajęciach profilaktycznych

Z odpowiedzi można wnioskować, że średnio **około 50-60% uczniów na pewno uczestniczyła w różnorodnych zajęciach profilaktycznych** – najwięcej w obszarze **zdrowego trybu życia, bo ok. 57% uczniów**. Wyniki we wszystkich pozostałych tematach są w rzeczywistości zbliżone, najmniej odpowiedzi twierdzących uzyskały warsztaty dotyczące **wyboru przyszłej drogi kształcenia (43%)**.

Wyk. G.7. Prowadzący zajęcia profilaktyczne

Największa liczba badanych uczniów stwierdziła, że zajęcia prowadziły **osoby z samej szkoły (43%) oraz razem ze specjalistami z zewnątrz – 44%**. Natomiast mniej

odpowiedzi wskazało na samodzielną pracę trenerów (13%). Jak oceniają te zajęcia sami uczniowie?

Wyk. G.8. Ocena zajęć profilaktycznych realizowanych na terenie szkoły

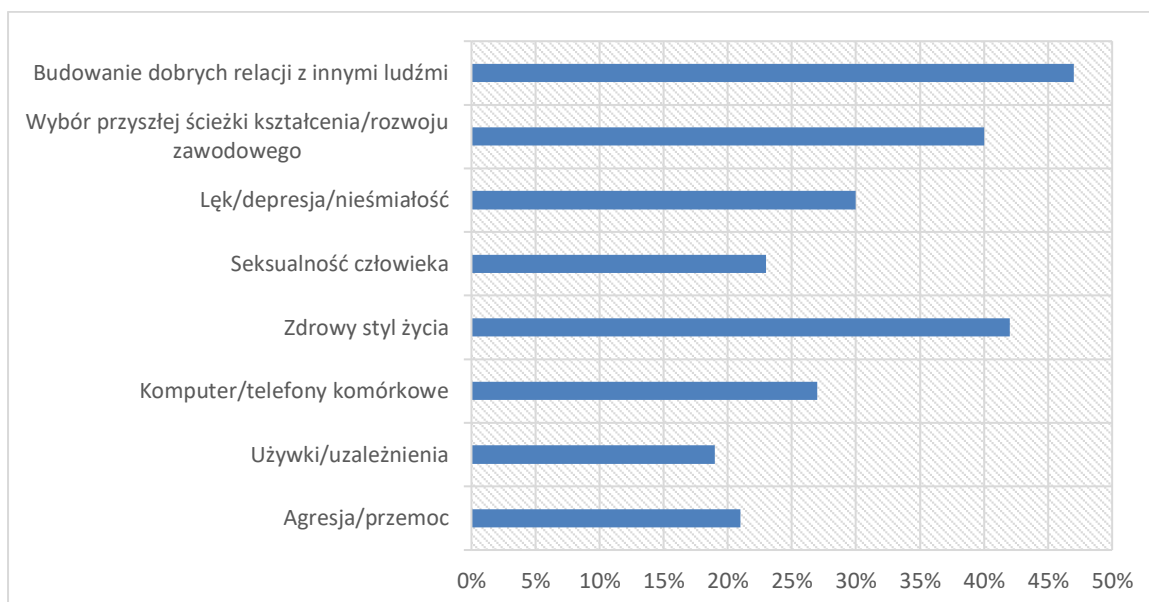
Zajęcia profilaktyczne były oceniane przez uczniów pozytywnie – ok. 58% w sumie uczniów uznało je za *zazwyczaj pozytywnie* (41%) oraz *zawsze pozytywnie* (17%). Grono oceniających je negatywnie jest tu znacznie mniejsze, to tylko ok. 12% dzieci. Natomiast ambiwalentnie myśli o nich 25% uczniów – jest więc wciąż duże pole do rozwoju jakości zajęć profilaktycznych.

Diagnoza Suwałki 2015

porównanie

W badaniu w 2015 r. młodzież bardzo nisko oceniła jakość warsztatów profilaktycznych, tylko 13% uznało je za wartościowe.

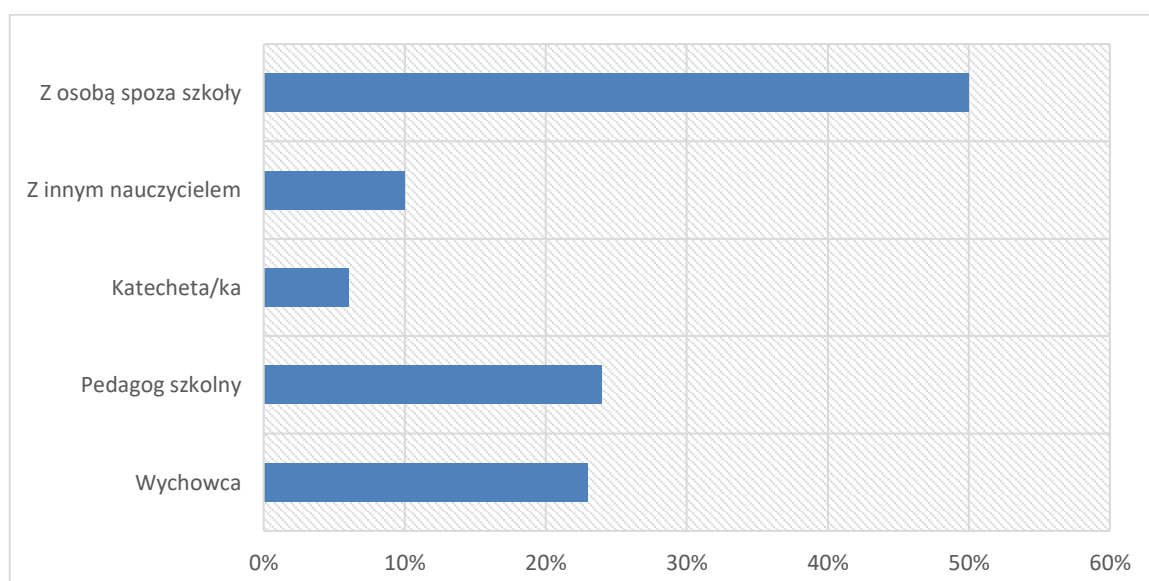
Jakich za to zajęć **oczekują** najbardziej w przyszłości młodzi uczniowie?

Wyk. G.9. Preferencje tematyczne dotyczące przyszłych działań profilaktycznych

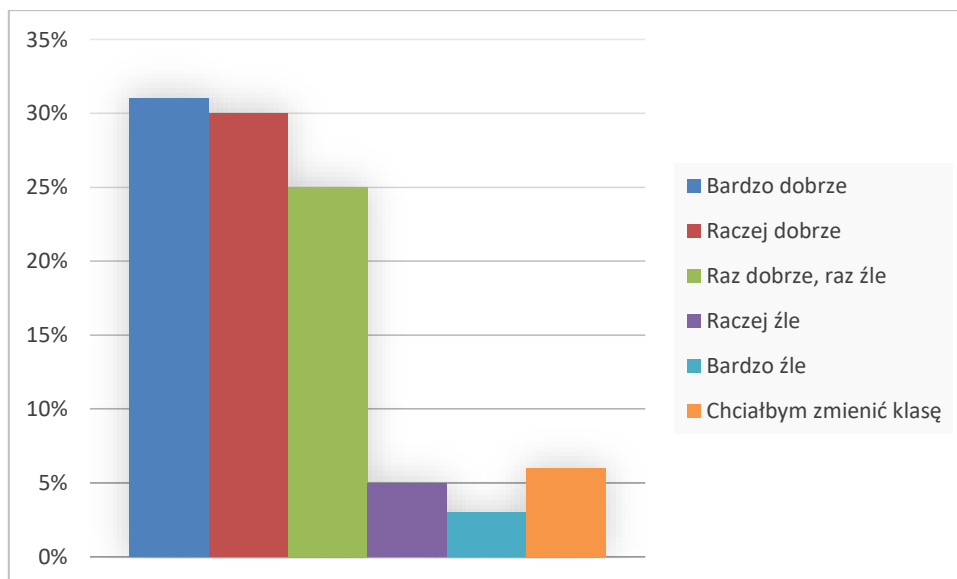
Jako najbardziej oczekiwane tematy uczniowie uznali: **budowania dobrych relacji z innymi ludźmi (47%) oraz zdrowy styl życia (42%)**. A w dalszej kolejności jeszcze: lęk/depresja (30%) oraz wybór dalszej ścieżki (40%). Są to więc tematy, które poruszają bieżące problemy, z jakimi w życiu mierzą się młodzi ludzie. Warto zauważyć, że nie dotyczą one wprost problemu uzależnień, skupiając się raczej na pozytywnych wartościach: zdrowia psychicznego, budujących relacji, wymarzonej pracy.

Być może delikatność poruszanych zagadnień sprawia, że zarówno dzieci, jak i młodzież wskazała najczęściej, że chciałyby, **aby warsztaty prowadzili trenerzy spoza środowiska tej samej szkoły** (50% odpowiedzi). Możliwy był wybór więcej niż jednej odpowiedzi.

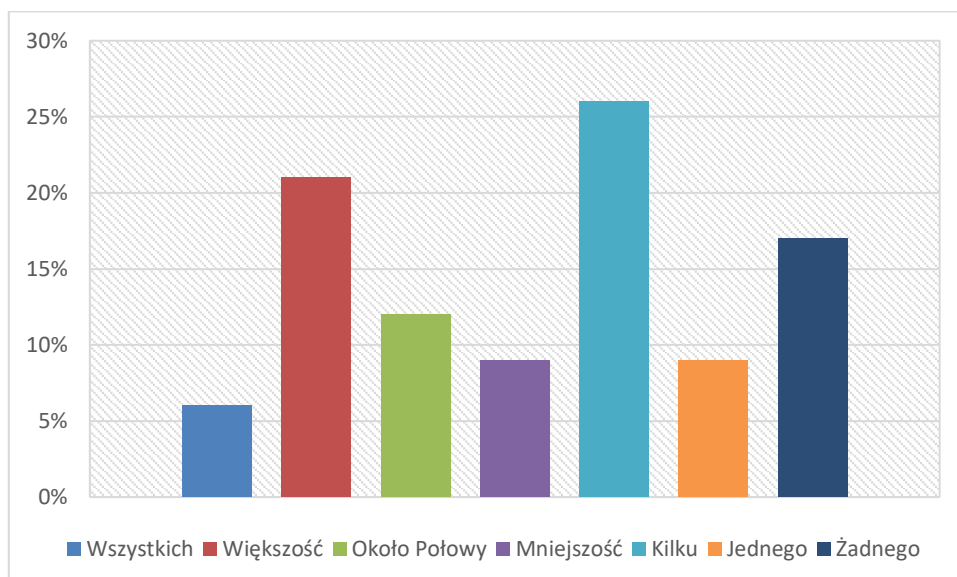
Wyk. G.10. Z kim warsztaty profilaktyczne

Ostatnie pytania, dotyczyły bardziej otwartych kwestii dotyczących samopoczucia w szkole i w klasie. Tutaj na pytanie: *Jak się czujesz w swojej klasie?* – 61% uczniów odpowiedziało pozytywnie. **Aż 39% uczniów jednak ma trudność z komunikacją w swojej klasie, a w tym ok. 6% do tego stopnia, że chciałoby ją zmienić.** Dzieci te mogą doświadczać prześladowania ze strony rówieśników.

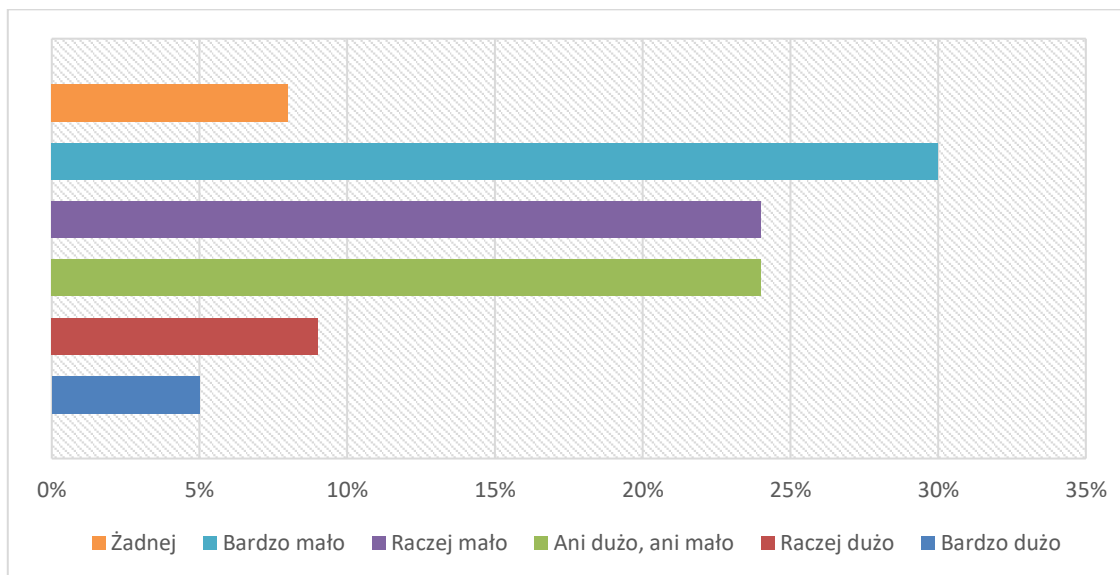
Wyk. G.11. Samopoczucie w klasie

Bardziej różnorodnie rozkłada się jeszcze poziom zaufania uczniów do nauczycieli. Najczęściej pada odpowiedź o zaufaniu do **kilku nauczycieli (26%)**. Jednocześnie grupa aż **17% uczniów zadeklarowało całkowity brak zaufania do kadry pedagogicznej.**

Wyk. G.12. Zaufanie uczniów do nauczycieli

Stosunek do szkoły zbadaliśmy również poprzez zapytanie o **frekwencję** uczniów i skłonność do opuszczania lekcji:

Wyk. G.13. Opuszczanie zajęć w szkole

łącznie 14% uczniów określiło, że opuszcza zajęcia często. Największa grupa, bo 62%, zmieściło się w odpowiedziach *bardzo mało* i *raczej mało*, a nawet *żadnej nieobecności*.

Podsumowanie i wnioski

- Wolny czas młodzież wykorzystuje głównie na korzystanie z nowych technologii i gadżetów oraz spotkania towarzyskie, a w dalszej kolejności uprawianie sportu.
- **19% uczniów spędza przy komputerze ponad 5 godzin dziennie.** Wskazuje to, że warto wspierać młodych ludzi w możliwie jak najbardziej zrównoważonym wykorzystywaniu komputerów i Internetu. Wskazane jest również podjęcie działań profilaktycznych w tym obszarze. Szczególnie, że znacząca część badanych deklaruje **doświadczenia przemocy w Internecie (60%)**. To dodatkowo wzmacnia rekomendację o prowadzeniu działań na rzecz bezpiecznego korzystania z sieci. Zwłaszcza, że tylko 23% uczniów zgłasza przypadki cyberprzemocy.
- Problem przemocy jest obecny nie tylko w świecie wirtualnym. Pewna część uczniów deklaruje brak poczucia bezpieczeństwa w szkole. **Jest to ok. 10% uczniów zagrożonych być może prześladowaniem, nietolerancją, wykluczeniem.**

- Relacje w domu badani określają zazwyczaj jako bardzo dobre, większa część rodziców badanych uczniów radzi sobie z wychowaniem dzieci bez uciekania się do stosowania jakichkolwiek kar.
- Deficyt widać natomiast **w rzadkich kontaktach rodziców ze szkołą (60% odpowiedzi)**. Istnieje więc znacząca luka, którą z korzyścią dla dzieci należy wypełnić współpracą.
- Alkohol jest wyraźnie obecny w środowisku uczniów. Inicjacja alkoholowa ma miejsce zwykle **między 13 a 15 rokiem życia**, zazwyczaj w domu.
- **35% biorących udział w badaniu paliło już papierosy**. Najczęściej inicjacja nikotynowa ma miejsce również w przedziale wiekowym **13-15** rok życia, na wakacjach.
- Dostęp do narkotyków jest znacznie mniejszy, ale obecny, prawdopodobnie najbardziej rozpowszechnioną używką jest **marihwana**.
- Młodzież wskazywała na stosunkową łatwość dostępu do zakupu zarówno papierosów, jak i alkoholu.
- Bardzo popularne są w szkole **energetyki**. Piło je już **77% dzieci**, a aż 27% spożywa je kilka razy w tygodniu lub nawet codziennie.
- Bardzo poważnym problemem uczniów bez względu na poziom kształcenia jest **pornografia** w Internecie. To silnie uzależniające zjawisko dotyczy w poważnym stopniu już obecnie ok. **20% uczniów** w szkole. To osoby, które najprawdopodobniej oglądają pornograficzne treści **stale i regularnie**.
- Różnorodnie rozkłada się stopień zaufania uczniów do nauczycieli. **17% dzieci deklaruje, że nie ufa żadnemu z nich**.
- Pomimo działań miasta w dziedzinie profilaktyki w szkołach, nadal istnieje potrzeba prowadzenia akcji, programów i warsztatów profilaktycznych dotyczących spożywania i nadużywania alkoholu, wyrobów tytoniowych i narkotyków, w szczególności skupiających się na negatywnym wpływie na zdrowie osób zażywających je w młodym wieku.
- Na podstawie dokonanej diagnozy należałoby także wdrożyć do szkół zajęcia dodatkowe, na które wskazuje młodzież, a które są zgodne z jej zainteresowaniami. Odwrócenie uwagi od substancji psychoaktywnych i promowanie zdrowego stylu życia, zdrowych relacji, wyboru drogi kształcenia oraz zdrowia emocjonalnego z pewnością są **najważniejszą** częścią profilaktyki.

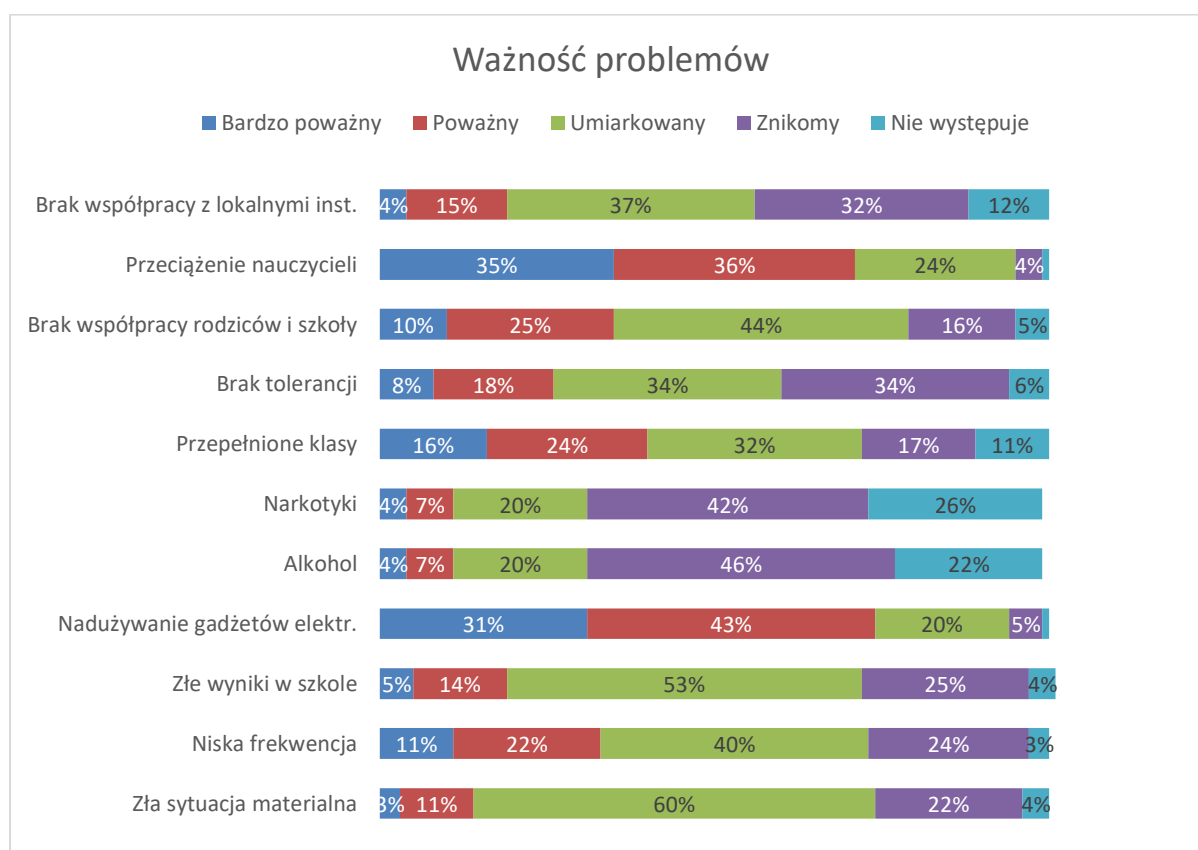
4. Wprowadzenie do badania nauczycieli

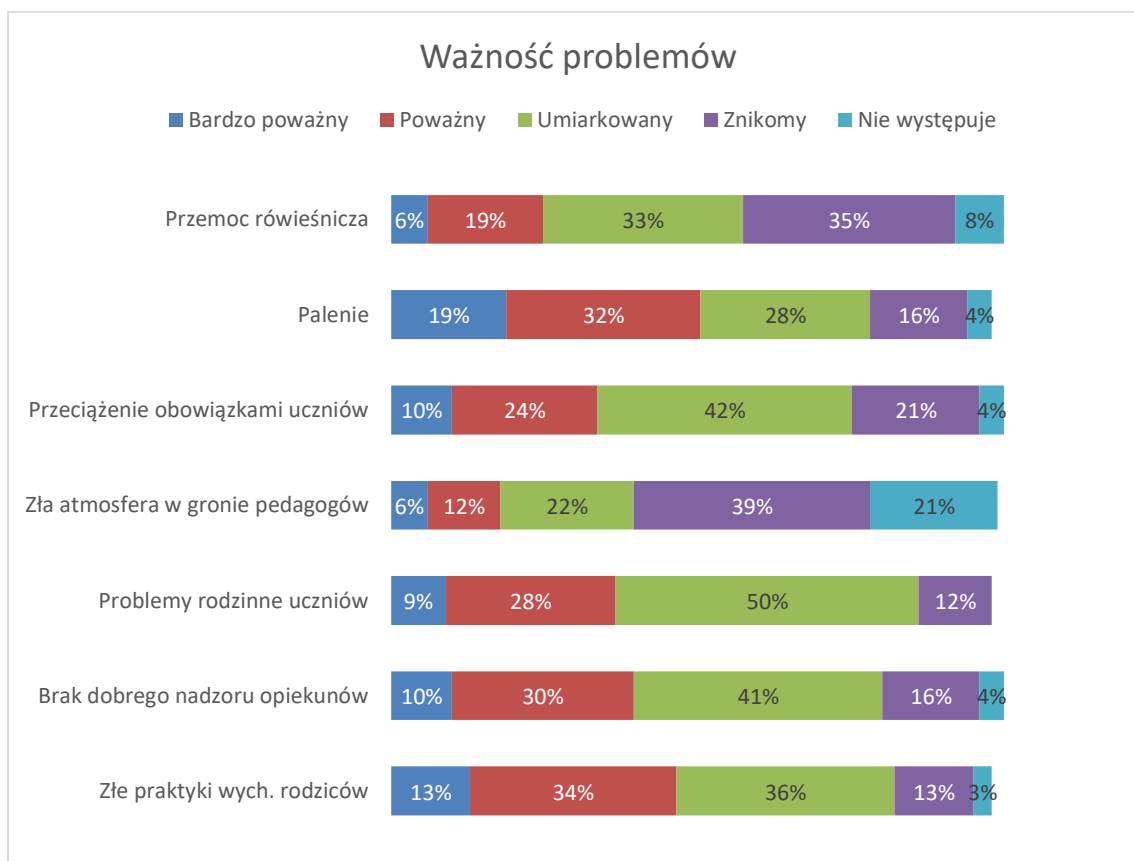
Niniejsze opracowanie ma na celu **prezentację wyników badań przeprowadzonych na terenie szkół w Suwałkach w maju - czerwcu 2019 roku**. Poniższa diagnoza opisuje zarówno rodzaj, jak i skalę występowania określonych problemów bądź najpoważniejszych zagrożeń społecznych dotyczących uczniów szkoły. Jej analiza może pozwolić na określenie kierunków działań związanych z rozwiązywaniem problemów wychowawczych, planowaniu profilaktyki i wszelkich działań mających na celu **ochronę oraz wsparcie zdrowego rozwoju dzieci i młodzieży szkolnej**.

Diagnoza została opracowana przy pomocy **internetowych kwestionariuszy**. Metoda ta została uznana za najskuteczniejsze w tym przypadku narzędzie badawcze, ponieważ pozwoliła na zbadanie w krótkim czasie dużej próby badawczej. Przygotowany kwestionariusz składał się z **24 pytań** zarówno otwartych, jak i zamkniętych. Odpowiedzi udzieliło w sumie **290 nauczycieli**.

A. Ogólna diagnoza problemów społecznych

Pierwsze pytanie dotyczyło tego, jak nauczyciele oceniają powagę określonych problemów społecznych, które mogą dotyczyć środowiska szkolnego.

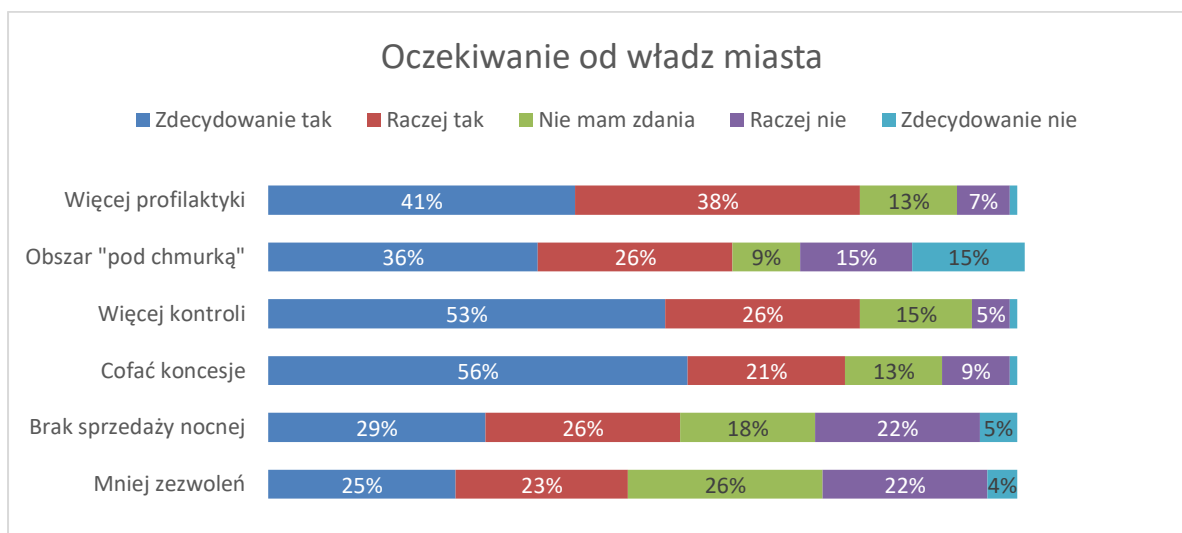
Badanie zdecydowanie wyróżnia dwa wiodące zdaniem nauczycieli problemy. Pierwszy dotyczy **przeciążenia samych nauczycieli obowiązkami**, za ważny problem uważa to **71%** z nich. Drugim tak znaczącym problemem jest **nadużywanie przez uczniów gadżetów elektronicznych w szkole**, tu nawet więcej, bo w sumie **74% badanych** uznało, że trudność jest poważna lub bardzo poważna.

Kolejne problemy są znacznie rzadziej zaznaczane, około połowa nauczycieli wyróżniła jeszcze następujące problemy w szkole: **palenie** przez uczniów papierosów (w tym e-papierosów) – **51%** zaznaczyło, że to poważna skala; oraz **niewłaściwe praktyki wychowawcze rodziców** – **47%**.

B. Problemy związane z alkoholem

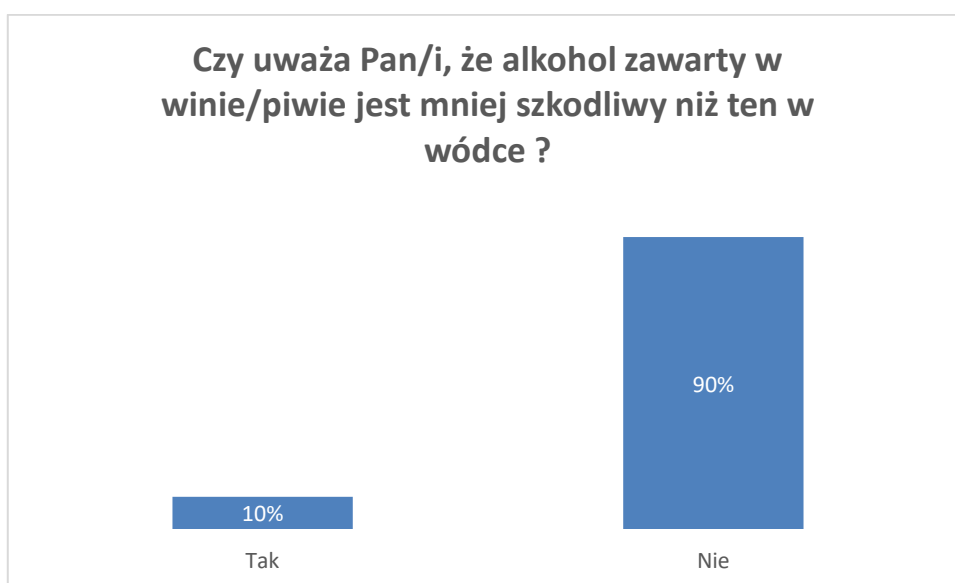
Zapytani o oczekiwane działanie z zakresu profilaktyki alkoholowej, nauczyciele odpowiedzieli następująco:

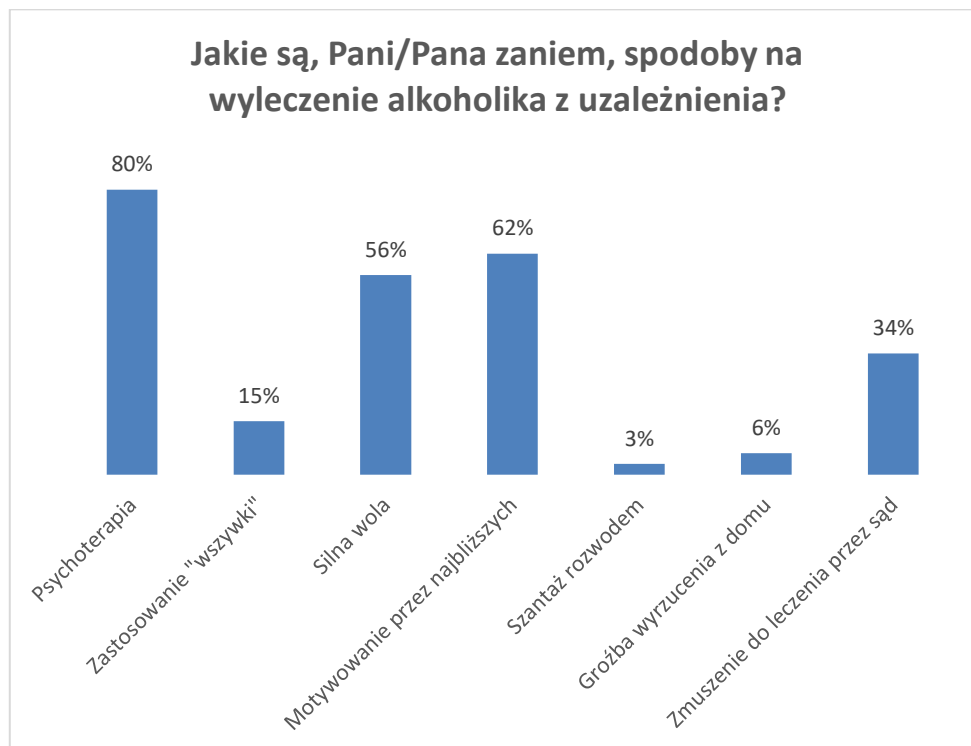
Rozwiązanie jakie proponują nauczyciele to więc przede wszystkim dwa działania związane z punktami sprzedaży: **cofanie koncesji, gdy łamane są zasady sprzedaży (w sumie 77% poparcia) oraz więcej kontroli (79%)**. Trzecie działanie dotyczy już pracy z uczniami, czyli szerszej palety działań profilaktycznych, za czym optuje łącznie 79% pedagogów.

Dalsze pytanie badało świadomość nauczycieli odnośnie alkoholu.

Oczywiście alkohol jest tą samą substancją, bez znaczenia, w jakim napoju się znajduje. Różnice polegają jedynie na jego stężeniu w poszczególnych napojach. Opinie stwierdzające, że alkohol znajdujący się w wódce jest bardziej groźny od tego zawartego w piwie lub winie, wskazują na brak świadomości istniejących zagrożeń wynikających ze spożywania jakiegokolwiek formy napojów procentowych. **W przypadku jednak nauczycieli z Suwałk, ogromna większość jest tego świadoma – 90%.**

Kolejne pytanie dotyczyło opinii nauczycieli nt. najskuteczniejszych metod leczenia dla osoby uzależnionej od alkoholu.

Nauczyciele najbardziej wierzą w skuteczność **psychoterapii**, tę odpowiedź zaznaczyło aż **80% badanych** (możliwość wielokrotnego wyboru w tym pytaniu), ponad połowa wskazała również na wartość wsparcia najbliższych (62%) oraz samą siłę woli osoby uzależnionej (56%).

Dalej zapytaliśmy o świadomość działań już podejmowanych przez władze miasta, tylko **30% nauczycieli** posiada jednak wiedzę o nich:

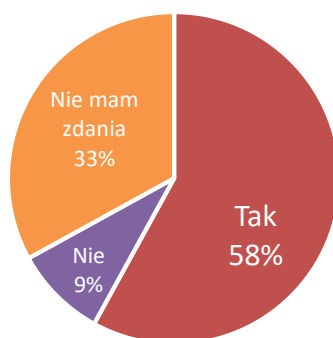

Jednak spośród tych 30% wiele nauczycieli może pochwalić się szeroką wiedzą. Oto niektóre odpowiedzi na pogłębiające pytanie otwarte o to, jakie działania miasta w zakresie profilaktyki są im znane:

- *Działają specjalne poradnie jak Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu, wsparcia rodzinom z problemem uzależnienia od alkoholu udziela również MOPR, są te grupy AA i stowarzyszenia które udzielają wsparcia osobom uzależnionym od alkoholu.*
- *Wprowadzenie prohibicji w godzinach nocnych, działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania problemów Alkoholowych ,zajęcia profilaktyczne sportowe, akcje angażujące młodzież i ich opiekunów.*
- *programy profilaktyczne w szkołach, wspieranie uczniów z rodzin zagrożonych (PROMYK)*
- *działalność stowarzyszenia Wybór, działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (zajęcia dodatkowe w szkołach), ograniczenia sprzedaży alkoholu w godzinach nocnych (od 23 do 6).*

Dalej zapytaliśmy, jakie są **oczekiwania nauczycieli** względem działań na tym polu w przyszłości. Najpierw czy takie działania są oczekiwane?

Czy oczekuje Pan/i od władz lokalnych działań służących ograniczeniu problemów alkoholowych?

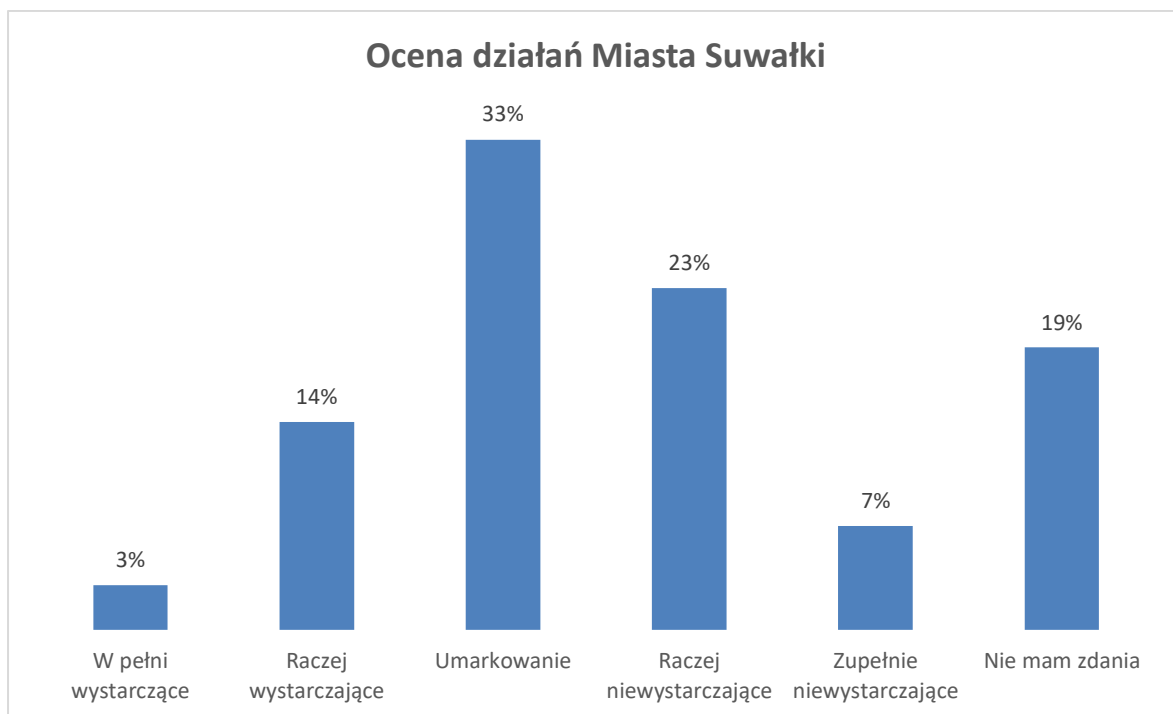

Większość, bo **58% nauczycieli** uważa, że należy dalej podejmować działania mającej na celu ograniczenie problemu alkoholu. Dopytaliśmy ponownie, jakie pytania mają na myśli:

- *Kontrola punktów sprzedających alkohol i papierosy w szczególności e-papierosy. Prowadzenie obowiązkowych szkoleń z zakresu rekomendowanych programów profilaktycznych dla kadry nauczycielskiej w celu zdobycia niezbędnych umiejętności do prowadzenia zajęć profilaktycznych zwłaszcza przez wychowawców w ramach GZW.*

- Wzmoczone kontrole na mieście, programy i działania profilaktyczne, pociąganie do odpowiedzialności rodziców młodzieży niepełnoletniej pijącej alkohol i zażywającej narkotyki.
- zmniejszenie ilości punktów z alkoholem, profilaktyka ale prowadzona w sposób ciekawy poprzez np. symulację doświadczania skutków uzależnienia
- Zatrzymywanie dealerów narkotyków np. pod Arkadią
- Alkoholika nie można wyleczyć, stąd długofalowe programy i na imprezach otwartych w mieście nie tylko strefa z piwem. Więcej miejscowych producentów np. cukiernicy, piekarze, soki Hortex, Tymbark, palarnie kawy itp.
- Ograniczenie dostępu do alkoholu, przyjrzenie się mnożącym się jak mrówki punktom sprzedaży E-papierosów
- promocja trzeźwości, promowanie zdrowego stylu życia, rozwoju osobistego, zwiększenie wiedzy na temat sposobów na wyleczenie alkoholika z uzależnienia, więcej instytucji i poradni leczenia uzależnień

Zapytaliśmy na koniec tej części o ocenę, jaką nauczyciele wystawiają za dotychczasowe działania profilaktyczne w mieście Suwałki.

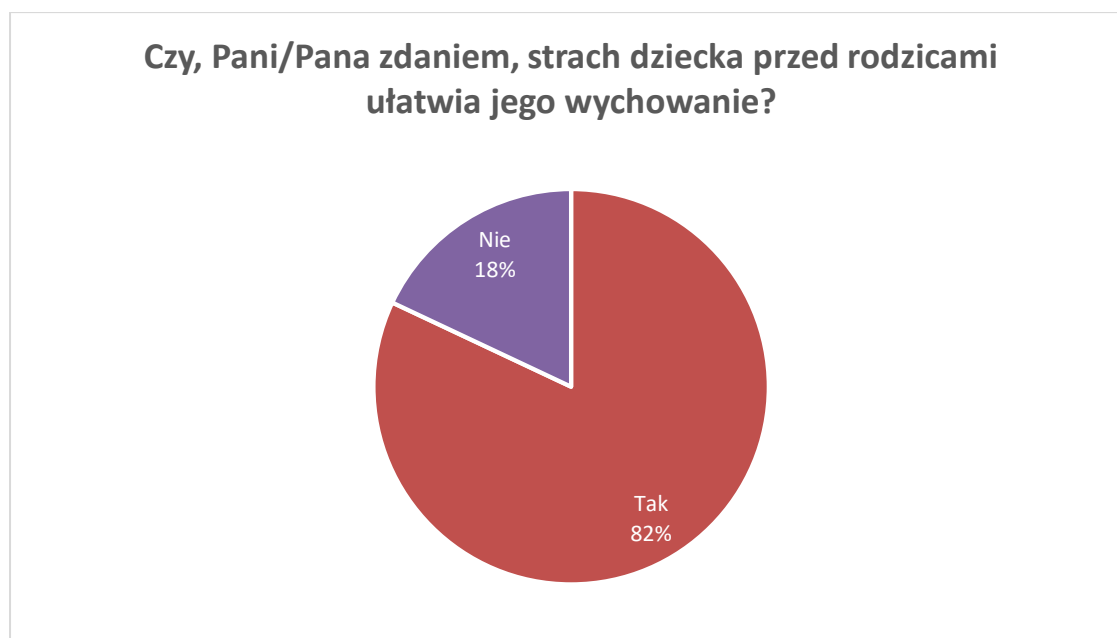
Najwięcej nauczycieli wybrało ocenę **umiarkowaną**. Jednocześnie, gdy porównamy wyniki po stronie wystarczające z tymi, które uważają przeciwnie, to zobaczymy, że **więcej nauczycieli (w stosunku 30% do 17%) ma negatywną ocenę** działań profilaktycznych niż pozytywną.

C. Aspekty wychowawcze

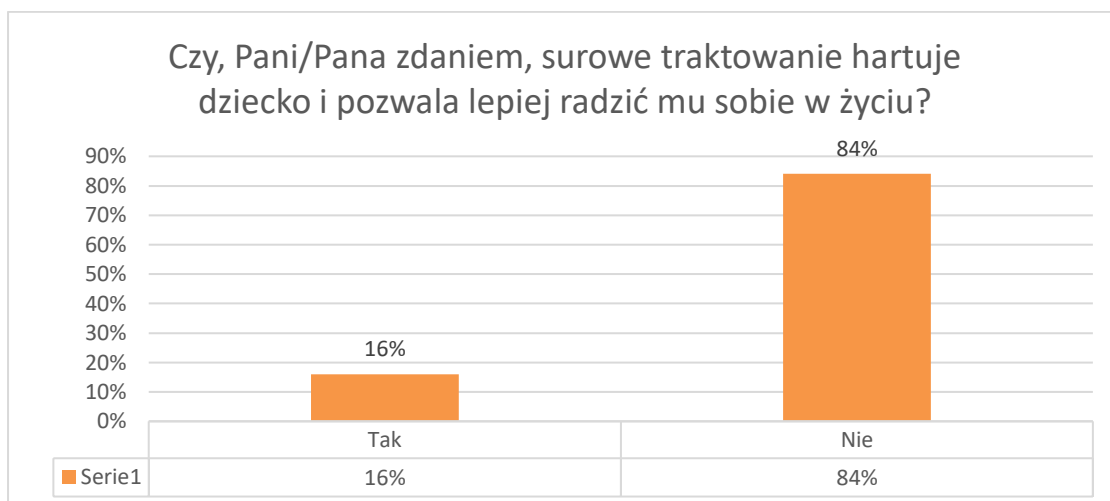
W następnej części badania pojawiły się pytania badające poglądy wychowawcze nauczycieli. Związane jest to szerzej z tematyką dopuszczania przemocy względem dzieci.

Dziś już wiemy doskonale, że **przemoc rodziców może prowadzić do wewnętrznej destrukcji** i może być przyczyną wielu groźnych następstw (depresja, agresywne zachowania, nerwica, brak asertywności, toksyczne związki, uzależnienia i wiele innych). Dlatego tak ważna jest edukacja w zakresie agresji i przemocy, zarówno wśród ludzi dorosłych, jak i młodzieży oraz dzieci, które kształtują nowe pokolenie.

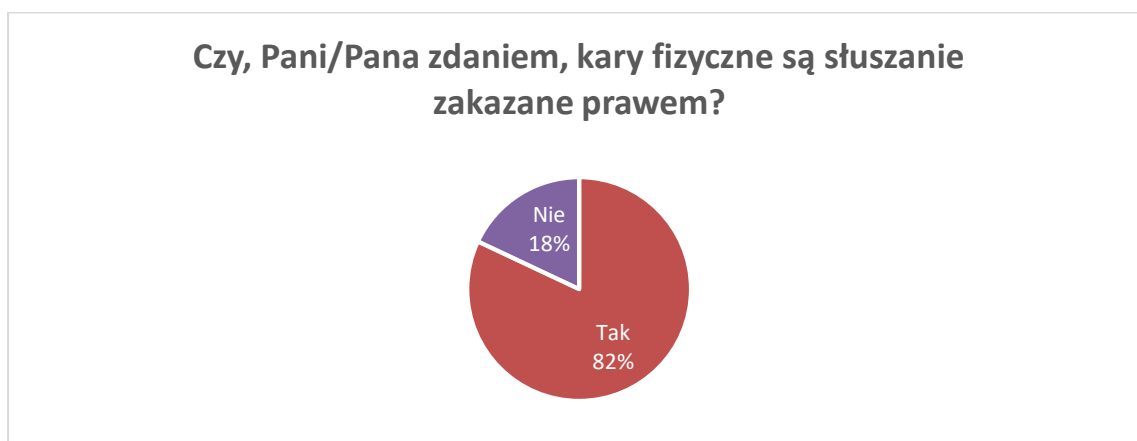
W części ankiety dotyczącej przemocy umieszczono kilka pytań dotyczących negatywnych zachowań wobec najmłodszych. **Jeszcze do niedawna uważano, że strach przed rodzicami ułatwia wychowywanie dzieci.** Obecnie pomimo ogólnej zmiany trendów, nadal można spotkać osoby, które myślą w ten sposób.

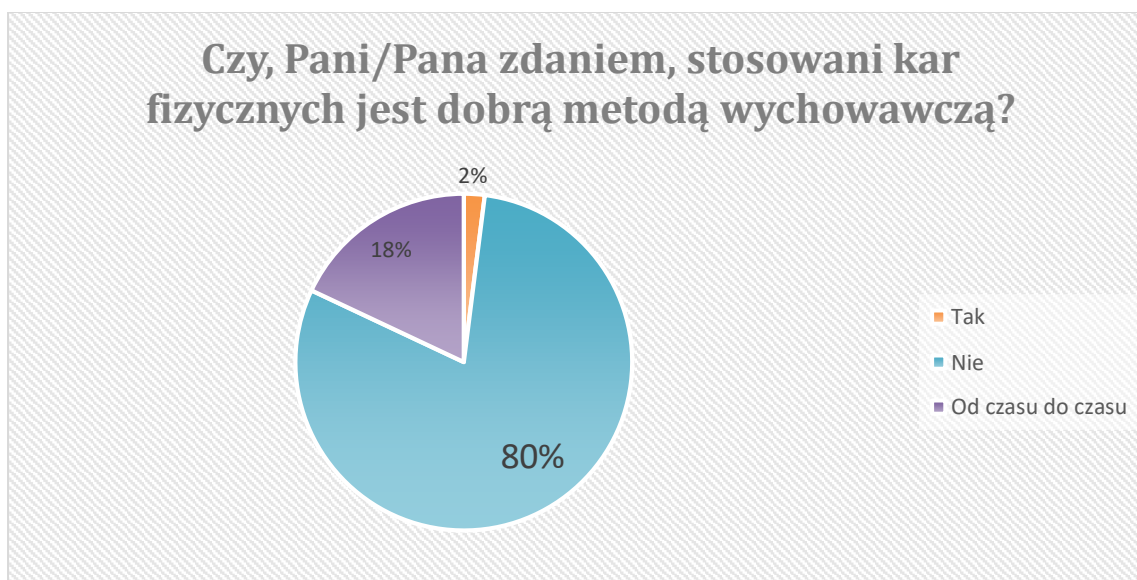
Zdecydowana większość nauczycieli nie zgadza się z opinią o konstruktywnej roli strachu dziecka przed rodzicami w wychowaniu. Kolejne pytanie dotyczyło podobnego zagadnienia:

Jeszcze dalej temat społecznej zgody na przemoc względem dzieci badają pytania dotyczące bezpośrednio już przemocy fizycznej:

Jak widać nawet wśród nauczycieli są wciąż osoby, które **dopuszczają kary fizyczne**. Sonduje ten temat jeszcze jedno pytanie:

Jak pokazują badania dotyczące tego obszaru, jest grono ok. 20% nauczycieli, którzy dopuszczają w wychowaniu dzieci elementy przemocy fizycznej bądź zastraszania czy surowego traktowania. Co świadczy o konieczności dalszego uświadamiania o prawdziwych konsekwencjach takiego działania na przyszłość dziecka.

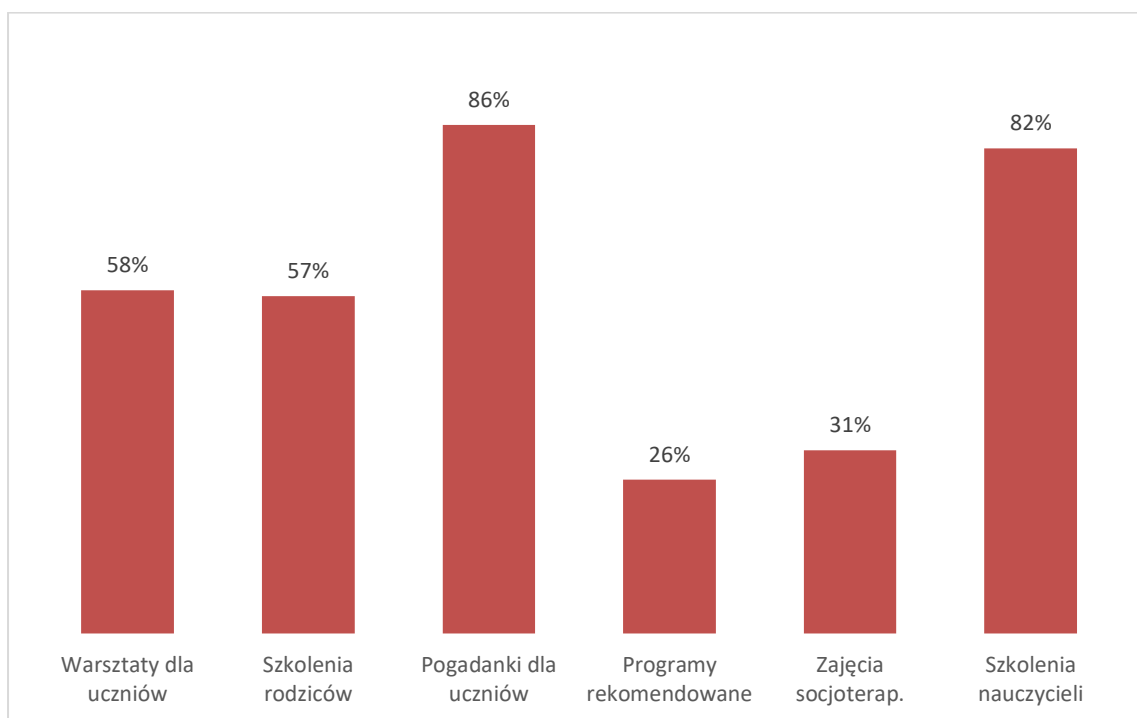
D. Profilaktyka w szkole

Kolejne pytanie było jednym z kluczowych w badaniu, zadaliśmy bowiem nauczycielom pytanie otwarte dotyczące ich opinii na to, co jest obecnie największym zagrożeniem bądź problemem dla młodzieży. Poniżej prezentujemy wybrane, reprezentatywne odpowiedzi na to pytanie:

- *narkotyki, dopalacze, Internet (nieograniczony i nie kontrolowany dostęp)*
- *uzależnienie od komputera, telefonu*
- *Rozluźnienie więzi pomiędzy młodym człowiekiem a jego rodzicami. (...). Zbytne obciążanie uczniów nadmiernymi wymaganiami edukacyjnymi w zbytnim pośpiechu ze względu na konieczność realizacji podstawy programowej co prowadzi do zaburzeń zdrowia psychicznego, licznych lęków i trudności emocjonalnych.*
- *Nieumiejętność radzenia sobie z "trudnymi" emocjami, niewiedza jak rozładować napięcie w inny sposób niż destrukcyjny, często wzorowany na poprzednich pokoleniach/bliskich, brak umiejętności asertywnego odmawiania i wyrażania własnego zdania w obawie o odrzucenie rówieśnicze, nieograniczony dostęp i nieumiejętność wyboru odpowiednich dla siebie, konstruktywnych treści w Internecie*
- *za duża ilość elektroniki w życiu codziennym, oderwanie od rzeczywistości w kierunku światów wirtualnych*
- *Narastająca niechęć do nauczycieli, demoralizacja uczniów, małe zaangażowanie rodziców w wychowanie własnych dzieci*
- *Cyber życie, słabe kontakty społeczne i grupowe*
- *bardzo mała wiara we własne możliwości, silna potrzeba akceptacji w środowisku rówieśniczym*
- *nieograniczony dostęp do niewłaściwych treści w Internecie*
- *brak kontroli przez rodziców i brak kontaktu, rozmów i bliskości pomiędzy rodzicem, a dzieckiem*
- *Wszelkiego rodzaju używki włącznie z e-papierosami, które też uzależniają jak również uzależnienie od gier komputerowych.*
- *narkomania, fonoholizm, cyberprzemoc*
- *Seksualizacja młodzieży*
- *Poczucie osamotnienia, brak dobrych relacji z rodzicami, rówieśnikami, zły stan psychiczny młodych ludzi, zaburzenia osobowości, odżywiania, depresje, samookaleczanie się, próby samobójcze, fobie szkolne, e-papierosy, alkohol, dopalacze, nadużywanie komputera*

- zagrożenia - palenie papierosów, spożywanie piwa, ustawiczne korzystanie z internetu, zanikanie relacji osobowych, problemem jest samotność i nieumiejętność radzenia w sytuacjach trudnych
- Narkotyki, dopalacze, szybkie rozpoczynanie współżycia, Pornografia
- Narkotyki, alkohol, swobodne i nieodpowiedzialne podejście do seksu, wyalienowanie-przyjaciele wirtualni i znajomi na Facebooku jako grupa rówieśnicza zamiast przyjaciół prawdziwych

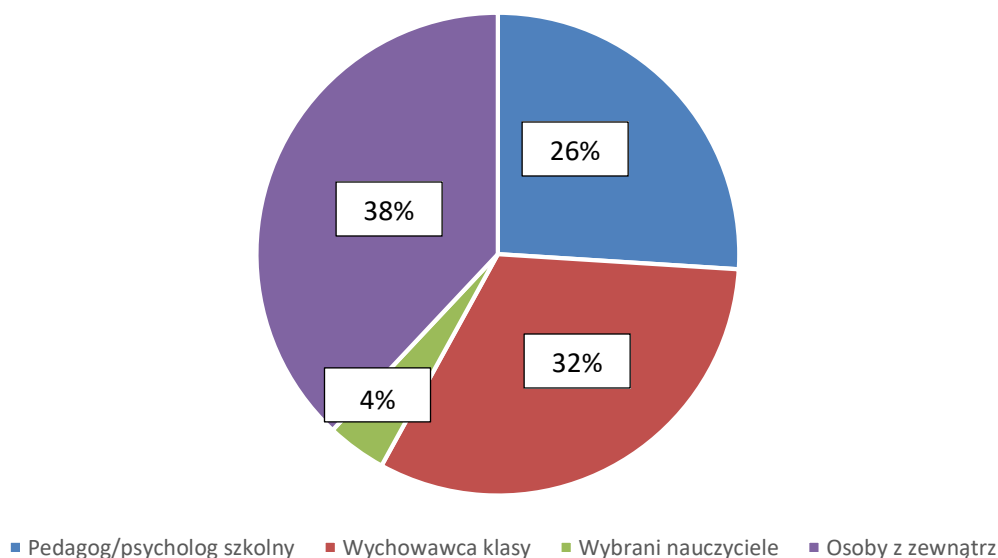
W kolejnym pytaniu, nauczyciele opisywali, jakie działania profilaktyczne podejmowane są przez szkołę, w której pracują:

Najpowszechniejsze są działania bezpośrednio skierowane do uczniów w postaci **pogadank** (86%), znacznie częściej niż w formie warsztatowej, lub najrzadziej występujących programów rekomendowanych. Dużo też częściej grupą dedykowaną są nauczyciele (82%) niż rodzice (57%). A kto najczęściej prowadzi takie zajęcia?

Prowadzący zajęcia profilaktyczne

Podział obowiązków w tym zakresie jest jak widać zrównoważony, aczkolwiek ze wszystkich grup, najczęściej zajęcia prowadzą samodzielnie wychowawcy klas.

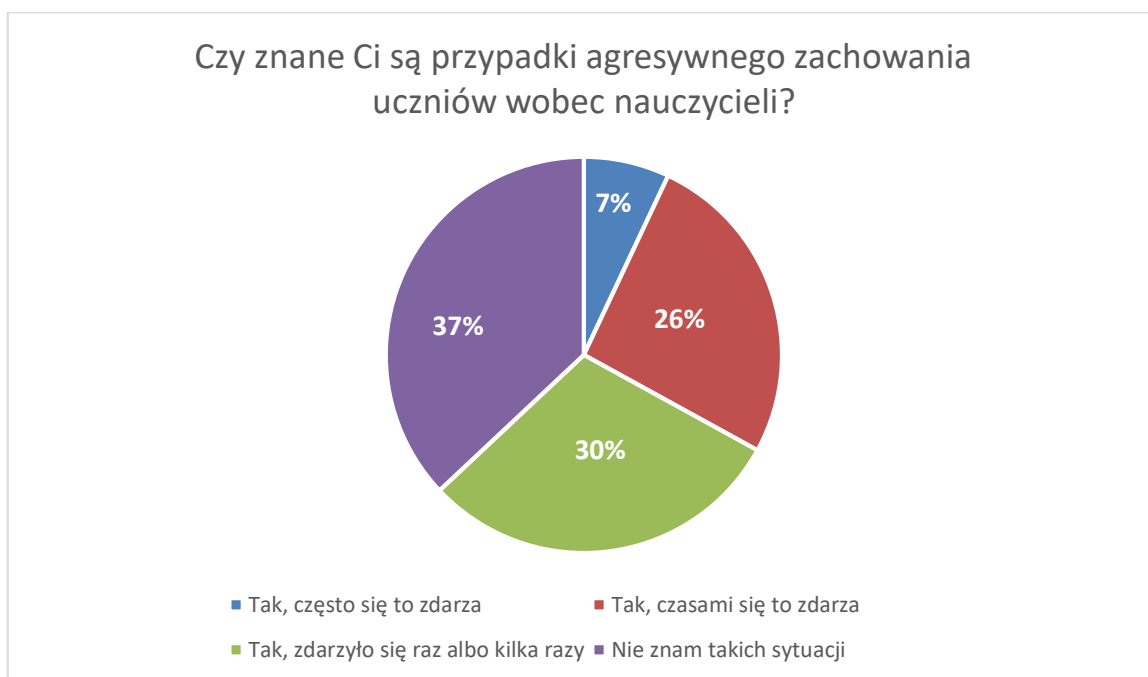
Poprosiliśmy nauczycieli, żeby na 10-stopniowej skali ocenili jakość szkoleń i warsztatów, ocena ostateczna, która wyniosła **5,9** wskazuje na przeciętną średnią.

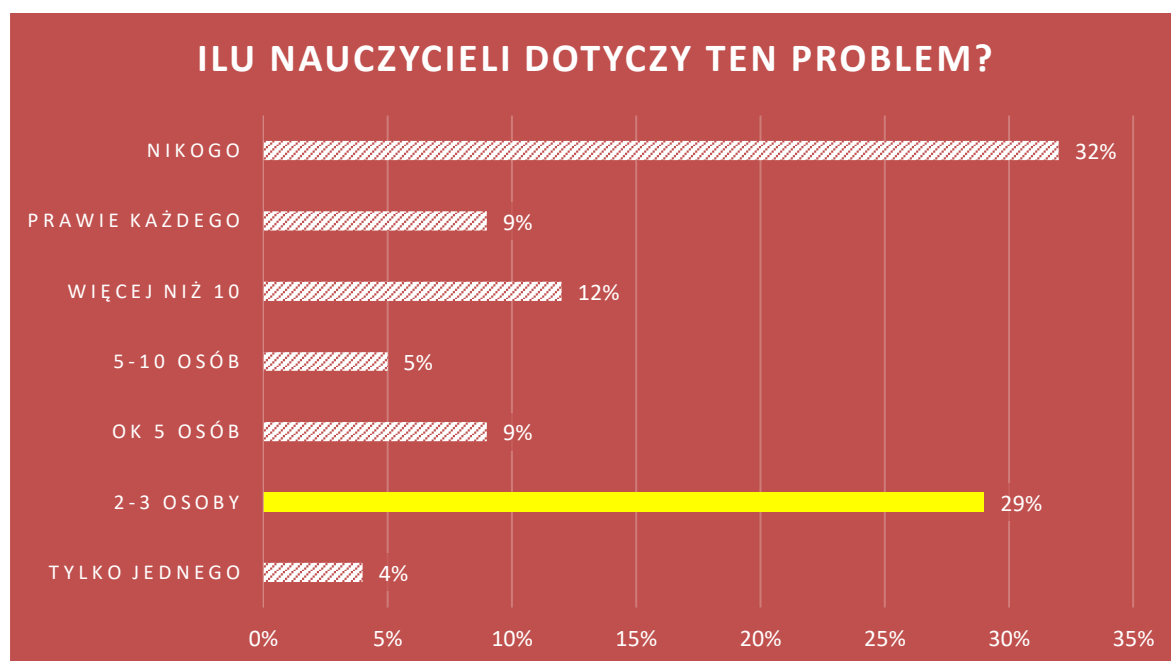
Wynik **5.9**

Znane są z ostatnich lat przypadki agresywnych zachowań uczniów względem nauczycieli, zapytaliśmy więc o to, jak wygląda to z perspektywy doświadczeń nauczycieli w Suwałkach.

Wyniki są bardzo niepokojące, ponieważ w sumie **63% nauczycieli zna takie przypadki**. Z czego 33% to więcej niż jednorazowe incydenty. Świadczy to o bardzo wyraźnym problemie w szkołach. Zapytaliśmy jeszcze o skalę zjawiska:

Najczęściej pojawiające się odpowiedzi wskazują na to, że problem dotyka wąskiego grona kilku nauczycieli w szkole. Aczkolwiek 21% respondentów twierdzi inaczej, wskazując, że dotyczy to ponad 10 osób albo nawet prawie każdego nauczyciela.

W kolejnym pytaniu, nauczyciele wymieniali najsilniejsze strony ich szkoły. Niektóre reprezentatywne odpowiedzi:

- *Wykształcona kadra pedagogiczna.*
- *Na terenie szkoły organizowane są specjalistyczne zajęcia np. socjoterapeutyczne.*
- *Dbłość o bezpieczeństwo uczniów.*
- *Współpraca między niektórymi nauczycielami a pedagogiem i psychologiem oraz dyrekcją. Dodatkowe działania dofinansowane z Urzędu Miasta, projekt - program Niebieski Promyk, Szkoła dla rodziców i wychowawców, zajęcia socjoterapeutyczne, itp.*
- *Przyjazna atmosfera. Wysoki poziom nauczania (wysokie wyniki maturalne, udział w konkursach, olimpiadach przedmiotowych) zawodach sportowych.*
- *Dobre wyposażenie i chętni do pracy nauczyciele wykorzystujący technologię na lekcjach.*
- *Bardzo dużo ciekawych zajęć i imprez dla młodzieży, bardzo uważna opieka nad uczniami z problemami, dużo spotkań z pedagogiem, nauczycielami w zespole, rodzicami i uczniem w celu udzielenia pomocy.*
- *Nacisk na kształtowanie postaw szacunku do innych osób, odpowiedzialności za swoje decyzje, możliwość zdobycia wykształcenia technicznego, próba kształtowania świadomości historycznej, nauczyciele, którzy w większości, angażują się w swoją pracę i podejmują dodatkowe wyzwania (studia podyplomowe, konkursy uczniowskie, projekty uczniowskie), uczniowie gotowi podjąć wyzwanie zdania matury i uzyskania tytułu technika.*

Dla zobaczenia także drugiej strony medalu, kolejne pytanie dotyczyło tego, co nauczyciele chętnie zmieniliby w swojej szkole:

- *Zmniejszenie liczebności klas, większe nakłady na pomoce dydaktyczne.*
- *Usunięcie prac domowych. Praca projektowa na zajęciach metodami aktywizującymi, ułatwiający uczenie się. Zmniejszenie liczebności klas do 24 uczniów maksimum.*
- *Wprowadziłabym bardziej rygorystyczne zasady w systemie oceniania zachowania.*
- *Spójność działań dyrekcji, nauczycieli, rodziców, pracowników szkoły w działaniach wychowawczych.*
- *Podejście niektórych nauczycieli - zamiast karcenia i przedstawiania rodzicom tylko tego, co jest nie tak, więcej pochwał, doceniania uczniów. Zebrania z uczniami i rodzicami na osobności (po 5-10 min) omówienie osiągnięć i planów na kolejny czas.*
- *Zlikwidowałabym drugoroczność dzieci trudnych. Problemy z nimi nasilają się, nie znikają.*
- *Większą kontrolę nad rodzinami uchylającymi się sprawowania właściwej opieki nad dziećmi (kuratorów).*
- *Próbę współpracy samorządów z naszą szkołą. Zwykle jest narzucane nam rozwiązanie bez negocjacji czy porozumienia.*

- *Większy nacisk na edukację i wychowanie- mniej dokumentów wypełnianych przez nauczyciela (ten problem może rozwiązać pracownik administracyjny), precyzyjnie wyznaczone zadania do realizacji przez nauczycieli i dyrekcję, przejrzysty system funkcjonowania szkoły (dotyczący np. dodatku motywacyjnego, przydział godzin, zastępstw, zatrudniania nauczycieli emerytów).*
- *Zatrudniłabym psychologa, pedagogowi dała czas na zajęcie się uczniami a nie zarzucanie go pracą biurową.*
- *Unowocześniła i wyremontowała sale lekcyjne i korytarze, brak miejsc na zajęcia z małymi grupami, brak miejsca do relaksu dla starszych uczniów. Magazyn, nie ma gdzie przechowywać dekoracji szkolnych i krzesel. Oczywiście brak czytelnicy z prawdziwego zdarzenia do pracy własnej i z grupą. Więcej powinno być spotkań profilaktycznych dla klas z osobami z zewnątrz, specjalistami.*

Pewnym podsumowaniem dokonanych refleksji, była prośba, aby nauczyciele na 10-stopniowej skali ocenili atmosferę, jaka panuje w szkole. Ocena okazała się stosunkowo wysoka:

22

Jak Pan/i ocenia atmosferę panującą w Państwa szkole?

Wynik 6.7

Ostatnią oceną, o jaką poprosiliśmy nauczycieli było jeszcze określenie tego, jak widzą oni ze swojej perspektywy współpracę z rodzicami. Tym razem wynik ponownie oscylował wokół przeciętnej.

Wynik 5.9

★	5 (2%)
★★	6 (2%)
★★★	18 (7%)
★★★★	30 (11%)
★★★★★	60 (22%)
★★★★★★	57 (21%)
★★★★★★★	40 (15%)
★★★★★★★★	29 (11%)
★★★★★★★★★	12 (4%)
★★★★★★★★★★	14 (5%)

5. Podsumowanie

Oto najważniejsze wnioski z badania nauczycieli miasta Suwałki:

- Ponad **70%** nauczycieli uznało, że najważniejsze problemy, jakie dotyczą środowiska szkolnego dotyczą: **przeciążenia obowiązkami** nauczycieli oraz nadużywania przez młodzież **gadżetów elektronicznych**
- **70% nauczycieli nie wie nic o działaniach Urzędu Miasta w zakresie profilaktyki.** Nauczyciele, którzy wiedzą, potrafią wskazać różnorodne możliwości. Większość badanych zauważa potrzebę dalszych działań. Wiele osób wskazuje na problem przestrzeni, gdzie sprzedawane są narkotyki.
- Ok. **20% nauczycieli wciąż wierzy w surowe metody wychowawcze** w tym dopuszcza możliwość kar fizycznych.
- Nauczyciele zauważają bardzo **duży problem dotyczący agresji uczniów względem nauczycieli**, zjawisko zdaje się być coraz bardziej powszechne.
- W odpowiedzi na pytania otwarte badani nauczyciele poruszają szereg istotnych problemów, a także generują wiele różnorodnych rozwiązań, którym warto się przyjrzeć dokładniej.